MemoriiJurnale

CRISTIAN PEPINO

Cartea de la Vama Veche

HUMANITAS

Cristian Pepino s-a născut pe 29 octombrie 1950 la București. A frecventat Liceul Lazăr. A absolvit Secția regie a IATC București, având-i ca profesori pe Mihai Dimiu, David Esrig, Radu Penciulescu. Ca regizor, s-a dedicat teatrului de animație, realizând până în prezent peste 120 de spectacole, marea lor majoritate cu colaborarea soției sale, scenografa Cristina Pepino (1951–2013). Multe dintre spectacolele pe care le-a regizat au fost distinse cu premii internaționale: 1981 – Marele Premiu la Festivalul Internațional PIF de la Zagreb pentru spectacolul *Metamorfoze* după Ovidius, Teatrul de Păpuși din Constanța; 1982 – Premiul special al juriului la Festivalul PIF pentru *Sânziana și Pepelea*, Teatrul de Păpuși din Galați; 2001 – Premiul de creație la Festivalul PIF pentru *Adunarea păsărilor*, Teatrul Țăndărică; 2008 – Premiul pentru regie la Festivalul Mondial de la Praga pentru *Candid*, Teatrul Țăndărică; 2010 – Premiul de regie și Premiul de excelență pentru cel mai bun spectacol de teatru de păpuși la Festivalul Golden Magnolia de la Shanghai pentru spectacolul *Pinocchio*, Teatrul Colibri, Craiova. Alte premii și distincții: 2000 – Premiul pentru întreaga activitate, Festivalul Gulliver, Galați; 2002 – Ordinul pentru Merit în grad de Cavaler; 2003 – Premiul de excelență pentru întreaga activitate conferit de Ministerul Culturii; 2004 – Premiul special UNITER pentru teatru de păpuși; 2009 – doctor honoris causa al Universității de Arte din Târgu Mureș. În 1990 a devenit profesor la Secția de teatru de păpuși a Academiei de Teatru și Film (azi UNATC) din București.

A publicat: *Automate, idoli, păpuși*, Editura Alma și Festivalul Gulliver, Galați, 1998; la UNATC Press, București: *Tehnica teatrului de animație*, 2005; *Tehnologii digitale în spectacolul de animație*, 2005; *Introducere în grafica și animația 3D*, 2006; *De la video la virtual – imaginea în spectacolul contemporan* și *Regia spectacolului de animație*, 2007; *Istoria secretă a păpușilor. Teatrul de animație și sacrul. Eseuri*, 2014.

CRISTIAN PEPINO

Cartea de la Vama Veche

HUMANITAS
BUCUREŞTI

Redactor: Oana Bârna
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vîlcu
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la Artprint

Fotografiile din acest volum care nu poartă mențiune referitoare la fotograf provin din arhiva lui Decebal Scriba.

© HUMANITAS, 2015

ISBN 978-973-50-4869-3
Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Sunt mândru că sunt biped.
Prietenii știu de ce.

Cuvânt înainte
(se poate trece peste el)

Aveți în față o carte fără pretenții. O carte de vacanță, cum s-ar spune, sau de citit în tren. S-au strâns de-a lungul anilor tot felul de amintiri haioase de la mare, pe care le-am povestit prietenilor mei mai tineri sau mai bătrâni. Mulți dintre ei mi-au zis să le adun într-o carte. Am ezitat, în primul rând pentru că nu știam dacă pot să intereseze pe cineva. Până la urmă le-am pus pe hârtie.

Sper să vă amuze aceste istorioare. Pe unele le-am scris când era câte un prieten supărat – și i le-am trimis pe e-mail. Prietenii mi-au răspuns că au râs când le-au citit și mi-au cerut să le mai trimit. Așa a crescut cartea.

Nu e o carte nostalgică. Dar ce se întâmpla pe-atunci la Doimai sau la Vama Veche probabil că nu se mai poate întâmpla acum, iar cei care au fost pe-acolo și nu mai sunt printre noi... ei bine, nu mai sunt și gata. Eram niște tineri născuți în jurul anului 1950 care au avut șansa să fie contemporani cu artiști și personalități culturale de la care au putut învăța. Am apucat câțiva ani de relativă libertate între 1965 și „Tezele din iulie" 1971, o perioadă foarte bună, în care au apărut multe cărți valoroase, românești și străine, în care se făceau creații extraordinare în teatru, în artele plastice etc. Cenzura încă nu se manifesta atât de agresiv. Aveam

iluzia libertății – până când, încet-încet, am început s-o încasăm.

Ca să fiu cinstit, noi, tinerii aceia, eram cam snobi, dar eu cred că snobii ajută artele să evolueze, în primul rând pentru că sunt consumatori de artă, umplu sălile de spectacol și trebuie să fie întotdeauna foarte bine informați. Pentru noi, snobii acelor ani, era de rușine să nu fi citit o carte imediat ce apărea, și se tipăreau foarte multe cărți importante în perioada aceea. Dacă cineva pomenea despre un autor într-o seară, la o șuetă, și eu nu știam nimic despre autorul cu pricina, mergeam repede la bibliotecă a doua zi și-i citeam cartea; sau mergeam chiar în noaptea aceea la prietenul meu Dimi Simon (care nu prea împrumuta cărți) și-l rugam să-mi dea totuși cartea măcar până a doua zi, ca să nu mă fac de râs neștiind despre ce-i vorba. Și a doua zi, cheaun de oboseală, i-o aduceam înapoi, iar el, pentru că nu mă credea că am citit-o pe toată, mă verifica punându-mi întrebări...

Era greu să fii snob pe vremea aia. Acum te uiți pe Google și te informezi imediat. Și apoi, acum e mai simplu, lista de cărți e mult mai scurtă, dacă i-ai citit pe Coelho și pe Houellebecq pare să fie suficient, ești considerat un om cult. Iar dacă l-ai citit și pe Patapievici ești de-a dreptul erudit.

În vremurile acelea însă, trebuia să faci mereu eforturi ca să nu devii ținta ironiilor celor din jur. Scriitorul Sen Alexandru ne povestea odată că, în grupul lui de amici, una dintre distracțiile favorite era, când printre ei apărea un nou-venit, să-l pună la încercare vorbind despre cărți inexistente, scrise de autori imaginari. Numeau asta „călărirea prostului". Câte unul dintre intruși se lăsa păcălit și afirma că și el citise cartea repectivă și că-i plăcea autorul la nebunie – spre amuzamentul tuturor. Odată s-a întâmplat ca o victimă a acestui joc, la sfârșit, după ce i-au spus că de fapt

cartea despre care vorbiseră nu există, să nu creadă în ruptul capului că totul a fost o glumă; a zis că se duce a doua zi la bibliotecă să verifice. Culmea e s-o fi și găsit…

Orice snob care își repecta statutul trebuia să meargă la Doimai (Două Mai, sau Doi Mai, sau 2 Mai, dar mie îmi place să scriu Doimai), era foarte șic asta, numai mitocanii își petreceau vacanțele în stațiuni. Dar ne plăcea cu adevărat la Doimai, ne simțeam liberi, departe de societatea vremii aceleia. De fapt, intram într-o altă societate, paralelă, și pentru noi ea era lumea adevărată.

Sper că nu voi supăra pe cineva cu cele scrise aici. Toți cei pomeniți în carte îmi sunt foarte dragi, n-am vorbit despre oamenii care nu mi-au plăcut și nici n-am spus lucruri stânjenitoare despre nimeni, sau cel puțin așa cred.

Le mulțumesc Ioanei M., lui Nicu A. și lui Dimi Simon, care au citit o parte din istorioarele mele de la mare și m-au încurajat să scriu în continuare. Îi sunt recunoscător lui Decebal Scriba, cel care m-a ajutat cu generozitate, în final, să dau o înfățișare mai atrăgătoare acestei cărți.

C.P.

București, mai 2015

Pe vremea aceea

De ce *Cartea de la Vama Veche*? Pentru că acolo am început-o. Și pentru că titlul ăsta poate stârni interesul multora – pe care sper să nu-i dezamăgesc. Unii ar putea spune și că e un titlu „mai comercial" ca altele. Vama Veche este acum un mare „brand", deși nimeni nu pare de fapt să știe ce reprezintă și ce fel de marfă e.

Pentru boșorogii de vârsta mea, este ceva iremediabil pierdut. Eheee... cum era pe vremuri Vama Veche... Cum să fie? Un loc părăsit, uitat de lume, la marginea societății, că de aceea mergeam acolo noi, tinerii de atunci, ca să ne simțim liberi. Cum fac și tinerii de acum.

Și de fapt, întâi a fost „la Doimai", pe urmă a fost „la Vama". Dintre adolescenții care mergeau acolo prin 1965–'68, cred că cei mai mulți erau de la Liceul Lazăr și de la Liceul Tonitza, cei mai snobi și cei mai răsfățați. Eu făceam parte din două găști, cea a lăzăriștilor, care locuiau majoritatea în Cotroceni (Dan Mastacan, Tony Petrașincu, Toșa Brătescu, Mary Dârlău, surorile Caffe și mulți alții), și gașca de la Foișorul de Foc, numită așa pentru că mai toți stăteau prin zona aia (Silviu Purcărete, Antonio Albici, Mihaela Marinescu, Ioana Crăciunescu, Puck Bârna, Dimi Simon...).

Era foarte *trendy* să mergi la Doimai...

Doimai era pe atunci un loc în care nu veneau „groharii", cum le zicea prietenul meu Puck Bârna, care categorisea oamenii în „normali" (ca noi, tinerii, deși, la drept vorbind, noi nu eram deloc normali pentru societatea de atunci, sau ca aceia mai în vârstă decât noi, dar care gândeau la fel ca noi) și „grohari". Ultimii, de obicei sindicaliști, mergeau la Mamaia sau la Eforie și erau niște burtoși transpirați care își cărau pe plajă – domnii – damigenele de țuică, doamnele – capoatele de atlaz lucios cu flori colorate strident, bigudiurile, cremele și uleiurile urât mirositoare cu care se ungeau pe faldurile de grăsime și pe guși, copiii, burtoși și ei – colacii de plastic de forma unei rățuște cu gaură în centru și instrumentele de făcut gălăgie: zornăitoare, țiuitoare, trompețici, în funcție de vârstă. În general, de cum ajungeau pe plajă, groharii începeau să urle ca apucații. Apoi se ungeau cu o mâzgă neagră pe care vânzătorii volanți o vindeau drept nămol terapeutic de la Techirghiol, deși eu cred că era de fapt noroi amestecat cu funingine, l-am și văzut pe unul preparând chestia asta într-o băltoacă. Așa, unși cu nămol, groharii erau încă și mai urâți și mai fioroși. Cred că „tratamentul" lor nu avea alt efect decât să sperie lumea, precum tatuajele de război ale războinicilor africani. Doamnele grohărițe arătau ca niște salamuri sau parizere de pe vremuri (ehei, unde-i parizerul de altădată, legat cu sforicele din loc în loc?). Da, așa erau și cucoanele cu costumele alea de plajă din materiale plastice în culori dezgustătoare, care le sugrumau pe ici, pe colo trupurile. Între noi și grohari nu se putea stabili nici o comunicare și, din fericire, pe vremea aceea, groharii nu mergeau nici la Doimai, nici la Vama Veche.

Mai nasol era cu „iftozii". După clasificarea lui Puck, iftodele era în general un om cu studii superioare, putea fi absolvent de Politehnică, de ASE etc., era mai suplu decât

groharul și avea capacitatea cameleonică de a-și schimba comportamentul și costumația în funcție de mediu. Spre deosebire de grohari, iftozii nu erau niciodată agresivi. Aspirau să fie ca noi, hipioții nebuni, dar mai păstrau câte un element de îmbrăcăminte care să-i deosebească, la o adică, de noi. Iftodele râdea la orice glumă de-a noastră, deși se vedea pe fața lui că n-o înțelege, iftodele fiind prin definiție tâmpit. Și, ca să fie sigur că nu-i scapă nici o poantă, iftodele rânjea tot timpul (nu-mi dau seama cum de nu obosea). Se străduia să aibă aerul că „sunt și eu de-ai voștri" și puteam face mișto oricât de mult de el, pentru că nu se prindea. Era de fapt un personaj tragic, căci aspira să fie ceea ce nu putea în nici un caz fi.

Dacă grohării nu veneau niciodată la Doimai sau la Vama Veche pe vremea aia, iftozii mai apăreau din când în când, dar nu erau personaje tipice. În general noi ne foloseam de ei ca să obținem tratații sub formă de băutură... Nu știu de ce, erau în stare să cheltuiască foarte mult ca să asculte tâmpeniile pe care le ziceam. Întotdeauna mi-a fost milă de iftozi, însă, ca să fiu sincer, le-am acceptat cu complezență compania și tratația. Mai ales că nu te puteau deranja, cu rânjetul lor fix și lipsiți, cum erau, de personalitate.

O altă categorie erau „costumații", cei care purtau costum, cravată și cămașă albă, într-un cuvânt costum de mort, cum ziceam noi. Ei erau fie grohari, fie iftozi, nu conta, în orice caz reprezentau autoritățile: puteau fi ori securiști, ori activiști de partid, ori directori, ori simpli șefi, ori aspiranți la funcțiile de dinainte. Costumații cu funcții înalte, de la director în sus, își puneau părul pe bigudiuri, cred, sau și-l făceau cu fierul la frizer, pentru că, așa cum a observat Silviu Purcărete la un moment dat, frezele lor se terminau cu niște bucle deasupra frunții. Numărul de bucle varia în funcție de rang:

Nicolae Ceaușescu avea vreo cinci bucle, cei din Comitetul Central vreo trei sau patru, secretarii de județ cam două, directorii numai câte una. Cele mai multe bucle le avea, bineînțeles, prima doamnă a țării.

Ei, dacă apăreau tipi în costum de mort pe la Doimai sau Vama era nasol, ne feream de ei ca de dracu', pentru că cei mai mulți îi urau din toată inima pe tinerii ca noi. Din fericire, buclisiții ăștia nu apăreau decât rarisim pe la Doimai sau în Vamă; ajungeau numai până la Mangalia când Ceaușescu mergea la Ziua Marinei și se uita la niște marinari care, în cadrul solemnităților oficiale, săreau în cap în mare și făceau echilibristică pe parâme, sau cine știe ce alte demonstrații și giumbușlucuri. Noi, la Doimai, de Ziua Marinei o sărbătoream numai pe Marina Carafoli.

Marina Carafoli era arhitectă, era fiica marelui specialist în aeronautică Elie Carafoli și era o figură centrală în lumea mondenă bucureșteană și la Doimai. Deveniseră celebre petrecerile organizate la ea acasă, într-o casă superbă de pe Bulevardul Dacia, unde Marina făcea uneori baluri mascate, după tradiția studenților de la arhitectură, care dădeau în fiecare an un asemenea bal în cinstea studenților din anul întâi. De altfel, studenții de la arhitectură erau pe atunci cei mai avansați ca „nivel cultural". Ei înființaseră, în 1969, *Club A*, în care aveau loc evenimente culturale de primă mână. Chiar și în clădirea Institutului de Arhitectură, într-o sală mare, fără scenă, se dădeau tot felul de spectacole de avangardă pentru vremea aceea. Acolo i-am văzut, de pildă, pe Miriam Răducanu și Gigi Căciuleanu într-un spectacol absolut revoluționar, ori montări ambientale de avangardă semnate de Griguță Popa, Teddy Sugar sau Andrei Belgrader (care a pus în scenă acolo un *Woyzeck* memorabil prin 1973, cred, examenul lui de licență).

Casa Marinei Carafoli din Bulevardul Dacia avea o arhitectură interioară ciudată: dădea impresia unui decor de cinema american din anii '30 pentru un film istoric din vremea Renașterii. Fusese construită în interbelic pentru niște oameni foarte bogați, avea un balcon destinat, mai mult ca sigur, orchestrei, care în timpurile când nu existau magnetofoane trebuia să cânte pentru ca oaspeții să danseze. Acum, când se dansa pe muzică înregistrată, era un loc minunat de stat la taclale când nu aveai chef să dansezi. Iar lângă holul în care se dansa exista un dormitor cu coloane într-un stil vag renascentist.

Marina era o femeie fascinantă, cu un farmec extraordinar. Avea un chip delicat și un aer mereu misterios. Toți băieții erau înnebuniți după ea. Nu numai că radia o feminitate specială, era foarte inteligentă și foarte cultă, dar avea un fel de-a fi și de a gândi cu totul aparte: astăzi s-ar spune că era foarte cool. Noi, tineri fiind, ne repezeam să criticăm și să bârfim pe toată lumea. Dar de la Marina învățai să fii îndurător cu greșelile și defectele omenești. Când cineva era atacat, ea îi lua întotdeauna cu delicatețe apărarea. În preajma ei te simțeai mereu relaxat și ocrotit. Ne elibera astfel de complexele noastre de adolescenți și ne domolea tendința de a critica și a bârfi cu răutate pe toată lumea.

Marina era o doimaistă fidelă, stătea în fiecare an la Casa Pictată, numită astfel pentru că pe un geam care închidea veranda casei se afla o pictură în stilul anilor '60, pe care o făcuse chiar ea. Marina era zeița noastră, ce să mai spun... Oricum, alături de Nina Cassian, era un personaj emblematic pentru Doimai. Dar mult mai iubită.

Ca să fiu sincer, mie Nina Cassian îmi inspira, nu știu de ce, cu chipul ei straniu, mai degrabă teamă, deși era o persoană foarte sociabilă și agreabilă, iar pe mulți bărbați

chiar îi fermeca. Se bârfea că pictorul V.S., de pildă, considerat un bărbat foarte bine și un mare cuceritor, s-a străduit mult să-i intre în grații. Însă când Nina i-a acceptat în sfârșit avansurile și fantele a reușit să obțină o întâlnire cu ea, se pare că n-a fost deloc la înălțime, urmarea fiind că marea poetă a luat cu ea o sticlă de vodcă rusească și a pornit-o într-o plimbare romantică pe mare, cu lotca, împreună cu prietenul ei lipovean – *honni soit qui mal y pense*, căci nimeni nu știe ce s-a petrecut între ei –, ceea ce a fost o mare lovitură morală pentru pictor, care s-a grăbit să se întoarcă la București. Nu știu dacă-i adevărat, așa se bârfea...

Revenind la costumația din vremea aceea, noi, tinerii *flower-power*, purtam părul lung (nu plete totuși, ci niște lațe care ne acopereau puțin urechile), aveam, majoritatea, bluginși cumpărați de părinții noștri de la cei care primeau pachete de la rudele din străinătate (sau, mai târziu, de la vaporeni). Spre consternarea părinților, cum primeam bluginșii, îi îmbrăcam și intrăm cu ei în cada de baie, unde-i frecam cu o cărămidă ca să se decoloreze la genunchi. Și, pentru că intram îmbrăcați cu ei în apă, se mulau frumos pe corp, fiind ei făcuți din *denim*, un material de calitate, din bumbac, având aplicată deasupra o peliculă de cauciuc. Mai purtam și cămăși cu imprimeuri florale discrete, iar unii dintre noi își făceau pe brațe sau chiar pe obraji un fel de tatuaje, de fapt desene cu carioca (așa se numeau pe atunci markerele), că tatuaje propriu-zise nu se făceau atunci nicăieri.

La Doimai era ceva obișnuit să mergi îmbrăcat așa și netuns, însă în București se întâmpla adeseori să fii huiduit de grohari. Asta dacă scăpai de raziile milițienilor, care, dacă te găseau prin centrul orașului cu părul puțin mai lung, te băgau cu forța într-o frizerie, unde erai tuns regulamentar. Prin 1975 făcusem rost de o adeverință de la teatru în care

scria că trebuie să port părul lung pentru că jucam în spectacole. Alții aveau asemenea adeverințe de la Buftea, de la cinematografie. Dar pe mine nu m-a oprit niciodată vreun milițian să mă tundă. Țin minte însă că prin 1972 au vrut să-i radă barba profesorului nostru Radu Penciulescu, care de-abia a scăpat de caralii și a venit furios la școală să ne povestească pățania.

Circula atunci un banc: un tip cu barbă e luat de milițieni și dus la frizerie să fie ras; și omul spune:

— Bine, dar și Marx, Engels și Lenin aveau barbă!

— Las' că-i radem noi și pe ei! i-au răspuns milițienii.

Am auzit și eu că acum trebuie, ca să fii „vamaiot" adevărat, să te faci pulbere, să ți-o tragi în venă; sau, dacă ești fată... cum s-o spun ca să nu vă șochez?! Dar nu se poate să fie așa mereu, cu toată lumea. Aud oameni indignați care zic că nu se mai poate, că e scandalos, că ar trebui să se interzică, pentru că uite, a venit ministrul turismului la Vama Veche și un tânăr cu pantalonii și chiloții în vine i-a arătat tot ce se putea arăta... Hm! Dar ministrul, cine-o fi fost, ce ar fi vrut să i se arate la Vama Veche? De ce a venit acolo? I s-a arătat ceva specific locului, și cred că asta și merita. Cine e șocat că la Vama Veche se face nudism de ce se mai duce acolo? De ce nu face turism ecumenic? Să se ducă să pupe moaște, nu să vină la Vama Veche...

Nudism se făcea la Doimai, și pe urmă și la Vama Veche, pe vremea când plajele nu erau atât de populate. Nu era nimic pervers în treaba asta. Îți dădea un sentiment de libertate. Nu se întâmplau niciodată chestii scandaloase, pentru că oamenii care frecventau aceste locuri erau persoane educate. Sigur, dacă ar fi fost niște neamuri proaste, reacțiile poate că ar fi fost diferite. Dar, atunci când mergeam eu în

aceste sate de la mare, oamenii în pielea goală se comportau foarte civilizat. E ceva ce un mitocan nu poate înțelege. Nuditatea, spuneam, e o formă de manifestare a libertății. În fond, toți ne naștem nuzi. Dacă un țopârlan se aruncă asupra unei femei și vrea s-o violeze, asta nu se întâmplă pentru că femeia e goală sau e îmbrăcată, ci pentru că respectivul e mitocan. Sau, ca să fiu mai clar: grohar.

Fac o mică paranteză. Sunt unele domnișoare care postează pe Facebook poze provocatoare cu ele și după aceea se plâng că primesc comentarii vulgare de la tot felul de mitocani. Sincer să fiu, deși sunt om bătrân, cu greu mă abțin uneori, de teamă să nu fiu ridicol, să nu las comentarii admirative la asemenea postări. Dar ce e frumos e frumos, și de ce-ar fi păcat să dai un *like* la așa ceva? Iar dacă fetele se simt deranjate de aprecieri, de ce postează oare asemenea poze care ne bagă-n boale pe noi, bărbații? Și ce răspunsuri ar vrea să primească? Fiindcă o fac ca să fie admirate. Sigur, unii băieți nu sunt educați și fac comentarii de țopârlani, dar e vorba de aprecieri, la urma urmei. Nu nuditatea este cea mai provocatoare…

La vârsta de 16 ani, când am început eu să merg la Doimai, în 1966, nuditatea era ceva șocant, cu siguranță, pentru că până atunci învățasem că e de rușine să-ți arăți corpul. Și deodată înțelegi că nu e nici o rușine și că poți să conversezi normal cu o altă persoană goală, ca și tine, fără să fii obsedat de nuditatea ei. Dragostea, îți dai seama, nu mai e un instinct gregar, e o atracție apărută din motive mai adânci. Mă credeți?

Ce-i drept, cam toată lumea cunoștea pe toată lumea la Doimai, eram cumva „în familie" cu toții. Și pe urmă era și lume foarte puțină la început. Plaja era destul de mare ca să-ți găsești un loc mai izolat în care să stai la soare și la taclale cu iubita ta sau cu grupul tău de prieteni. Acum nu

mai e același lucru; să faci nudism pe o plajă aglomerată – până și eu cred că nu se cuvine.

Am mai auzit că diverși perverși vin și filmează scene „abominabile" care se petrec la Vama. Păi tinerii de asta se și duc acolo, ca să se simtă și ei liberi, să-și facă de cap. De ce să fim ipocriți și să spunem că la vârsta lor noi nu făceam așa ceva? Păi asta făceam, și uneori poate că și mai rău. Cine spune că în tinerețe nu s-a îmbătat crup măcar o dată și că nu a făcut dragoste cu cineva de care a doua zi a vrut să scape, sau n-a făcut alte tâmpenii, unele chiar foarte periculoase... ei bine, acel cineva, fie el băiat sau fată, n-a avut o tinerețe normală.

Și drogurile.... Credeți că noi nu ne drogam pe vremea lui Ceaușcă? Sigur, nu aveam la dispoziție atâtea mizerii ca acum, dar o cânepă, un eter sau măcar o băută zdravănă tot trăgeam. Astea nu erau însă atât de periculoase ca ceea ce există azi. Primejdiile tinereții, da, ale anilor când nu dai două parale pe viața ta și ești în stare să înghiți și otravă numai pentru că e interzis...

Și pe urmă era la modă o carte a lui Aldous Huxley, *The Doors of Perception*, în care autorul își descria experiența cu drogurile. Formația *The Doors* își luase numele de la această carte. Ce chestie tare ni se părea nouă atunci: să treci dincolo de porțile percepției! Auziserăm despre Timothy Leary, acel personaj controversat care experimenta LSD-ul și alte chestii pe studenții lui și care înființase o sectă ca să poată continua s-o facă, pentru că puteai să te droghezi în SUA dacă asta era o practică a religiei tale. Îl admiram pe-atunci pentru că reușise să păcălească autoritățile. Peste câțiva ani mi-am dat seama că acel „guru" era de fapt un dement pervers, căci nenorocise o grămadă de oameni tineri care au avut un sfârșit îngrozitor. Mult mai târziu am auzit că Leary era de fapt în

slujba serviciilor secrete și că una dintre misiunile sale fusese acest „experiment"!

Tot în vremea aceea, Carlos Castaneda publicase cărți în care povestea despre experiențele lui cu mescalină pe lângă șamanii din Mexic. Cineva mi-a împrumutat cartea lui Castaneda *Journey to Ixtlan*: ne-a impresionat pe toți, credeam tot ce scria acolo. După câțiva ani am aflat că, de fapt, ne mințise, nimic din cartea aia nu era adevărat.

O carte de aceeași factură, care m-a făcut să încerc altă prostie, a fost *Le theisme*. Era o carte despre ceai, cu povești foarte frumoase: de pildă, cum dintr-o geană a lui Buddha, căzută pe pământ după ce sacra persoană și-a frecat pleoapele într-o dimineață, a crescut minunata buruiană. Din cartea asta am aflat că anumite soiuri de ceai se pot fuma. Așa că mi-am cumpărat o lulea și un pachet de ceai verde de China și am încercat și tâmpenia asta, că minte prea multă n-aveam. N-a avut însă nici un efect, așa că am renunțat curând. Dar, pentru că îmi rămăsese o grămadă de ceai și pentru că era bun la gust, am început să-l beau în mari cantități, până când n-am mai putut să dorm două zile și două nopți la rând. Eram perfect lucid, dar mă simțeam și foarte ciudat... așadar, m-am lăsat și de sportul ăsta.

Ce mai, era la modă să fii zombi. Noroc că nu prea aveam cu ce să ne zombim.

Într-o zi, Cristina mi-a adus o sticluță cu eter. A pus câteva picături într-un pahar cu vodcă și am băut chestia aia. Era îngrozitor de rea la gust. Apoi am avut o stare nasoală de tot, am fost câteva ore ca lovit cu leuca-n cap. N-aveam oricum prea multă minte, dar amestecul ăla mă tâmpea complet. Am scris o dată o poezie fiind în starea asta; când am scris-o, credeam, firește, că e genială, însă când m-am trezit, a doua zi, m-am întrebat de ce naiba îmi notasem cuvin-

tele alea și ce însemnau. Și pe urmă am avut, tot atunci, o stare de panică fără nici un motiv: ba îmi era frică de ușa de la șifonier, ba de ibric sau de ceașca de cafea. Era clar, îmi făcea atât de rău chestia aia, că după scurtă vreme am renunțat. Totuși eram mulțumit că făcusem un experiment la modă.

Prin 1968 era un grup la Doimai care făcea mereu plajă dincolo de pescărie. Se spunea despre ei că se drogau cu cânepă. Eu n-am avut atunci curiozitatea să încerc și, de fapt, nici nu aveam relații destul de apropiate cu ei pentru așa ceva. Și pe urmă mă săturasem să încerc chestii din astea care-mi făceau mai mult rău.

Eu cred că sunt dubioși cei care n-au făcut pozne în tinerețe... Făceam tot ce era interzis, așa cum fac și tinerii de azi. Eram la fel de cretini ca ei. E în firea lucrurilor. Și după aceea ne-am integrat în societate, majoritatea am devenit buni familiști etc. Ba unii chiar „oameni serioși", moraliști, mereu indignați de comportamentul tinerilor „din ziua de azi". Ipocrizie...

Nu tinerii sunt un pericol pentru Vama Veche, ci hodorogii care profită de acest loc ca să-și facă interesele. „Dezvoltatorii", ăia care betonează din ce în ce mai multe bucăți de plajă, construiesc cotinețe hidoase sau fac „acțiuni" pentru a „salva Vama Veche". Păi Vama era un loc al libertății, un loc sălbatic, la marginea societății, ăsta era farmecul lui. Se cânta, de pildă, pe plajă, ceea ce era interzis oficial. Acum ce facem, fraților? Organizăm libertatea? Lăsați-i pe tineri în pace să-și trăiască libertatea cum vor ei, așa cum ne-am trăit-o și noi, chiar dacă uneori mai luam pe cocoașă bastoane de cauciuc de la milițienii care veneau să ne alunge de pe plajă.

Da, am auzit că o serie de persoane încearcă „să salveze Vama Veche". Foarte bine, sper să reușească. Țin minte că

una dintre aceste persoane, vioaie și plină de inițiative, Mircea Toma, venea la Vama pe plajă și în prima zi își băga o pană de pescăruș în fund. Apoi defila pe malul mării scoțând țipete înspăimântătoare, imitând, bănuiesc, o pasăre de pradă. Probabil că încerca să salveze în acest fel Vama Veche... După aia am auzit că a trecut la stuf. Se străduiește fiecare cum poate și după cum îl duce capul. Intenția este nobilă: important e să fie salvată Vama Veche. Dar mie nu îmi e prea clar *de cine*.

La Doimai

Prima oară

Aveam vreo 16 ani, era adică prin 1966, când am început să merg la mare fără să fiu însoțit de vreun membru al familiei. Cum știe oricine, majoritatea tinerilor de vârsta asta simt nevoia de independență. Și aveam colegi de liceu care spuneau că e foarte șic să mergi la Doimai, se grozăveau cu asta.

Prima dată când am mers la Doimai, am călătorit cu trenul până la Mangalia, apoi am luat microbuzul până în sat. Nu știam că se poate merge și pe jos: pentru că atunci exista un pod peste canalul care venea de la Limanu și ajungeai destul de repede la Doimai venind pe pod dacă nu era ridicat, căci era mobil și se mai întâmpla să se ridice ca să treacă navele militare.

La un moment dat, microbuzul a fost oprit pe câmp de niște soldați posomorâți care ne-au controlat atent buletinele și ne-au întrebat pe un ton aspru, uitându-se la noi, cei tineri, cam chiorâș, ce facem pe-acolo, că e zonă de frontieră. Eram nu numai tineri, ci și îmbrăcați ciudat, deci în ochii lor arătam suspect. Până la urmă ne-au lăsat în pace, având aerul că ne fac o mare favoare. Cam avuseserăm emoții să nu fim întorși din drum. Probabil că existaseră cazuri în care tineri ca noi încercaseră să fugă din țară pe la bulgari. Eu auzisem numai de marele grafician Marcel Chirnoagă: după ce i se

interzisese să meargă la o expoziție în străinătate, și-a construit o plută, s-a urcat pe ea împreună cu cele două fetițe ale lui, luând cu el și o mapă cu gravuri pe care ar fi vrut să le expună în Italia. A încercat să fugă pe la Costinești, pe lângă epavă, pe unde e un curent puternic, o rută obișnuită a vapoarelor. A urcat la bordul unei nave rusești, dar n-a reușit să ajungă la o învoială cu căpitanul și rușii l-au predat la Constanța. Cu toate astea, în anul următor, Chirnoagă a primit pașaport și a plecat la o altă expoziție. Ciudat.

În sfârșit, am ajuns în sat. Mai întâi am stat la Casa Pictată, un reper important pentru toți cei care se duceau la Doimai. Era foarte șic să stai la Casa Pictată, la tanti Aneta, pentru că acolo stăteau în gazdă doimaiști vestiți – colegii mei de liceu povesteau chestia asta umflându-se în pene. Așa că m-am dus și eu acolo, ca să am cu ce să mă laud. Mie nu mi-a plăcut însă deloc casa aia. Am găsit mai târziu case mult mai mișto și cu gazde mult mai simpatice decât prea autoritara tanti Aneta, care cam făcea militărie cu noi, ăștia mai tineri.

În primul an, un numeros grup de neamuri de-ale mele, în frunte cu mama, a venit la Doimai ca să verifice dacă aveam acolo condiții decente de cazare. Îmi era rușine, bineînțeles, de colegii mei de clasă că veniseră rudele să mă vadă. Abia acum îi înțeleg pe părinții mei, erau îngrijorați. Dar s-au liniștit când au văzut că nu trăiam în sălbăticie, în vreo junglă, ci într-un sat ca oricare altul, e drept, fără apă curentă și cu toaletele în curte, cu dușuri improvizate din butoaie de tablă vopsite în negru și cu o troacă de tinichea în curte în loc de chiuvetă.

Cam așa era orice sat pe atunci, numai că Doimai avea avantajul de a fi la mare. De Vama Veche nu prea vorbea nimeni în acei ani, știam doar că acolo stă în gazdă François Pamfil și că nu e curent electric. Deși François povestea cât

e de minunat la Vama, el stătea de fapt toată ziua cu noi la Doimai și pleca abia târziu în noapte la gazda lui, Matriona.

Din fericire, alor mei nu le-a plăcut să stea la Doimai. Ei preferau să meargă în stațiuni, unde aveau tot confortul. Mi-au lăsat un pui fript și alte chestii de mâncare și au plecat la Eforie ceva mai liniștiți. N-au mai venit să mă controleze, slavă Domnului. Nu mai eram un copil. Eram, în sfârșit, un om liber, care își petrecea vacanța ca un adevărat adult!

După o vreme, după ce m-am bucurat de libertate și am făcut un drum până la mare, mi s-a făcut foame și m-am întors la gazdă. Când să mănânc, am observat că puiul se umpluse de furnici și l-am aruncat unui cățel mic care se pripășise pe acolo. Câinele a apreciat foarte mult treaba asta, dar mie, din păcate, nu-mi dăduse prin cap să curăț puiul de furnici. Așa că bietul cățel, în timp ce se înfrupta din pui, simțea cu disperare că mâncarea îi scapă din gură și părea foarte contrariat în vreme ce-și aduna din când în când cu limba furnicile de pe bot. Dar nu mai aveam ce să fac, nu m-a lăsat să-i iau mâncarea și s-o curăț. S-a descurcat el până la urmă mâncând și puiul, și furnicile, și din ziua aceea m-a însoțit toată vara pretutindeni, la plajă sau la cârciumă, dând vesel din coadă tot timpul și lătrând furios spre cine credea el că mă atacă.

Stăteam pe atunci vreo trei luni la mare și primeam din când în când, prin mandat poștal, bani de-acasă. Era de fapt pensia mea de urmaș (vreo 700 de lei) cu un supliment de la mama. Camerele se închiriau destul de ieftin. Satul nu avea prea multe case și la Doimai nu veneau mitocanii, ci oameni de artă și cultură și noi, elevii sau studenții care-i admiram. În total, cred că în primii ani trebuie să fi fost vreo

sută cincizeci de oameni pe sezon la Doimai. Nu mai mulți, poate chiar mai puțini, din câte îmi amintesc.

Cum ne descurcam la Doimai

Unii se miră când le povestesc că stăteam uneori câte trei luni la mare și mă întreabă de unde aveam bani pentru asta. Îți trebuiau ceva bani, e adevărat, deși era mult mai ieftin să stai într-o cameră la Doimai decât la hotel, în stațiuni. Dar ne mai și descurcam uneori din te miri ce.

Până prin 1969 cam făceam foamea până veneau banii de-acasă, bani pe care-i primeam prin mandat poștal – era mereu o coadă imensă de tineri la poștă. Aproape toți cei de vârsta mea procedau la fel ca mine: eu, atunci când primeam banii, plăteam camera pentru încă vreo săptămână și imediat invitam câte o fată la restaurant, unde mă arătam foarte culant. Așa că în câteva zile iar terminam banii și, fiindu-mi jenă să mai cer de la ai mei din nou, mai făceam foamea o vreme. Dar aveam grijă să fie plătită camera în primul rând, ca să n-o pierd. Iar gazdele apreciau chestia asta și câteodată îmi mai dădeau de mâncare pe datorie.

Într-una din aceste zile de foame, căutam cu disperare prin Doimai vreo cunoștință care să mă împrumute cu ceva bani. Mai întâi m-am întâlnit cu Bunescu (astăzi un talentat cineast), care mi-a spus că e și el lefter, dar poate să-mi dea ceva de mâncare. Bunescu avea în îngrijire fetițele unui prieten de-al lui din Constanța, pe care le poreclise „fetele din Takarazuka", asta fiind o formație japoneză care apăruse de curând la televiziunea română. Bunescu le ducea în fiecare dimineață pe fete la plajă, încolonate frumos, le supraveghea

să nu înoate prea în larg, să nu stea prea mult pe o singură parte la soare, ca să nu se ardă, și să nu vorbească cu băieții, iar seara, devreme, le trimitea la culcare tefere, neprihănite și nepârlite, spre dezamăgirea fetelor mai mari. Dar, în ciuda rugăminților, Bunescu era de neclintit, le expedia în cameră, iar noaptea deschidea ușa din când în când ca să vadă dacă nu cumva cele mari au șters-o pe fereastră.

Am mers cu Bunescu acolo unde stătea, îmi spusese că primește la două zile câte un sac mare cu hamsii prăjite de la Constanța, de la tatăl fetelor. Când am ajuns la el, eram deja amețit de foame. Numai că fetele din Takarazuka terminaseră tot peștele și, după ce Bunescu a răscolit frigiderul și n-a găsit nimic, mi-a oferit un borcan cu dulceață de nuci verzi. Nu prea erau comestibile, tocmai de aceea nu le mâncase nimeni, așa că am plecat mai departe prin sat cu Bunescu, el spunându-mi că trebuie să meargă într-o vizită și să-l însoțesc, că or avea ăia ceva de mâncare pe-acolo.

Am ajuns într-o curte mare unde se aflau mai mulți tineri de vârsta noastră, care moțăiau pe prispă și pe lângă garduri într-o tăcere mormântală, având aerul că terminaseră și ei banii, ca și mine, și așteaptă un ajutor providențial. Cu chiu, cu vai, după ce le-a reproșat gazdelor că l-au invitat acolo și nu-l tratează și pe el cu ceva, Bunescu a primit un nes pe care l-a împărțit cu mine. (Era un singur nes, ni s-a explicat, pentru că zahărul se terminase.) În sfârșit, o fată și-a luat inima-n dinți și l-a întrebat cu glasul stins dacă nu cumva îi mai rămăsese niște pește prăjit de la fetele din Takarazuka. Atunci m-am prins că tot în Bunescu își puseseră speranțele și acei tineri nehaliți! Văzând eu că nu e rost de mâncare pe-acolo, n-am mai așteptat să le aducă Bunescu dulceața de nuci verzi, mi-am luat rămas-bun de la triștii ăia flămânzi

și am pornit mai departe prin sat, cu speranța că voi întâlni o altă cunoștință care să mă ajute.

Când eram mai disperat ca oricând, m-am întâlnit cu vărul meu, Dan Cipu (astăzi arhitect la Milano). N-avea nici el bani să mă împrumute, dar mi-a zis că pot să vin să mănânc cu el. Era într-o gașcă de amici și stăteau cu toții în corturi, într-o curte. Pe atunci curțile erau foarte mari la Doimai și pe plajă n-avea nimeni voie cu cortul. Odată am instalat totuși două corturi, unul mare și altul mic, departe de sat, aproape de locul în care e acum șantierul naval. Am crezut că n-o să ne observe nimeni – și vreo săptămână a fost minunat. Numai că se apropia Ziua Marinei și Ceaușescu trebuia să vină la Mangalia să asiste la serbare, iar de pe digul din port, unde fusese amenajată tribuna din care putea admira giumbușlucurile marinărești, ar fi observat corturile noastre și ne-ar fi văzut și pe noi, costumați așa cum ne făcuse mama. Prin urmare, într-o dimineață, ne-am trezit cu un camion cu grăniceri, două mașini de miliție și vreo două automobile negre fără însemne, din care au coborât o mulțime de persoane, în uniformă sau în civil, care au început să urle la noi să plecăm imediat de-acolo, ceea ce, evident, am făcut cât am putut de repede, acompaniați de îndemnurile și înjurăturile căpeteniilor acelei numeroase armate.

Dar să revin la întâlnirea cu vărul meu. I-am spus lui Dan că nu mai am decât un leu și șaizeci și cinci, bani cu care nu puteai să cumperi decât un pachet de țigări Naționale, nimic de mâncare. O friptură la Musuret, cârciuma cea ieftină din sat, era vreo cinci lei. Dan mi-a zis că am bani destui ca să mănânc împreună cu gașca lui. Am vrut să-i dau banii înainte, dar el mi-a spus că socoteala se face după masă. Și uite așa am mâncat împreună cu gașca de cortiști o ciorbă,

o salată și cartofi prăjiți cu ochiuri. Un adevărat ospăț! La sfârșit au făcut ei socoteala și mi-au spus că fiecare are de plătit un leu și cincisprezece bani. Am vrut să le dau toți banii pe care-i aveam, dar văru-meu mi-a spus să nu cumva să fac asta, pentru că cei din gașcă o să creadă că vreau să mă dau mare și n-o să mă mai primească altă dată la masă. Am dat banii și după aia l-am întrebat pe văru-meu cum se face că e atât de ieftină masa.

— Păi, mi-a zis Dan, eu am furat cartofii, ăla a furat roșiile, ăla ouăle, da' uleiul a trebuit să-l cumpărăm.

Flexibility

Prietenul meu Antonio Albici era pe atunci student la proaspăt înființata (în 1969) Secție de design de la Institutul de Arte Plastice N. Grigorescu. (Antonio a devenit mai târziu designer în Elveția.) Era o școală grozavă, cu profesori minunați: Paul Bortnovschi, Norocel Constantinescu, pictorii Ion Bițan și Vladimir Șetran, foarte apreciați pe atunci în străinătate. Mergeam și eu pe la design când aveam timp, pentru că îmi făcusem printre studenții de acolo mulți prieteni și le admiram proiectele.

Antonio era considerat cel mai bine bărbat din gașca de la Foișor. Fusese poreclit la mișto Baran, fiind frumos ca steaua Aldebaran (adică „alde Baran"). Era întotdeauna foarte bine informat și avea o siguranță de sine pentru care-l admiram și-l invidiam, eu fiind un tip foarte timid și complexat. În cinci minute Antonio putea cuceri orice fată sau femeie, chestie pe care o practica deseori și, se bârfea, mai ales din interes. Odată, la un ceai, i-a făcut curte unei fete

foarte nasoale, despre care i se spusese că e fiica nu știu cărei persoane influente. La sfârșitul petrecerii, după ce-i făcuse toată seara complimente matracucii, a aflat că nasoala nu era cine credea el și ne-a șoptit, la plecare: „Fir-ar a naibii, iar am pupat un cur greșit…"

Într-o zi, fiind la Doimai și trecând, ca de obicei, printr-o perioadă mai delicată din punct de vedere financiar, m-am întâlnit cu Antonio pe-o uliță și l-am întrebat, fireşte, dacă poate să mă împrumute cu ceva bani. Antonio mi-a zis că bani nu are, dar există o altă soluție:

— Azi mâncăm la restaurant, Cristi. Gratis.

— Cum așa?

— *Design is flexibility*, mi-a răspuns Antonio cu deviza lui preferată. E un chelner la restaurantul Dobrogean care s-a îndrăgostit de-o elveţiancă și cu care corespondează de când a plecat gagica de la Doimai. Eu îi traduc scrisorile ei și i le scriu pe-ale lui, că nu știe nici englezește și nici ce să-i scrie.

— Mamă, ce mișto, am zis eu, admirându-l că a găsit o soluție atât de elegantă. Și pot să vin și eu cu tine?

— Vine toată gașca, suntem vreo șase.

Mi-am spus că ospătarul ăla trebuie să fie chiar nebun după elveţiancă de face asemenea pomeni.

Mergem noi la Dobrogean, Antonio vorbește cu ospătarul, care ne poftește foarte amabil la o masă. Ne așezăm și stăm așa… cred că vreo jumătate de oră.

— Băi, zic eu, s-o fi șucărit c-am venit atât de mulți. Eu mă car…

— Nu pleci nicăieri, nu e nici o problemă, zice Antonio, numai că trebuie să așteptăm să se care nemții.

Într-adevăr, foarte des veneau să mănânce la Dobrogean turiști nemți, aduși cu autocarele, care mergeau spre Bulgaria

mu mai știu eu unde. Nu stăteau mult, haleau repede ceva, beau niște vin, cântau un pic și plecau foarte disciplinați, pe două cărări, spre autocar.

A, mi-am zis eu, e normal, nemții au prioritate, că pleacă la drum. A mai trecut o jumătate de oră, și nemții au plecat cântând de-ale lor, foarte binedispuși.

Atunci ospătarul a venit repede, a adunat resturile de pe masa lor, a făcut cu ele niște platouri foarte elegante cu fripturi mâncate pe jumătate, resturi de roșii și ce mai era pe-acolo și ne-a servit foarte politicos, cerându-și scuze că nemții n-au plecat mai repede. Atunci am înțeles eu care era explicația generozității bietului ospătar amorezat. Ca să fiu sincer, am fost puțin șocat, nu mai mâncasem până atunci resturi de la masa altcuiva, dar, văzând că stau pe gânduri, Antonio mi-a spus:

— *Design is flexibility*. Ia și mănâncă acum, cât încă mai corespondează ăștia...

Am profitat și mai târziu de turiștii nemți. Ba, într-o zi, Cristi Hadji-Culea, pe vremea aia amărâștean ca și noi, a întărit relațiile cu nemții în vreme ce noi le număram dumicații și vedeam cu bucurie că refuză o mâncare sau alta după ce gustă puțin din ea. Hadji-Culea știa nemțește, așa că a început să schimbe vorbe cu ei. Bucuroși că au găsit un om cu care să se înțeleagă, pentru că ospătarii nu prea știau nemțește, turiștii l-au rugat să le traducă doleanțele. Unuia îi era sete și dorea apă, de pildă. Hadji-Culea i-a adus un pahar cu apă și omul, fericit, i-a dăruit sticla lui de vin din care nu băuse decât o înghițitură.

Hadji, amabil, prieten adevărat, ne-a pasat nouă vinul. Și nu știu cum se făcea că pe toți nemții îi apucase setea, iar Hadji căra încolo pahare cu apă și încoace sticle cu vin. Asta

i-a cam enervat pe chelneri, pentru că ei adunau, de fapt, după plecarea turiștilor, băutura rămasă în sticle și-o mai vindeau o dată altor clienți, mai târziu. Dar câtă vreme au fost nemții acolo n-au îndrăznit să ne facă scandal, ci numai să ne arunce priviri crunte pe care noi, firește, le-am ignorat. Între timp însă am băut tot vinul, și atunci s-au supărat și mai tare. Tensiunea creștea.

În sfârșit, nemții s-au ridicat și au format un șir foarte ordonat, bălăngănindu-se în același ritm spre ieșire. Ospătarii s-au apropiat amenințător de Cristi, în formație de luptă, dar acesta a avut prezența de spirit să-l cuprindă cu mâna pe după gât pe un neamț și să înceapă să cânte cu el. Când a trecut de poartă, s-a întors spre ospătari și le-a strigat *Liebe und Siege!*, ceea ce i-a făcut pe aceștia să cadă pe gânduri, întrebându-se dacă nu cumva era și Cristi turist, mai ales că avea părul blond-roșcat. Astfel, Hadji a putut să plece netulburat, s-a suit în autocar, a mai conversat puțin cu nemții și, când formația de ospătari s-a întors în local, a coborât și a șters-o repede, de data asta englezește.

Antonio și viața sportivă

Se spunea despre Antonio că e cel mai frumos dintre noi. În orice caz, repet, avea un succes nemaipomenit la femei. Era mereu foarte sigur pe el, nu ca noi, care ne fâstâceam în prezența oricărei fete drăguțe. Ne uitam la el (cu toții, nu doar eu) cu admirație, dar și cu invidie, firește. Suplu, de statură mijlocie, șaten, cu o mustață pe oală, era mereu în centrul atenției feminine.

Avea însă și el un defect: un anumit mod de a se mișca prin care își trăda aritmidinea față de un lucru sau altul. Nici nu

trebuia să spună ce opinie are, era destul să observi cum se bălăbănește. Dacă se bălăbănea înainte și-napoi însemna că este de acord cu ceva sau chiar îi place. Dacă se bălăbănea lateral, știam că e enervat sau dezaproba profund ceea ce se petrecea. Îi urmăream cu mare atenție bălăbănelile, pentru că liderul grupului nostru era de fapt Antonio.

Când mergeam cu trenul spre mare toată gașca, Antonio se bâțâia și fremăta în toate direcțiile, ca un apucat, bătând nerăbdător din picioare în așteptarea întâlnirii cu marea. Era îndrăgostit de mare. Marea începea să se vadă pe la Constanța și era un loc în care șinele se apropiau foarte mult de plajă. Antonio încerca să se arunce din tren direct în valuri, de-abia izbuteam să-l oprim. Când ajungeam, în fine, la Doimai, străbătea în goană satul aruncându-și hainele de pe el în vreme ce noi îl urmam culegându-i-le. În sfârșit, se prăbușea fericit în mare, se dădea peste cap în apă, făcea pe delfinul, apoi ieșea pe mal și se tăvălea prin nisip, gemând, în extaz:

— Aaaah, naturaaaa! Naturicaaaa! Ah, soarele! Ah, marea!...

Moleșit de zbânțuială, toropit de soarele care-l bătea în cap, mormăie planuri mărețe pentru zilele următoare:

— Mâine venim la plajă la patru dimineața, la ultraviolete!

— Hai, mă, Antonio, chiar la patru? Cine dracu' se trezește la patru? protestăm noi.

— ...facem gimnastică și pe urmă întreceri de atletism... Are cineva o minge? Obligatoriu, volei! Poate facem rost și de o barcă, să vâslim... Și după-amiază ne ducem pe jos în fuga mare până la Limanu.

— Ce dracu' să facem la Limanu? întrebăm noi disperați.

— Să vedem muzeul de artă. Bițan a donat muzeului niște tablouri...

Silviu Purcărete bombăne, evident șucărit de perspectiva nasoală a programului nostru de viață de la Doimai. Dar Antonio i-o retează scurt:

— Program sportiv. *Design is flexibility.*

Pe la două ni s-a făcut foame.

— Mi-e foame, se plânge Silviu.

— Avem biscuiți, îi răspunde Antonio.

— Pe dracu', izbucnește Silviu, vreau un cotlet, o berică… Mă c… în biscuiții tăi!

Păi cu Silviu nu se glumește când e vorba de mâncare.

— Măi, tu n-o s-apuci cincizeci de ani! Ai și tu ocazia să-ți cureți plămânii, să te scalzi în razele soarelui, să te refaci, uită-te la minunea asta de mare! Hai în apă!

— E rece, protestează Silviu

— E bunăăăă! zbiară Antonio.

— Sunt valuri prea mari!

— Facem talasoterapie!

— Îmi intră nisip în gură!

— Minerale bune pentru sănătate!

În sfârșit, când devenim destul de opăriți, Antonio se îndură de noi și mergem să ne cazăm și să ne lăsăm bagajele. Până ne-am mocăit noi și am făcut duș, Antonio a sporovăit cu gazdele.

— Hai naibii odată la cârciumă, zice Silviu, exasperat că nu mai terminăm cu dușurile și îmbrăcatul.

— Care cârciumă? Nu mergem la nici o cârciumă! strigă Antonio după noi. Am vorbit cu gazda să ne facă de mâncare. Mâncăm aici.

— Numai dacă ne face purcel sau chefal, că de guvizi nici nu vreau s-aud! zice Silviu.

Antonio îl pune la punct imediat:

— Salată de morcovi și țelină, roșii și castraveți.

— Sictir! răspunde Silviu, care era foarte rău de foame. Eu am plecat la Musuret să-mi iau o friptură. Mănânc salata la noapte, când ne întoarcem.

— Mănânci prea multă carne. Ești obez! Ai să faci scleroză, colesterol și gută, îi prezice Antonio.

— Bine, bine, zice Silviu mergând în pas vioi spre cârciumă.

Eu, bineînțeles, m-am luat după el. Antonio ne-a urmat bombănind, că doar nu era să rămână singur cu morcovii și țelina. Iar când ne-am apropiat de cârciumă și au început să se simtă mirosurile minunate de mititei și friptane, ironiile lui chiar că nu ne mai afectau nicicum. Antonio mânca și bea bere cot la cot cu noi, numai că ne privea cu un zâmbet trist și superior, văzându-ne cu ochii minții pe toți cum suferim la bătrânețe. Și tot așa făcea când, după-masă, mergeam la „ceaiurile" de prin sat – nu știu de ce le zicea așa, că n-am văzut niciodată pe cineva bând ceai la chefurile alea.

Antonio se otrăvea alături de noi și cu fripturi, și cu bere, și cu vodcă, numai că avea el plăcerea să ne cobească un viitor sumbru. Asta nu-l împiedica să facă până la sfârșit tot ce făceam noi, privindu-ne mustrător și spunându-ne parcă din priviri:

— Poftim... ați făcut ce-ați vrut... Eu v-am avertizat.

A doua zi, firește, ne trezeam pe la douăsprezece. Și tot așa zi de zi, că aveam același program. Singura diferență era că Antonio stătea din ce în ce mai mult pe la ceaiuri, noi ne culcam din ce în ce mai devreme, iar el se trezea tot mai târziu, ca după câteva zile să apară la plajă pe la patru după-amiaza și să ne strige de departe, de pe deal:

— Hai, măi, la masă, ce naiba faceți?...

Spre finalul sezonului venea pe plajă ca să doarmă puțin la umbră.

La vreo 40 de ani de la aceste întâmplări, Antonio a revenit în țară. De-abia a ieșit din mașina lui, ajutat de șofer. Se îngrășase mai mult decât noi toți ceilalți din gașcă. Poate că dacă și-ar fi urmat propriile sfaturi alimentare n-ar fi ajuns aici. Dar când Silviu i-a zis chestia asta, în glumă, firește, Antonio i-a răspuns netulburat:

— Nu contează dacă ești gras sau nu. Important e cum te consideri tu. Eu nu mă simt gras – asta contează. Mintal, sunt foarte suplu.

Ăsta-i Antonio. Mereu are ultimul cuvânt.

Distracție cu Chery

Nu cred că exista vreun om mai insuportabil decât Chery. Dacă puteai să faci abstracție de aspectul lui de pământuf ciufulit de curățat closetul și de straiele lui violent colorate, asortate cu mutra lui pistruiată, de trăsăturile lui de personaj de desene animate inventat de un artist american în timpul unei cure de dezalcoolizare, de mirosul lui insuportabil și de glasul strident, dacă puteai face abstracție de toate astea, mitocăniile pe care le scotea pe gură trezeau instincte criminale până și-n cel mai pașnic om.

El tot încercase, săracul, să se lipească de grupul nostru, dar îl evitam tot timpul și, dacă apărea pe undeva, pe la cârciumă, pe la școală, pe la vreo petrecere în București, ne căram toți rapid de-acolo, având grijă să nu ne urmărească sau să afle cumva unde se mută toată gașca. Ce naiba, eram cu toții oameni sociabili, dar individul ăsta era chiar de nesuportat. Că era gafeur e puțin spus. Enerva pe toată lumea la culme și cu cât încerca să fie mai prietenos, cu atât te enerva mai tare.

Dar cum e să te trezești cu el în curte la Doimai, într-o seară nasoală, când tocmai te-ai cazat de două zile la o gazdă cu casa plină de sezoniști hodorogi, antipatici și scandalagii?

— Salut, Cristi! se repede zbierând la mine Chery într-o zi nefericită, pe la ora cinei.

— Salut, zic eu, ferindu-mă cu dibăcie de pupăturile lui. Da' să știi că aici nu mai sunt camere libere.

— N-are nimic. Eu am venit să mă distrez! Ce mișto e la Doimai!

— Eu aștept să-mi vină niște rude care o să stea cu mine, mă reped să-l mint, ca să mă asigur că n-o să-mi petrec noaptea cu el.

— Nu e nici o problemă, ridică din umeri Chery, eu dorm pe plajă. Am saltea și o pătură, nici nu-mi trebuie altceva. Am fost pe la cârciumă și mi-a zis Tudorel că e bairam mare la tine. Am trecut pe-aici, că poate mă lipesc și eu de o gagică.

Și Chery începe să se holbeze la babele de la masă.

— A, bine, răsuflu eu ceva mai liniștit.

Și-l iau deoparte, șoptindu-i:

— Da' nu mai zbiera, că aici e o atmosferă oricum cam încordată. Boșorogii ăștia s-au certat între ei și nimeni nu mai vorbește cu nimeni.

— Și nu mai e bairam?

— Nu prea cred, îi zic eu.

De fapt, Tudorel făcuse unul dintre bancurile lui proaste și mi-l trimisese pe cap pe Chery ca să scape de el. Nu era deloc amuzant. Dar, din nefericire, lui Chery îi intrase-n cap că la mine e chef mare și n-am putut să-l conving că bairamul e în altă parte. Era convins că vreau să-l trag în piept și să-l alung de la petrecere.

— Crezi că nu m-am prins? Vă prefaceți acum că sunteți certați și, când plec eu, începe dezmățul…

Degeaba mă juram eu că nu-i aşa, Chery nu voia să mă creadă în ruptul capului. Prea luase ţeapă de la noi de atâtea ori, săracul, trimis la petreceri inexistente, la cârciumi de la mama dracului, unde-i spuneam că au loc chefuri fabuloase, numai să scăpăm de el. Aşa că, de data asta, era hotărât să se distreze…

Vecinii mei se pregăteau să mănânce şi, deşi stăteau cu toţii la aceeaşi masă lungă, se prefăceau că nu se cunosc şi îşi evitau privirile. Numai la mine şi la Chery se uitau foarte urât. Nu mai ştiu de ce naiba se certaseră, cred că de la socotelile cu mâncarea.

Chery s-a aşezat nepoftit în capul mesei la care stăteau cele şapte familii de boşorogi morocănoşi. După ce a vorbit puţin, dar în gura mare şi cu vorbe cu neputinţă de reprodus, două babe şi-au băgat copiii în casă.

S-au adus bucatele. Văzând că Chery se holbează în gura lor, una dintre doamne îi spune pe un ton ironic şi rânjind sardonic:

— Vă rog, serviţi…

— Aşa e, îi răspunde Chery, hăhăind. Întâi haleala şi pe urmă dezmăţul!

Şi ia o mână de cartofi prăjiţi din castronul familiei Păsculescu.

— Ăştia-s cam cruzi, zice Chery, şi îşi bagă mâna şi în castronul familiei Mateescu.

Apoi dă o tură şi gustă de la toţi, şi cartofi, şi peşte prăjit, amestecând între ele castroanele sub privirile încruntate ale comesenilor, că tocmai de la mâncare se certaseră şi se hotărâseră să ia masa fiecare familie separat. Chery face o încurcătură teribilă de farfurii şi castroane, stropind cu ulei pe toată lumea, călcând doamnele pe picioare şi ciupind din simpatie copiii până la învineţire, sorbind din paharele de

șpriț ale tuturor și ștergându-și degetele unsuroase de pește pe bluzele domnilor, în vreme ce-i îmbrățișa ca să se facă simpatic.

În sfârșit, s-a terminat cu mâncarea, femeile i-au băgat în casă și pe ceilalți copii ca să-i pună la adăpost înainte de-a fi ciupiți, iar bărbații au pus la fereală resturile de pește prăjit.

— Așa, așa, îi încurajează Chery. P-astea le halim mai târziu. Acuma strângeți și scaunele, să facem loc pentru zbânțuială! Are cineva casetofon?

Și, după ce a cotrobăit prin camere, Chery s-a întors cu un casetofon pe care l-a trântit pe masă, a scos din buzunar o casetă jegoasă, cu urme de magiun pe ea, și a dat drumul aparatului. A izbucnit o muzică veselă, nemțească de fanfară, un fel de marș, iar Chery a început să țopăie și să urle de mama focului:

— Ce mișțooo e la Doimai!... Să vină pileala și gagicile!

Apoi s-a repezit la o matracucă trecută bine de 50 de primăveri, care tocmai căra un mic lighean cu apă încropită spre camera ei, a luat-o în brațe după ce i-a aruncat ligheanul cât colo și a început să țopăie cu ea prin curte. Femeia încerca să scape din brațele lui, dar Chery îi zbiera în ureche:

— Nu ești tu prea tânără, da'-mi place că ești focoasă!

Domnul Păsculescu, soțul doamnei, a ieșit atunci din cameră și, văzând scena, a încercat să-și salveze femeia din brațele satirului care o pipăia, dar Chery i-a dat brânci strigându-i:

— Ia-ți altă gagică! Asta-i a mea!

Domnul Păsculescu, derutat, a luat-o pe doamna Dumitrache și a început să danseze cu ea. Surprinzător, doamna Dumitrache s-a lipit tandru de el. Atunci, domnul Mateescu a luat-o la dans pe doamna Georgescu, și doamna Mateescu, ofticată, s-a repezit la domnul Dumitrache și l-a pupat pe

gură. Și iată că în câteva clipe toată lumea din curte, toți foștii dușmani, dansau frenetic și se mozoleau unii pe alții, trăgând din când în când câte un chiot.

Am profitat de momentul de entuziasm general și m-am dus pe șest la Dobrogean să-l caut pe Tudorel ca să-l înjur pentru ce-mi făcuse cu Chery.

Era toată gașca acolo și când m-au văzut, evident, au început să facă mișto de mine.

Am petrecut apoi cu ei și pe urmă nu mai știu pe unde am dormit. Dimineața m-am trezit într-un loc complet necunoscut. Am dat o tură prin curte: nu era nimeni, toți dormeau prin camere. M-am gândit că ar fi bine să-mi caut o altă gazdă, cu o casă unde să nu mai văd trupa de hodorogi și să nu mai dea nici Chery de mine. Am găsit o casă faină, la marginea satului, unde de altfel ne-am mutat peste câteva zile toată gașca.

Într-o zi m-a oprit pe plajă unul dintre foștii mei vecini, domnul Dumitrache, care m-a întrebat de soarta lui Chery.

— Cred că a plecat la București, zic eu. Da' de ce, vă lipsește ceva? îl întreb speriat.

— A, nu... Zici că a plecat... Păcat... Ce băiat simpatic... Ce bine ne-am distrat în seara aia... Dacă-l vezi, să-i spui să treacă neapărat pe la noi. Uite, ăsta-i numărul meu de telefon de la București.

O noapte de pomină

Era nelipsit din gașca noastră Valeriu Moisescu. Hadji-Culea, Tudor Florian și Purcărete erau studenții lui, eu eram studentul lui David Esrig și pe urmă, după ce Esrig a plecat în străinătate, al lui Radu Penciulescu. Valerică – un om

adorabil, cu un umor extraordinar. Am zeci de povești nemaipomenite cu el. Dar le las pentru mai târziu.

Într-o seară, cred că prin 1972, aveam vreo 22 de ani atunci, eram la restaurantul Dobrogean și intră unchiul lui Tudor Florian, regizorul Lucian Giurchescu. Era fericit că soția lui plecase la București și putea și el să bea liniștit. Dar ospătarii n-au mai vrut să ne servească după câteva rânduri, că se făcuse ora închiderii. Și Giurchescu ne spune:

— Dă-i dracu' de idioți! Mergem la mine, am vin, mâncare, tot ce trebuie.

Mergem noi prin sat așa, cam în beznă, și Giurchescu ne bagă într-o curte. Casa, ca toate casele de la Doimai, cu un șir de camere alăturate și o verandă lungă, comună, pe care erau frigiderul, o masă și scaune. Toate ferestrele camerelor dădeau în veranda asta.

Noi erau cu toții cam ciupiți, dar l-am întrebat pe nea Bebi Giurchescu dacă nu-i deranjăm pe ceilalți sezoniști, că eram aproape de ferestrele lor.

— Nici o problemă, ne zice nea Bebi (nume foarte potrivit de altfel pentru un om atât de mic de statură). Vorbesc eu cu ei.

Ne-a trimis să scoatem din fântână vinul pus la rece într-o găldare, apoi a extras ceva de mâncare din frigider. Și dă-i... Vorbeam tare, făceam glume – și la un moment dat a scos capul pe geam dintr-o cameră o doamnă între două vârste și s-a uitat urât la noi. Nea Bebi i-a spus imediat:

— Hai sictir, pleacă de-aici, urâto, ce ne strici petrecerea?

Doamna s-a retras, demnă, la ea în cameră.

— Vedeți, băieți? zice nea Bebi. Dacă știi să vorbești cu ei, nu e nici o problemă.

Ne-am continuat cheful până am mâncat și am băut tot ce era pe-acolo. Ajunseserăm să cântăm, îndemnați de

Hadji-Culea, *Paidiom na Baikalu, poidiom na vaina!*, deși nu știam nici unul rusește, dar dacă bei destulă vodcă le vorbești și limba. Poate că și din cauza asta nimeni n-a mai avut curajul să ne spună nimic, deși au mai scos de câteva ori capetele pe ușă sau pe geamuri și alți locatari șucăriți, ciufuliți și cu ochii cârpiți.

La un moment dat, Silviu Purcărete a vrut să meargă la toaletă.

— Păi ce toaletă? protestează nea Bebi. Ieși pe stradă și rezolvă, că nu mai trece nimeni la ora asta și oricum e întuneric.

— Nu pot așa, nea Bebi, mormăie Silviu.

Atunci nea Bebi îi explică:

— Vezi că buda e după fântână, încolo.

Se întoarce Silviu după o vreme și spune că nu-i acolo.

Enervat la culme, pentru că-l ținea din băut, nea Bebi zice:

— Ei, pe dracu'! Ești chior? Hai cu mine.

Apoi se aude nea Bebi spunând:

— Da' cotețul ăsta când l-au făcut, că azi-dimineață nu era aici? Și nici fântâna asta nu era aici...

După care s-a întors repede și ne-a spus în șoaptă:

— Mă băieți, hai să mergem, că nu suntem la mine...

Și am plecat pâș-pâș, apoi am tulit-o cât am putut de repede, mergând care-ncotro... Nici nu știu dacă nea Bebi a nimerit până la urmă casa în care stătea de fapt, dar, dacă toate casele oricum semănau, nu cred că mai conta...

Când a aflat de întâmplare, Moisescu s-a ofticat că nu pățise el chestia asta și ne-a pus s-o reeditățm, adică să mergem cu el într-o casă noaptea, la întâmplare, și să chefuim acolo golindu-le frigiderul. Dar n-a avut nimeni curajul să mai facă așa ceva.

Pescuitorul de midii

Nu au fost puține zilele în care flămânzeam, beam numai niște cafele mergând în vizite, uneori având și norocul să fiu invitat la masă. Și asta pentru că-mi cheltuiam foarte repede banii invitând când o fată, când o cunoștință la restaurantul Dobrogean, iar cei pe care-i cinsteam nu prea îmi întorceau invitația când rămâneam lefter.

Dar la un moment dat, cred că era prin 1970, am descoperit o minunată soluție pentru a scăpa de zilele de foame. Erau niște franțuji la Doimai care stăteau deja de vreo două luni într-un cort, în curtea Casei Pictate. Li se stricase mașina, așteptau pe cineva să vină să-i transporte sau să le aducă niște piese pentru motor, nu mai știu exact. Dar cred că le și plăcea la Doimai și că erau, de fapt, un fel de hipioți, ca și noi. Cum nu prea aveau bani, pescuiau midii și asta mâncau aproape în fiecare zi. I-am întrebat cum se prepară midiile și mi-au explicat.

Atunci m-am apucat să culeg și eu midii și mă mândresc cu faptul că sunt primul român care a făcut asta după al Doilea Război Mondial! Așa presupun, cel puțin. Oricum, sătenii erau cam dezgustați că noi vrem să mâncăm chestiile alea; s-au mai liniștit doar când le-am spus că n-o să le fierbem niciodată în cratițele lor, ci într-o găleată, pe un foc făcut în curte. Și nici sezoniștii nu păreau să fi auzit că midiile erau comestibile, poate doar cei care fuseseră cândva în Franța.

După plecarea franțujilor, devenisem unicul pescuitor de midii din Doimai. Lumea de pe plajă mă arăta cu degetul când porneam, spre seară, însoțit de două prietene cehoaice, frumoase ca niște nimfe, să pescuiesc midii la marginea ultimului golf. Acolo apa nu ajungea decât până la genunchi și fundul mării era acoperit cu stânci rotunjite de valuri. Vedeam

midiile prin apa limpede și le puteam culege fără să mă scufund complet în apă. După vreo jumătate de oră trebuia să fac o pauză, căci începeam să tremur și să mă învinețesc. În plus, oricât de liniștită ar fi fost apa, un pic de valuri tot erau, și după o vreme mă bălăbăneam ca un om beat. Fetele se purtau foarte grijuliu cu mine, mă așteptau la mal cu un prosop și cu o sticluță de rom sau vodcă Săniuța, ca să mă încălzesc. În fine, după ce adunam câte midii ne trebuiau, după ce adeseori îmi zdreleam tălpile în cochiliile de scoici sparte, mă întorceam spre casă mergând fudul, deși șchiopătam și sângeram, urmat de bunele mele prietene. Devenisem și eu un personaj pitoresc în Doimai, și asta mă umplea de mândrie!

Cred că în anul ăla stăteam într-o casă la marginea dinspre nord a satului, o casă cu vreo cinci cămăruțe, construită de doi tineri lipoveni care locuiau în altă parte. Închiriam toată casa și stăteam acolo numai oameni care ne cunoșteam între noi. Într-un an țin minte că eram cu Silviu Purcărete, Antonio Albici, George Banu și Mirela Nedelcu, veneau în fiecare zi și prietenele noastre cehoaice, care stăteau noaptea cu părinții lor la cort, ne vizita tot timpul Valeriu Moisescu, și cred că a fost una dintre cele mai frumoase vacanțe pe care le-am petrecut la Doimai.

Din când în când, găteam și midii. După ce le pescuiam, le aduceam acasă, le puneam într-o găleată, le curățam bine carapacea de alge și de mici scoici cu un cuțit și le spălam în mai multe ape ca să lase nisipul din ele și astfel să putem mânca și supa. Apoi le puneam în altă găleată, fără apă, cu două pahare de vin alb, puțină sare, ulei, piper boabe, ceapă tăiată felii și o foaie de dafin. După o vreme le răscoleam cu lingura și când scoicile se desfăceau însemna că totul era gata. O bunătate! Mai ales supa, adică zeama rămasă după fierbere. Era bună și a doua zi, ca să te scape de mahmureală.

Într-o zi, la gardul casei noastre au apărut doi indivizi îmbrăcați în costume de mort, cu cămașă albă și cravată la gât. Când i-am văzut, m-am speriat. Nu era de bine să te caute oameni îmbrăcați în costum... Mai veniseră noaptea pe plajă oameni costumați așa ca să ne alunge și să ne pună să stingem focul în jurul căruia stăteam de obicei aproape până în zori, cântând și bând liniștiți.

Nu știam dacă sunt sau nu securiști. În orice caz, oamenii îmbrăcați în costum reprezentau autoritățile, deci nu era deloc de bine.

Când m-au văzut, cei doi m-au salutat politicos și mi-au zis:

— Dumneavoastră pescuiți midii?

Speriat că cine știe în ce belea am intrat, le-am spus:

— Da, dar nu știam că nu e voie.

— Ba da, ba da, e voie... dar vindeți?

— A, am zis eu ușurat, nu vând midii, n-am vândut niciodată.

Credeam că sunt de la miliția economică, sau așa ceva, și că mă pârâse cineva că vând midii.

— Nu vindeți midii? au insistat ei.

— Nu, domnule, am spus eu pe un ton hotărât.

— Păcat. Pentru că noi am vrea să cumpărăm un sac mare cu midii.

— Suntem de la cantina clujenilor, a adăugat celălalt costumat. Mai mulți clujeni ar dori să mănânce și ei midii, de curiozitate, că n-au mâncat așa ceva în viața lor.

— A... am zis eu ușurat, dar și derutat.

Era pe atunci la Doimai o cantină a universitarilor clujeni. Peste câțiva ani s-a mutat la Vama Veche.

— Cu cât le vindeți? m-a întrebat unul din ei.

Asta chiar că m-a pus în încurcătură. Era cam greu să le pescuiești, dar de unde să știu eu cât să le cer, că n-am fost

tare niciodată în chestiuni financiare. Atunci am bătut la ușa camerei lui Antonio, pentru că el nu știu cât se pricepea la afaceri, dar avea un tupeu nemaipomenit. I-am explicat repede despre ce e e vorba, și Antonio a ieșit din cameră cu un aer maiestuos și le-a spus clujenilor, de parcă toată viața vânduse numai midii:

— Un sac mare cu midii vă costă cinci sticle de vodcă Stolicinaia.

Vodca Stolicinaia, care costa pe atunci vreo 15 lei – era cam scumpă –, nu se găsea decât la Mangalia și trebuia destul de des s-o cărăm de-acolo până la Doimai.

— No, binie, au zis clujenii după ce s-au consultat puțin între ei.

— Asta-i tot?

— Da, i-am răspuns eu lui Antonio.

— Da' întâi aduceți vodca și după aia vă dăm midiile.

— No, binie, au zis iar clujenii, ne-au salutat și au plecat foarte fericiți.

— Pentru atâta lucru m-ai trezit? m-a certat Antonio. Nu puteai să le spui tu asta?

— Nu mi-a trecut prin cap... am zis eu rușinat.

Și Antonio s-a întors în cameră să doarmă mai departe, că avuseserăm o noapte cam grea cu toții.

Guvernul de la Doimai

Valeriu Moisescu era în acei ani una dintre cele mai îndrăgite persoane din Doimai. Toată lumea îl primea la petreceri cu bucurie, pentru că era un om foarte simpatic, cu un umor inegalabil și subtil.

Datorită popularității lui, într-o noapte de chef, participanții s-au hotărât să-l declare pe Valeriu Moisescu președintele Doimaiului. Zis și făcut. S-a făcut și guvernul. Tudor Mărăscu, de exemplu, a fost numit ministrul tristelor, pentru că în urma lui mergea mereu o fată care se îndrăgostise de el și căruia frumosul Tudor nu-i dădea nici o atenție. Oriunde mergea el, biata fată îl urma ca un cățel credincios, la câțiva pași în spate. Și era, săraca, mereu tristă.

Acest guvern n-a durat mult, pentru că a doua zi s-a petrecut o lovitură de stat. Domnul Hurmuzescu, care avea, cred, vreo 70 de ani la vremea aceea și care era invidios pe popularitatea lui Valerică Moisescu, i-a mituit pe membrii guvernului cu o petrecere fabuloasă, la care a adus whisky din belșug și tot felul de minunății culinare, iar aceștia au abdicat în favoarea lui.

Hurmuzescu era o mare figură. Era un bătrânel suplu, mic de statură, cu o barbă albă. Semăna cu Dumnezeu din caricaturile lui Jean Effel. Îi plăcea să fie mereu în compania unor fete foarte tinere, care-i ascultau fascinate poveștile, una dintre povești fiind despre cum a fost el agent al serviciilor secrete britanice în al Doilea Război Mondial. Se pare că într-adevăr fusese, pentru că a avut mari necazuri după 1945: a trebuit să le explice anchetatorilor că în timpul războiului el făcea o faptă bună, rușii fiind pe atunci aliați cu britanicii, doar că rușii nu mai voiau, pare-se, să-și amintească de treaba asta.

Oricum, toți băieții îl invidiau pe Hurmuzescu pentru succesul lui la femei, deși era foarte greu să rivalizezi cu un fost coleg al lui James Bond.

Un personaj oarecum asemănător se afla atunci la Costinești, un bătrân suplu, mic și viguros, care adesea săpa în dealul abrupt trepte ca să se poată coborî mai ușor pe plajă.

Dat fiind că se practica nudismul și la Costinești, sau mai bine zis la Schitu, se putea observa remarcabila dotare fizică a bătrânului, motiv pentru care fusese poreclit Moș Trepied.

Monumente locale

Cârciumi erau numai două pe vremea aceea la Doimai. La Musuret, numită așa pentru că era ținută de un turc cu acest nume, avea niște prețuri extraordinar de mici. Îți cântăreai ce doreai să cumperi (cotlete, rinichi, ficat etc.) și le plăteai la preț de alimentară, cam cinci-șase lei o friptură, patru lei o inimă ș.a.m.d. Apoi le luai și te duceai în curtea cârciumii, unde ți le puneai pe grătar.

Gratargiului îi dădeai cât doreai tu. Dacă-i dădeai un leu, te ținea minte tot sezonul și te saluta zilnic ca pe un mare boier. Spuneau unii că nu era de fapt gratargiu, că puteai să-ți prepari fripturile și singur, dar că omul a observat că, dacă stă lângă foc îmbrăcat într-un halat alb, lumea îi mai dă niște bani, așa că îți întorcea el pe grătar fleicile și micii dacă nu făceai singur treaba asta. O vodcă mică Săniuța la Musuret costa un leu și șaizeci de bani, așa că, după o oră de figurație la grătar, falsul gratargiu se putea cinsti destul de bine.

Prin 1971, cred, s-a construit restaurantul Dobrogean sau Dobrogeanul: o clădire frumoasă, proiectată de un arhitect adevărat, nu o cotineață urâtă, cum s-au făcut atâtea după 1990. De fapt, avea o terasă foarte mare într-un stil cvasi-rustic, cu stâlpi și grinzi de lemn și acoperiș de șindrilă, și cu o parte cu pereți din bolovani în care era barul. Se gătea foarte bine pe-atunci la Dobrogean, aveau o specialitate pe care n-am mai întâlnit-o în altă parte – creier la grătar. Era

foarte bun. Dar prețurile erau mult mai mari decât la Musuret, lucru de altfel normal.

La Musuret era, de fapt, o magherniță urâtă cu o curte mare, unde din când în când, seara, băștinașii abțiguiți se băteau în spinare cu bucăți de gard pe care le smulgeau din pământ, sau se distrau pașnic ridicând câte o masă în dinți fără să se ajute cu mâinile, ori mâncând pahare de sticlă. Cu noi n-aveau treabă lipovenii, erau amabili, politicoși, prietenoși și foarte generoși. Oameni cu suflet minunat. Dacă plăteai vreo șase-șapte lei pe zi gazdei, primeai niște castroane uriașe cu ciorbă și ligheane mari, pline vârf cu hamsii prăjite. Mâncai cât doreai, nu ținea nimeni socoteala. Și gazdele noastre nu se supărau deloc dacă ne mai invitam uneori și prietenii să mănânce cu noi, și nici nu ne cereau pentru asta bani în plus. În general însă eram cu toți bine-crescuți și nu abuzam de generozitatea lor.

Dar să revin la monumente... Lângă minuscula clădire a poștei locale (nu știu de ce noi îi spuneam Fosta, nu Poșta, probabil pentru că funcționa într-o clădire atât de mică și avea un aer cam feștelit) se aflau ruinele unei biserici. Ne întrebam de când data acea biserică și cu ce ocazie se ruinase. Însă am aflat curând că era de fapt o biserică neterminată, pentru că popa băuse banii destinați construcției, iar muncitorii abandonaseră lucrarea. Lipovenii din sat nu s-au supărat atunci pe popă. El a mai slujit o vreme într-o casă, cred, îmbrăcat în haine civile, căci își băuse și odăjdiile.

Dar localnicii s-au supărat foarte tare când au descoperit că făcuse o altă fărădelege. La lipoveni este obiceiul ca femeile să aducă la biserică basmale care se pun la icoane, probabil pentru pomenire, iar popa le sfințește. Numai că într-o zi l-au văzut pe popă în piață la Mangalia vânzând acele sfinte basmale... ca să cumpere, evident, băutură. Totul a fost

observat de o femeie din Doimai, ea a dat alarma în sat și sfinția sa a fost reclamat și răspopit pentru acea faptă abominabilă, și nu pentru că băuse banii destinați construcției bisericii.

Noi îl cunoșteam pe părintele lipovean sub porecla de Popa Garide, pentru că pescuia garizi, îi fierbea și-i vindea pe plajă în cornete de hârtie făcute, cred eu, din acatiste, contra sumei de un leu și șaizeci de bani, cât costa – v-am mai spus – o vodcă mică Săniuța la Musuret. Pentru cei tineri, care poate nu știu despre ce e vorba, garizii sunt un fel de creveți foarte mici care nu arată prea apetisant pentru că seamănă cu niște insecte. Se pot vedea pe fundul apei, stând pe nisip, când nu sunt valuri și marea e limpede. După ce termina de vândut marfa, popa mergea la cârciumă la Musuret, răsturna mărunțișul adunat, fără să-l numere, pe tejghea, iar turcul trăgea banii, de asemenea fără să-i numere, în sertar și-i umplea părintelui o halbă mare cu vodcă. Popa Garide își făcea cruce și o bea pe toată dintr-o suflare. Apoi se ducea acasă să se culce.

Popa Garide arăta superb, ca într-un tablou de Repin. Semăna grozav cu Tolstoi: era monumental, cu o barbă uriașă, albă, și mereu îmbrăcat cu o rubașcă imensă, dintr-o pânză cu pătrățele mici. Mergea întotdeauna drept, fără să se clatine, oricât ar fi fost de beat. Când era prea beat ca să mai poată culege garizi din mare, sau când erau valuri prea mari, rupea buruieni de pe marginea drumului și mergea să le vândă la restaurantul Dobrogean pe la mesele la care vedea câte o pereche de tineri. Pe aceeași sumă. Evident, lumea îi dădea banii de milă, dar el se supăra dacă încercai să-i dai banii de pomană și dacă nu luai și buruiana ca s-o oferi iubitei tale în fața lui. Apoi pleca mulțumit vizavi, la Musuret, să-și bea halba de vodcă.

Monumental era și sculptorul Bogdan, cel care a jucat în filmul *De-aș fi Harap-Alb* al lui Gopo rolul lui Flămânzilă. Simpaticul și rubicondul sculptor, însoțit de fiica sa, făcea în fiecare zi în drumul lui de la plajă spre casă un popas la Musuret, unde comanda câte 50 de mici semicruzi, ca gustare înainte de masa de prânz. Îl supraveghea atent pe gratargiu, spunându-i:

— Vezi să nu-i arzi, că nu vreau să mănânc carbocif! (Acesta era un medicament pe bază de cărbune contra tulburărilor digestive cu manifestări sonore, ca să mă exprim mai delicat.)

Valeriu Moisescu, dom' profesor

După cum spuneam, Valeriu Moisescu ne vizita în fiecare zi, ceea ce ne făcea mare plăcere, iar pe doamna soția sa o enerva, pentru că astfel scăpa de sub supraveghere și cam abuza de băutură, iar ea era îngrijorată pentru sănătatea lui. În orice fază ar fi fost, Valeriu Moisescu era la fel de blajin și simpatic și avea un umor nebun.

De câte ori studenții lui, Silviu Purcărete sau Hadji-Culea, îi spuneau „dom' profesor", Moisescu îmi zicea mie, care eram numai prieten cu el:

— Vezi, Cristi, tu-mi spui mie doar domnu' Moisescu, pe când ei îmi zic dom' profesor!

— Păi dacă nu sunteți profesorul meu…

— Și ce, nu poți să faci un gest frumos și să rămâi repetent?

Pentru că Valerică Moisescu era profesor la anul din urma mea.

Într-o zi a venit la Doimai Ioan Ieremia, care chiar rămăsese repetent și care încerca să intre în grațiile lui Moisescu,

speriat că dacă mai rămâne un an e dat afară din școală. Era o selecție foarte severă: din paisprezece studenți admiși la regie în anul întâi, urmau să termine facultatea doar patru dintre noi. Și asta pentru că în teatrele din țară aveau să se elibereze în 1973 doar patru posturi de regizor. În anul doi am trecut numai șapte studenți, iar în ultimul an am absolvit fix patru.

Cum nu i-a dat prin cap să facă un lucru normal și să ne aducă niște vodcă pentru a se face simpatic, Ieremia s-a gândit să facă un gest frumos, de suflet, și să-i facă un cadou băiețelului lui Moisescu. Și pentru că micuțul adora animalele, Ieremia a făcut un gest pe potriva numelui său cunoscut din zicalele populare: a dat cu oiștea-n gard – a făcut rost de un măgar pe care l-a adus triumfător în curtea unde stătea Moisescu, spre uimirea tuturor.

Pentru familia lui Moisescu și pentru toți vecinii ei a fost o adevărată catastrofă. Nimeni nu știa ce să facă cu măgarul, iar Ieremia plecase imediat din sat, plin de discreție. Iar măgarul a început să-și exprime dorul de stăpânul lui așa cum știa el, prin niște răgete îngrozitoare. A durat vreo trei zile până când bieții oameni au izbutit să scape de animal, pentru că nimeni nu știa cine-i adevăratul lui stăpân, care cu siguranță era beat pe undeva și nu auzea cu câtă disperare e strigat.

Cu toate astea, Ieremia a promovat anul, probabil pentru că făcuse bine la examen.

Asasinii lui Dinu Kivu

Într-o zi stăteam pe plajă la o terasă care se numea, nu știu de ce, Scoica. Era o cocioabă din tablă, foarte urâtă, dar nu exista alta pe plajă. În fața cocioabei fuseseră puse niște mese tot din tablă și scaune de fier-beton și tinichea. Eram la masă Valeriu Moisescu, Silviu Purcărete, Hadji-Culea și cu mine.

La un moment dat, a apărut pe plajă Nuni Anestin. Pentru cei care nu-l cunosc, Nuni era fiul caricaturistului Anestin. Acesta a avut perioada lui de glorie înainte de al Doilea Război Mondial, dar, pentru că făcuse niște caricaturi nasoale cu Stalin în vremea războiului, a fost trecut pe linie moartă după 1946 și n-a mai avut voie să publice. Nuni era și el un desenator foarte bun și, deși mai în vârstă decât noi, era student la actorie, la clasa lui Moni Ghelerter, în aceeași promoție cu mine.

Nuni avea un chip foarte interesant: fioros, brăzdat de cicatrici, și de aceea era nelipsit din filmele cu pirați, legionari, bandiți, pușcăriași etc. Apăruse în zeci de filme din astea. Deși era un om inteligent și cultivat, îi plăcea să facă pe bătăușul, iar cei care-l vedeau prima dată chiar se speriau de el. Vorbea cu toată lumea foarte agresiv, pentru că, asta-i convingerea mea, era un tip complexat și în fond foarte timid. Fiindcă bătuse pe cineva la Athénée Palace se spunea că făcuse și puțină pușcărie, sau cel puțin așa se lăuda el.

Ei bine, Nuni și-a făcut apariția pe plajă încruntat și cu un cuțit în mână. Când ne-a zărit, a venit la masa noastră și ne-a întrebat dacă l-am văzut pe Dinu Kivu, criticul de teatru.

— Nu l-am văzut, da' de ce? a întrebat Valerică.

— Vreau să-l omor, a zis Nuni cu un glas profund, răgușit și macabru.

— A, păi n-a venit încă, a spus Valerică, da' știi ce? Lasă-mi mie cuțitul, că-l omor eu, că și mie mi-e antipatic.

— Și nouă, am zis toți care stăteam la masă, deși de fapt Dinu ne era prieten bun.

Derutat, Nuni s-a mai dezinflamat puțin, s-a așezat lângă noi și ne-a spus pe un ton mai liniștit:

— Am auzit că vine la Doimai. Da' dacă n-a venit nu știu ce să fac, că trebuie să plec azi, am filmare.

— Păi nu ți-am spus? a continuat Valerică. Îl omorâm noi. Nu-i așa, băieți?

— Da, dom' profesor, am răspuns toți în cor, reușind să nu izbucnim în hohote de râs.

— Mergi liniștit la filmare, că rezolvăm noi.

Nuni se uita la noi neîncrezător.

— Pe bune? zice.

— Pe bune, l-am liniștit în cor. Lasă-ne nouă cuțitul.

— Bine, a zis Nuni și s-a ridicat de la masă.

A pornit, apoi s-a întors către noi și ne-a spus:

— Dacă mă tromboniți, vă iau gâtul la toți!

— Mergi liniștit, nu e nici o problemă! Du-te să-i omori pe ăia din film, că de Dinu Kivu ne ocupăm noi!

— Mulțumesc frumos… a șoptit Nuni. Vă pup!

— Vezi că ai uitat să ne lași cuțitul! i-a zis Valerică.

— A, da, scuze, s-a fâstâcit Nuni.

S-a întors și a lăsat cuțitul pe masă. Apoi a plecat cu un aer fericit, făcându-ne bezele.

Ce se petrecuse de fapt?

Dinu Kivu a fost, dacă nu știți, un eminent critic de teatru și un mare spirit. Era un om adorabil și pe deasupra bărbat bine, și avea un comportament distins indiferent de situație și de cantitatea de băutură consumată. Într-o seară a fost invitat de Nuni la el acasă, unde se afla și soția de atunci a lui Nuni. S-a băut bine, iar Nuni a adormit. Pentru că se săturase de figurile bine cunoscute ale lui Nuni și pentru că se îndrăgostise de Dinu, doamna l-a luat pe distinsul cronicar de mână și a plecat cu el. Peste câteva zile a depus și actele de divorț, după care ea și Dinu Kivu au hotărât să se căsătorească. Când a auzit Nuni de chestia asta, a înnebunit de supărare. În starea asta l-am întâlnit noi atunci, pe plajă.

Evident, după ce a plecat bietul Nuni, am izbucnit în hohote de râs. Iar Valerică Moisescu a zis:

— Trebuie să i-o facem lui Dinu.

Și a băgat cuțitul (unul fără vârf, bont, de restaurant, cu care de-abia puteai să tai o piftie) în buzunar.

După câteva zile, Dinu Kivu a sosit la Doimai cu viitoarea soție și cu părinții ei, care voiau să discute despre pregătirile de nuntă.

I-am găsit imediat la bar la Dobrogean, am salutat frumos cu toții și am cerut permisiunea să ne așezăm la masa lor. Pentru că toți îi eram prietenii, Dinu s-a bucurat că ne vede și a făcut prezentările. Ne-am așezat la masă, iar Valerică, pe un ton foarte serios, i-a spus lui Dinu:

— Dinule dragă, uite care-i treaba. Pentru faptele tale urâte, doar știi ce-ai făcut, că și mie mi-ai scris mai demult o cronică proastă, i-am promis lui Nuni că te omorâm. Că umbla el după tine pe plajă acum câteva zile să-ți facă felul. Însă, fiindcă ești prietenul nostru, nu te putem omorî. Totuși, dacă mai ai o urmă de conștiință, îți dai seama că trebuie să te sinucizi. Uite cuțitul cu care umbla Nuni să te omoare. Ia-l și fă ceea ce se cuvine, ca un om de onoare, iar noi o să-ți păstrăm o amintire frumoasă…

Dinu mustăcea și se vedea că e gata să izbucnească în râs. Dar biata fată și părinții ei, care erau niște oameni foarte simandicoși și, se pare, total lipsiți de simțul umorului, se uitau speriați la noi, crezând că vorbim serios. S-au scuzat, s-au ridicat de la masă și au plecat repede…

Am simțit atunci că erau îngroziți de anturajul de derbedei al lui Dinu, ba am și aflat curând că nu se mai face nunta, lucru care pe Dinu nu pot să spun că l-a afectat. În toamnă fata s-a măritat cu altcineva, becher foarte mare, nu spui cine, iar cavaler de onoare a fost Dinu al nostru, care

era foarte binedispus și părea fericit că scăpase nu de la moarte, ci de la mariaj. Dinu, care ne invitase și pe noi, asasinii săi, la petrecere, ne-a primit la intrare cu cocktailuri, din care am băut cantități suficiente ca să ne binedispunem rău.

Adică de ce să nu spun care era becherul, că nu e de rușine. Era un franțuz, cred că rudă cu Jacques Chirac sau fost ministru de finanțe în Franța, nu mai știu exact, oricum, era un barosan. Altele nu cred că le pot spune, ar fi prea scandalos...

Iar banchetul a fost fabulos, în curtea Muzeului Stork și chiar în incintă, dacă știți acel loc superb din București, mireasa fiind parcă ceva rudă cu familia Stork. Erau mâncăruri foarte fine, varză de Bruxelles, fasole cu maioneză și alte chestii minunate și rafinate, dar la un moment dat, după trei rânduri de mâncăruri numai de legume, Toca (altfel spus, marele regizor și om Alexandru Tocilescu) a exclamat:

— Da' fripturili nu mai vine? Vă zgârciți la carne, scârțanilor?

Și, datorită felului său sincer de a-și exprima dorințele, am fost serviți și noi imediat cu ceva mai pe gustul nostru – și care mergea la băutură.

Așa a scăpat și fata, de altfel foarte frumoasă și un om minunat, de bietul Nuni, dar și dragul nostru Dinu Kivu de ea, pentru că-l sperie ideea să renunțe la condiția de burlac.

În treacăt fie zis, se bârfea despre Dinu, nu știu dacă e adevărat, Toca mi-a povestit asta, că mai avusese o tentativă de mariaj în tinerețe, când A., o actriță foarte frumoasă și talentată, se îndrăgostise de el. Și s-au căsătorit. Numai că în seara nunții Dinu s-a încurcat la băutură și șuetă cu amicii lui la Toca, unde ne petreceam cu toții nopțile, și a omis să se prezinte la domiciliu. Drept care mireasa și-a dat seama că Dinu n-ar fi fost un soț tocmai ideal și, fiind o femeie

inteligentă, și-a luat obiectele personale și mobila, care tocmai fusese cărată la Dinu, și a plecat, anulând căsătoria chiar a doua zi – că atunci se puteau anula actele dacă nu treceau mai mult de 24 de ore.

Nopți pe plajă

Camerele costau foarte puțin la Doimai în anii '60-'70. De aceea și puteam să stăm câte două-trei luni la mare. Când am început să merg la Doimai, prin 1966, găseai camere și cu 10 lei. Unii se înghesuiau mai mulți într-o cameră, ca să-i coste și mai puțin, dar era cam nasol, eu nu puteam suferi așa ceva. Preferam să iau singur o cameră chiar când ajunsese să coste 40-50 de lei, sau să stau în cort într-o curte dacă nu aveam bani destui pentru o cameră. Plăteai gazdei cinci lei pe noapte pentru chestia asta. Locuri de cort erau destule, pe vremea aceea curțile erau imense, nu ca după 1990, când casele s-au îndesit peste măsură. Încercasem să stau la cort și pe plajă, într-un loc mai izolat, foarte departe de sat, aproape de actualul șantier naval, dar acolo nu era voie și, când ne prindeau – nu grănicerii, că ăștia erau foarte cumsecade, ci niscai costumați veniți de la București –, ne alungau.

Vărul meu, Dan, un tip atletic și un bărbat foarte frumos, era însă un împătimit al cortului și așa își făcea vacanțele la Doimai, iar când nu era la Doimai stătea tot în cort în curte la el, în București. Asta dacă nu se făcea foarte frig și mama lui nu-i făcea scandal să intre în casă, ca să nu răcească. Când îl certa pe Dan, maică-sa îl punea mai întâi să aducă un scăunel de la bucătărie. Fiind foarte mică de statură, trebuia să se suie pe scăunel ca să ajungă la obrazul lui și să-i tragă

câte-o scatoalcă. Dan aștepta cuminte să primească cele două palme, apoi punea spăsit scăunelul la loc. La scenele astea cu greu mă abțineam să nu râd.

Uneori stăteam pe plajă și fără cort. Se făcea câte un foc de tabără și ne adunăm în jurul lui, fiind și mulți băieți care cântau folk, pe vremea aia interzis în sălile de spectacol, la TV sau la radio. Tinerii folkiști erau priviți cu suspiciune, pentru că nu făceau compromisuri – să compună melodii „pe linie" sau chestii din astea. Și muzica, și textele lor erau considerate subversive, nocive, inspirate de muzica „decadentă" din Occident. De-abia după ce s-a înființat Cenaclul Flacăra au început folkiștii să cânte în concerte și să apară la televizor (mulți aveau pe atunci părul strâns cu grijă în agrafe, ca să nu se vadă că au plete).

Cântau la Doimai mai mulți, nu-i țin minte pe toți, cred că s-au perindat pe-acolo Dorin Liviu Zaharia, Mircea Florian, Valeriu Oișteanu, frații Căciulă, parcă și Florin Ochescu – și alții. Cântau foarte frumos, era o atmosferă superbă. Trecea câte o sticlă de vin Corăbioara sau de vodcă Săniuța de la unul la altul, roată, și între timp fiecare îl acompania pe cântăreț bătând ritmul sau zdrăngănind ușor în ce avea la îndemână. Era minunat. Mai apărea și câte un grănicer care își făcea rondul, băiat tânăr ca și noi, poposea un pic lângă foc, îi mai dădeam câte o țigară și pleca apoi fără să ne zică nimic.

Pentru cine nu știe, vinul se chema Corăbioara pentru că avea imaginea unei nave cu pânze pe etichetă, iar vodca era numită Săniuța pentru că avea, tot pe etichetă, o troică purtând un cuplu de bețivi sovietici prin nămeți, probabil spre un magazin alimentar, dat fiind că terminaseră băutura. Apăruseră pe atunci și niște țigări nasoale, Bucegi, și pentru

că pe pachet era imaginea unui schior care purta niște ochelari negri, care-i făceau figura să semene cu un cap de mort, le ziceam Moartea pe schiuri.

Unii spun că la aceste focuri fiecare venea cu altă băutură, că se amestecau toate și se bea acea combinație, numită „trotil", care te făcea subit legumă. Eu n-am văzut așa ceva și nici nu țin minte să fi fost cineva foarte beat la acele focuri. Dar poate că nu știu eu. Fiecare cu amintirile lui...

Odată, când eram noaptea pe plajă la foc, ne-am trezit că se așază lângă noi un tip în cămașă albă. Nasol. Toți aveam cămăși înflorate. Cămașa albă nu era de bine. Omul era probabil un securist în civil. Ne-am uitat la el cam speriați, el ne-a făcut semne să ne liniștim, a băut și el o gură de vodcă, a ascultat vreo două cântece, apoi a plecat făcându-ne gesturi prietenești cu mâna. Iar noi am răsuflat ușurați.

Altă dată, tot așa, un tânăr grănicer stătea aproape de noi, proptit în pușcă și cu spatele la mare. La un moment dat, a ieșit brusc din apă unul dintre noi care făcuse baie, fiindcă apa mării, știți cu toții, e caldă noaptea. Când a ieșit omul din valuri chiar în spatele grănicerului, acesta s-a speriat cumplit, i-a pus arma în piept și s-a răstit la el:

— Prezentaț' buletinu'!

La care am izbucnit cu toții în râs. Și-a dat seama și soldatul că scăldătorul nocturn, care era gol pușcă, nu avea unde să-și țină buletinul. A râs și el și a plecat să-și facă rondul mai departe.

O vreme după aceea, îndată ce ieșea cineva din apă la nudiști, i se striga:

— Prezentaț' buletinu'!

Și biata persoană tresărea speriată, crezând că e vreun milițian pe-acolo. Riscai o amendă dacă erai prins că faci nudism,

dar eu n-am auzit să fi fost amendat cineva. Am auzit că mai erau câteodată, rareori, razii, însă oamenii își puneau repede ceva pe ei și caraliii nu aveau ce să le facă. Pe vremea aia nu prea vedeai pe cineva la Doimai care să facă plajă cu slip. Dacă mergeai la Doimai era normal să fii nudist.

Cu toate astea, dacă cineva trebuia să străbată plaja, se întâmpla să mai pună câte ceva pe el. Într-o zi, un tip atletic făcea alergări pe plajă și la un moment dat și-a dat seama că ceva nu e în regulă, pentru că femeile se cam uitau, curioase, la el. Atunci și-a scos casca de cauciuc din cap, singurul lui obiect vestimentar, și, pudic, și-a acoperit ceea ce trebuia acoperit. Dar, cum acea cască era aurie și tresălta într-un mod hilar în vreme ce omul își continua alergarea, Dan Jitianu a exclamat:

— Priviți, un *casca d'or*!

În altă seară a venit la focul de pe plajă altcineva cu cămașă albă. Am crezut că e tot un securist. Dar nu: era cântărețul Sergiu C. A fost cam șucărit că nu l-am recunoscut și că a trebuit să se recomande. Însă și mai nasol a fost că nimeni nu părea să se entuziasmeze. Nu existau printre noi fani ai festivalului de muzică ușoară de la Mamaia. Ba chiar era o muzică pe care n-o puteam suferi. Nouă ne plăceau Bob Dylan, Donovan, Joan Baez, Hendrix, B.B. King, din astea, și, bineînțeles, cântecele celor de vârsta noastră care veneau la Doimai și folkăiau noaptea pe plajă.

După ce s-a tras o cântare, Sergiu C. ne-a spus că suntem foarte drăguți și de aceea o să ne cânte și el ceva. N-a zis nimeni „uau" nici înainte, nici după. N-a aplaudat nimeni – ne-am apucat de altă cântare. El a mai stat puțin și pe urmă a șters-o pe englezește. A fost un moment penibil, dar nimeni nu-l poftise printre noi.

Nu era însă toată lumea prietenoasă. Într-o noapte ne-am trezit că năvălesc pe plajă, pe când făceam focul, câteva mașini de miliție cu farurile aprinse și cu sirenele pornite. Din ele au coborât mai mulți milițieni în uniformă, cu bastoane de cauciuc în mână, care, fără să ne zică nimic, s-au năpustit asupra noastră, lovind cu sete, la nimereală. Am fugit toți ca potârnichile, unii dintre noi au încasat-o rău, din păcate. Dar în seara următoare eram din nou pe plajă, câțiva cu plasturi pe spinare sau cu capul bandajat, adunând crengi uscate, ambalaje de hârtie și tot ce se mai putea folosi pentru foc.

Cu timpul, a început să ne lipsească materia primă pentru foc. Ne închipuiam că n-o să mai putem face *session*-uri. Numai că într-o noapte au venit niște inși foarte hotărâți, nu-i cunoșteam, cred că erau noi la Doimai, care aveau un comportament ușor diferit față de al nostru, doimaiștii obișnuiți. Am văzut noi că erau ceva mai gălăgioși, dar nu ne-am imaginat ce vor fi în stare să facă.

Când focul era pe cale să se stingă din lipsă de combustibil, tipii ăștia au dispărut și după o vreme i-am văzut pe coama dealului cărând ceva ce părea o litieră. Când s-au apropiat, am văzut că purtau de fapt, pe doi bulumaci, o budă țărănească. Au făcut-o bucăți și au pus-o pe foc. A doua zi, când gospodarul s-a trezit că din construcția lui nu mai rămăsese decât gaura din pământ, s-a supărat tare și a chemat în ajutor tot satul. Asemenea acte de vandalism nu se mai întâmplaseră până atunci.

Se lăsase seara, noi ne adunaserăm pentru *session*-ul muzical, când am văzut, pe culmea dealului, că se profilează numeroase siluete de lipoveni având în mână diverse obiecte contondente. Era o imagine sinistră, ca din filmele cu indieni

și cowboy. Acuma, lipovenii erau ei foarte cumsecade și drăguți cu noi, dar perspectiva de a fi nevoiți să-și facă toți nevoile sub cerul liber la sfârșitul sezonului se pare că nu i-a prea încântat. Am tulit-o toți care-ncotro și multă vreme nu s-a mai făcut noaptea foc pe plajă. Ceea ce milițienii nu reușiseră au făcut localnicii.

Singur sau nu în cameră?

N-am să vorbesc, firește, despre relațiile mele sentimentale de la Doimai, în primul rând pentru că mi se pare indecent s-o fac. Fiecare om normal are tot felul de aventuri în tinerețe, dar cu timpul foarte mulți devin familiști fideli, și la fel s-a întâmplat și cu noi. Să vorbești despre lucruri intime poate fi chiar nasol pentru unii, iar eu nu vreau să supăr pe nimeni, nici să fac cuiva vreun rău.

Mulți se enervează când aud despre aventurile soților sau soțiilor lor din tinerețe, de dinainte de căsătorie, din vremuri de mult apuse, și fac crize de gelozie. Am pățit-o pe pielea mea când un prieten bun de-al meu a făcut gafa de-a povesti de față cu nevastă-mea despre cât de frumoase erau niște prietene de-ale mele din tinerețe. Vreme de câțiva ani, Cristina mi-a reproșat aceste „aventuri din burlăcie" ori de câte ori își aducea aminte.

Așa că am să-mi țin gura, ca să nu pățească și alții ce-am pățit eu... Sper numai să nu mă ia gura pe dinainte.

Cum spuneam, la Doimai preferam să stau singur în cameră. Mă întrebau mulți dacă puteam să-i las să doarmă la mine, ca să împărțim cheltuiala cu casa, dar îi refuzam întotdeauna, spre mirarea lor. Nu puteam suferi să stau cu cineva.

Cea mai veche poză a mea de la Doimai, din 1972. Eram încă student. (*Fotograf neidentificat*)

Silviu Purcărete (*sus, dreapta*) și Antonio Albici, amândoi din gașca de la Foișorul de Foc, la Doimai, în 1971.

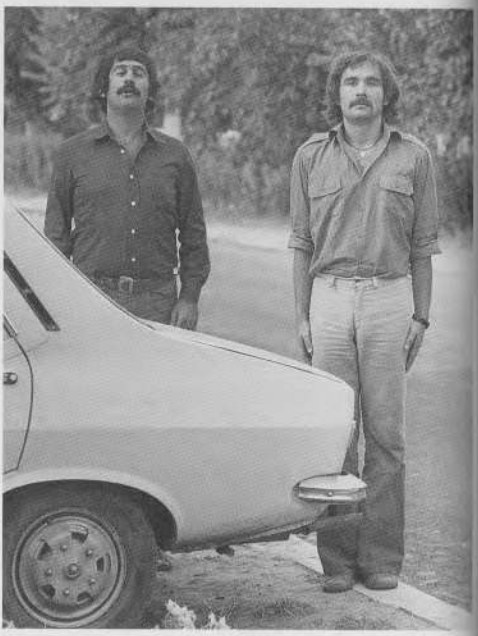

La nunta lui Silviu Purcărete cu Carmen, București, 1978.
Sus, de la stânga la dreapta: Mariana Simon, Cristina Pepino și cu mine, Antonio Albici; *în spate, din față:* Tudor Florian.
Jos, de la stânga la dreapta: Nadina Scriba, Măriuca Oteteleșanu, Silviu și Carmen Purcărete, Mariana și Dimi Simon, Valeriu Moisescu, Tudor Florian, cu și Cristina; *în spate, în centru:* Ileana și Antonio Albici, Puck Bârna.

Anii '80
Sus: Pescărușul Jonathan Livingston.
Mijloc: Curte din Doimai.
Dreapta: Plaja de la Doimai către Vama Veche.

Sus, stânga: În Mamaia-stațiune, la safari; *dreapta:* La Mamaia-sat, mergând spre plajă, 1977. *Jos:* Răsărit de soare pe plajă la Mamaia-sat, 1975.

Mamaia-sat, locul minunat
în care ne-a adus Decebal Scriba
la sfârșitul anilor '70.
Stânga: Soția mea, Cristina, în
stufărișul dinspre plajă, prin 1980.
(*Foto* C. Pepino)
Mijloc: Nadina Scriba cu mica
„biciclistă" din vecini, 1979.
Jos: Nadina în drum spre plajă,
anii '80.

Mamaia-sat, 1982. *Sus:* Gazdele noastre, Marioara și Constantin Pricop (*în centru*), cu familia. *Jos:* La bere la Hanul Piraților, după plajă. *De la stânga la dreapta:* Cristina Pepino, Vladimir Deveselu cu fiica lui, Ana-Maria Deveselu, Gheorghe Leahu cu fiul său, (*în capul mesei*) Decebal Scriba, Nadina Scriba, Mariana Simon, Sandu Mihai Gruia, Sonia Safta (cumnata mea), Irina Simon (*în prim-plan*).

Sus: Pregătirea mesei în curtea gazdei noastre de la Mamaia-sat, tanti Marioara Pricop (*din spate*); alături de ea sunt Nadina, Decebal Scriba și nea Costică Pricop. (*Foto* C. Pepino)
Jos: La masă, *de la stânga la dreapta:* actorul Gheorghe Oancea, Cristina și cu mine, Nadina Scriba (*în capul mesei*).

Mamaia-sat, 1982. *Sus:* Cristina și cu mine.
Jos: Gospodărie la intrarea în sat.

Sus: Cu o parte din gașcă la Mamaia-sat, prin 1980. *De la stânga la dreapta:* Ana-Maria Deveselu, Cristina Pepino, Nadina Scriba, Oana Lixandru (sora mea), Decebal Scriba și cățelul Piculeț, Sandu Mihai Gruia, Sonia Safta, Cristitristi. (*Foto* C. Pepino)
Dreapta: Cristina (din spate) și Sonia, ajunse pe plajă, Mamaia-sat, 1983. (*Foto* C. Pepino)

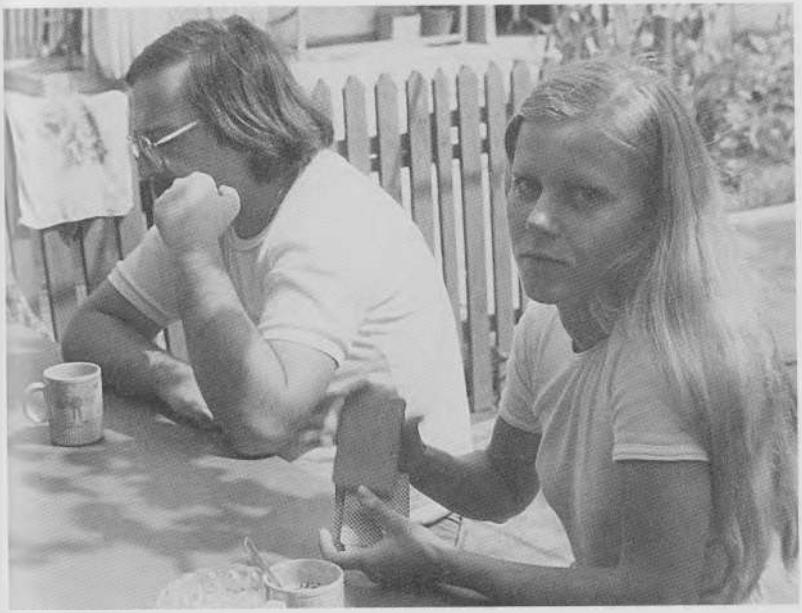

Sus: Tot la Mamaia-sat, în 1984. Cu Sonia la masa din curte – oare jucam o canastă? *Jos:* Cristina și cu mine la foc, Mamaia-sat, anii '80. (*Fotograf neidentificat*)

Excursie la Istria (de la Mamaia-sat), 1984.
Jos: Căutând cioburi, în prim-plan Vladimir Deveselu.

Sus: Cu Vladimir Deveselu și Ana-Maria.
Jos: Cristina (*stânga*), Nadina și măgărușii de la Istria. (*Foto* C. Pepino)

Sus: Cristina pe stâncile de la Istria. (*Foto* C. Pepino) *Stânga:* Vladimir Deveselu și Gheorghe Leahu practicând sporturi de plajă sub privirea amuzată a fiului lui Leahu. *Pagina alăturată, sus:* Nadina la „talasoterapie". În planul îndepărtat, Combinatul de la Năvodari simulând o „intensă activitate"; *jos:* Ozana Oancea, viitoarea actriță, la Mamaia-sat, în 1982.

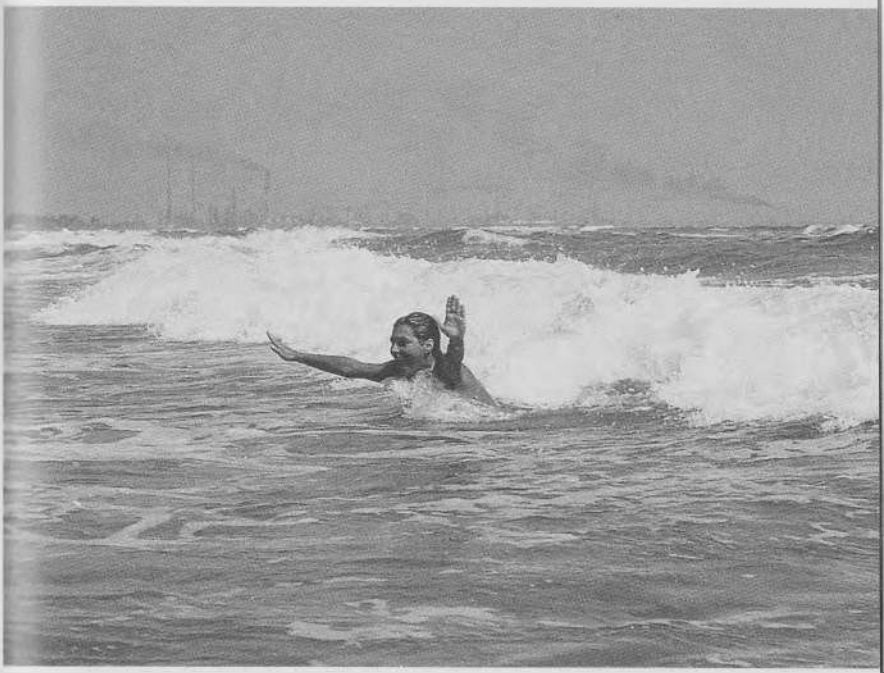

Stânga sus: Cu Doina Spițeru-Florian la Vama Veche, la Bugiulescu în curte, în 1982 (eram în vizită, noi stăteam atunci la Mamaia-sat). *Dreapta și jos:* Peisaj și epava de la Vama în anii '80.

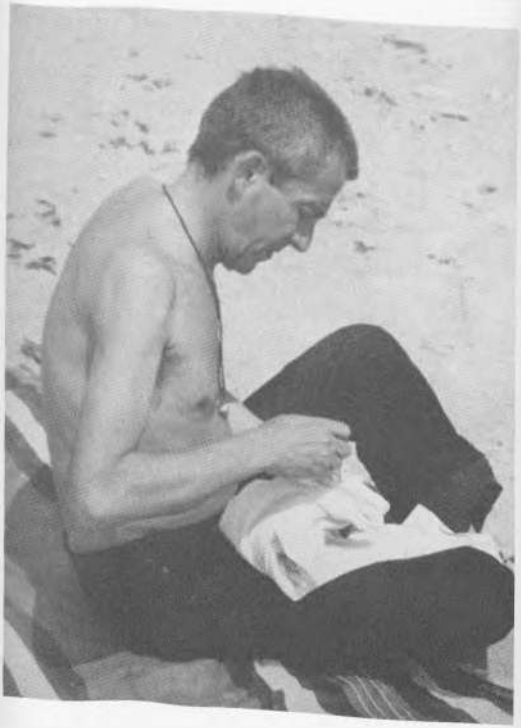

Sus și pagina alăturată, jos: Plaja de la Vama, anii '80.
Stânga și pagina alăturată, sus: François Pamfil, reperul nostru din Vama Veche, 1987 sau 1988.
(*Fotograf neidentificat*)

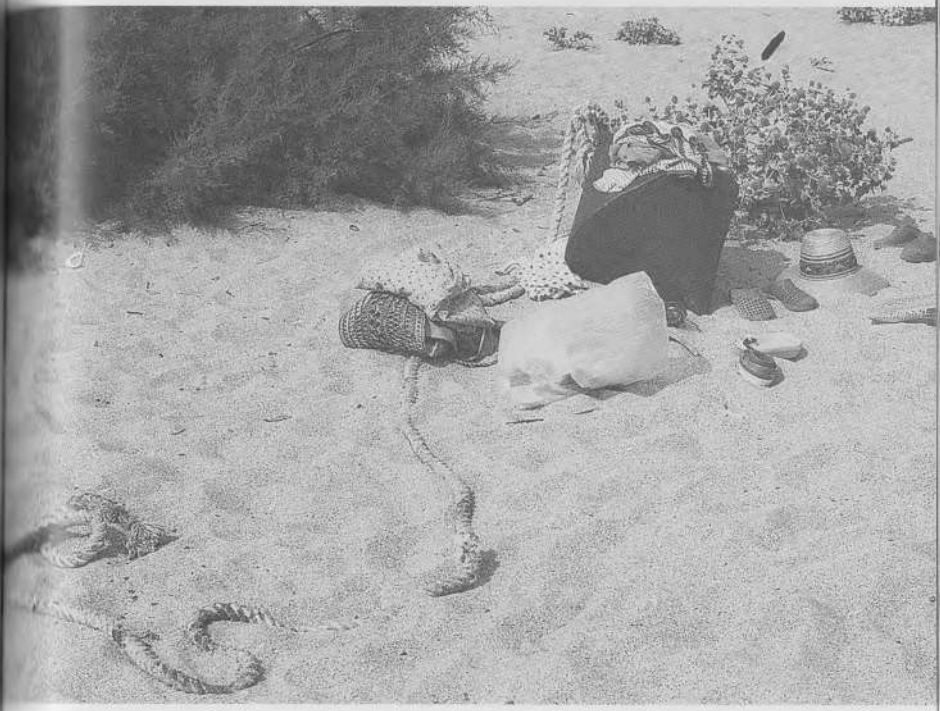

Sus: Toca (Alexandru Tocilescu) în prim-plan, Tudor Mărăscu și Cristina Pepino la Vama, prin 1987. (*Foto* C. Pepino)
Jos: Tudor Florian cu fiul său, Matei, pe plaja de la Vama, în 1982. (*Fotograf neidentificat*)

Vama, 1989. *Sus:* Nudiști și oi pe plajă; *jos:* „Ruina" de la intrarea în sat.

Vama Veche,
sfârșitul anilor '80.
Sus: Capătul plajei,
spre Doimai.
Jos: Studenți strângându-și
corturile și barcă la răsărit.

Vama, 1998. *Sus:* Cristina cu Vera Medrea (*stânga*) într-o mică pauză de bârfă, în curtea Casei Ambasadorului. (*Foto* M. Medrea)
Jos: Cu Mircea Medrea (*dreapta*) și Cristina, în același loc. (*Foto* V. Medrea)

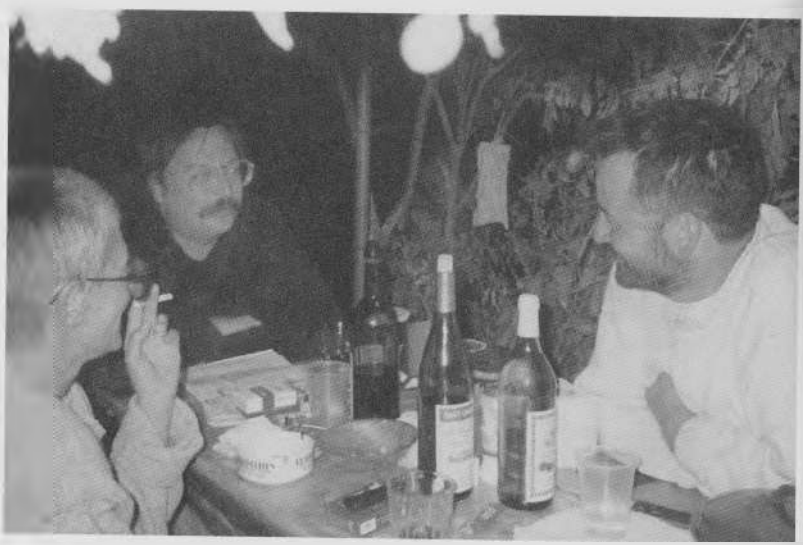

(Firește, dacă nu era vorba de vreo prietenă.) Mai ales că, atunci când cunoșteai o fată, era bine să ai unde s-o duci.

Odată însă nu mi-a ieșit deloc figura asta. Într-o noapte, târziu, apare în dreptul ușii mele o fată de vârsta mea, o fată frumoasă. M-am mirat, am crezut la început că e o greșeală, dar ea m-a întrebat dacă sunt Cristi Pepino.

— Da, eu sunt, am îngăimat.

— Cred că avem niște prieteni comuni, a zis, care mi-au spus că ești la Doimai.

— Da? m-am mirat eu în continuare, intimidat și încântat că o fată atât de frumoasă venise la mine fără ca eu să-i fac curte și s-o conving.

— Îl știi pe Dan? m-a întrebat.

— Pe vărul-meu? Cum să nu... Dar intră în casă, te rog, ia loc...

Fata a rămas însă în prag.

— Da' pe Mircea?

— Care Mircea?

— Îl știi precis... Și el mi-a vorbit despre tine, mi-a zis fata, care era și ea sfioasă și părea un pic stânjenită, nu prea înțelegeam de ce.

— Știi, am venit acum de la București... Și... te rog să nu te superi... Aș putea să dorm la tine în noaptea asta?

— Sigur că da! i-am zis eu imediat, încântat și înfierbântat de o asemenea situație.

Era atât de frumoasă, că aș fi luat-o de nevastă imediat, pe vecie. La 19 ani nu-ți trebuie prea mult ca să te îndrăgostești nebunește.

Dar când ajunsesem în culmea fericirii, când mi se părea că totul e ca un vis frumos, fata îmi spune, tot din prag:

— Dar nu sunt singură...

— Ești cu o prietenă?

— Păi... zice ea evaziv.

— Nu-i nici o problemă, vino cu cine vrei. Dormiți amândouă aici până mâine.

Și, sincer să fiu, mi-au trecut prin cap niște gânduri cam păcătoase.

Atunci fata întoarce capul și strigă:

— Hai, mă, că ne lasă!...

Și apare o gașcă de vreo zece persoane, toți tineri de vârsta mea, cu rucsacuri în spinare.

Sigur că în sinea mea eram cam ofticat, dar încă speram că între mine și acea fată frumoasă se va înfiripa ceva. Le-am dat de mâncare și de băut tot ce-aveam eu pe-acolo și am adormit spre dimineață claie peste grămadă. A doua zi i-am întrebat unde o să doarmă, la cort sau la vreo gazdă. N-am primit un răspuns clar, se uitau derutați unii la alții, și atunci m-am prins că de fapt doreau să rămână la mine. Îngrozit de perspectiva de-a mai petrece o noapte în aglomerație, le-am spus că eu plec la București chiar în ziua aceea și, dacă le place așa de mult acolo, trebuie să vorbească ei cu gazda ca să se înțeleagă la preț.

— A, nasol.... da' mai stai, mi-au zis ei cu evidentă părere de rău. Ești așa de drăguț...

Oi fi eu drăguț, da' nici așa fraier nu sunt, le-am răspuns în gând, pentru că-mi dădusem seama că frumoasa era cu iubitul ei și erau îndrăgostiți lulea, n-aveam nici o șansă. Mi-am strâns bulendrele în rucsac, am plătit camera gazdei și mi-am luat rămas-bun de la gașcă. Evident că m-am dus repede în celălalt capăt al satului și mi-am luat o altă cameră.

Pisoii lui Silviu Purcărete

Apropo de camere și de dormit: pe când mergeam la Doimai și stăteam într-o casă închiriată numai de noi, s-au pripășit pe-acolo niște pisoi mici, tărcați și roșcați, foarte simpatici, vreo șase la număr. Tuturor pisoilor le plăcea să doarmă în pat cu Silviu Purcărete. Numai că, într-o noapte, unul dintre pisoi, fascinat de zgomotul care ieșea din gura lui Silviu și crezând probabil că era acolo o gaură de șoricel, a băgat lăbuța în orificiu. Bietul om s-a trezit brusc, și pisoiul, speriat, s-a agățat cu ghearele de limba lui. Silviu a ieșit în curte zbierând, cu pisoiul agățat de limbă, și ne-a trezit pe toți cei care dormeam în celelalte camere.

Când s-a mai liniștit, Silviu s-a gândit la o metodă de-a împiedica pisoii să mai intre în camera lui. Și pentru că nu putea să doarmă cu ușa închisă – camerele erau foarte mici și te sufocai peste noapte –, ne-a trezit iar pe toți și ne-a cerut o saltea pneumatică și o pompă de bicicletă. A umflat salteaua cu pompa și a pus-o în dreptul ușii, făcând astfel un fel de baricadă. După o vreme, bieții pisoi încercau să se cațere pe saltea ca să intre în cameră.

Pentru că făceau niște zgomote de nesuportat cu ghearele pe saltea, Silviu, nervos, a înșfăcat toți pisoii și i-a băgat într-un rucsac. Apoi a pornit în toiul nopții, prin întuneric, spre câmp, ca să-i lase undeva, cât mai departe. Când n-a mai văzut luminile puține de pe stâlpii din sat, a dat drumul pisoilor, care au dispărut în noapte.

Mulțumit, Silviu a vrut să se întoarcă și să doarmă și el liniștit. Numai că se rătăcise. Nu se vedea nicăieri nici o lumină, nu mai avea nici un reper, și a orbecăit așa până-n zori, când a văzut, în sfârșit, casele de la marginea satului. Iar

când a ajuns acasă, a găsit, evident, toți pisoii înșirați în patul lui și dormind profund, extenuați de călătorie.

Scene pe plajă

Nu duceam o viață prea sportivă la Doimai, ca să fiu sincer. Adeseori pierdeam nopțile pe la ceaiuri sau focuri de tabără. Din cauza asta, de obicei ajungeam la plajă cam mahmuri și pe la ora douăsprezece din zi, tocmai când arde soarele mai nasol. Făceam o baie în mare ca să mă dreg și mă prăbușeam pe nisip, unde mai dormeam un pic.

Alții erau mai prudenți. Hadji, de exemplu, venea la plajă pe la aceleași ore, îmbrăcat într-un halat alb. Și se așeza sub o umbrelă, firește, la cârciuma Scoica. Mă miram că nu-l văzusem niciodată făcând baie în mare. Într-o zi i-am spus:

— Înoată și tu puțin, să vezi cum te dregi. O să fii ca nou. Ești fraier că nu încerci. E foarte mișto!

— Sunt meduze în apă, mi-a răspuns domol, așa cum vorbește el de obicei.

— Ei, pe dracu', meduze! Or fi câteva pe la mal, da' mai încolo nu e nici o meduză.

— Păi nu vreau să mă pișt...

— Ei, da' ce, doar nu mori din asta...

Și atâta l-am bătut la cap, că bietul Hadji mi-a urmat sfatul. Și-a luat odată avânt și l-am văzut cum se aruncă brusc în mare. Dar l-am văzut și că iese imediat din apă și începe să țopăie pe mal. Mie mi se părea că de bucurie. Sărea când într-un picior, când în altul, dădea din mâini frenetic, de parcă dansa în culmea fericirii. Nu-l mai văzusem niciodată atât de vioi și de exuberant.

— Ei, ai văzut ce mișto e? i-am strigat. Da' înoată și tu mai mult...

— Pe naiba mișto! Am nimerit într-o meduză!

Într-un sfârșit am înțeles și cu ce parte a corpului nimerise în meduză. Cred că e cam nasol când ți se lipește o meduză tocmai pe părțile sensibile. Dar cum naiba, cum naiba o nimerise? Avusese el o presimțire de nu voia să intre în apă...

Și ca să scap de înjurăturile și reproșurile lui Hadji, m-am cărat de-acolo cât am putut de repede.

Într-un an, nu mai știu precis când, cred că prin 1979, s-a întâmplat o chestie la Doimai care ne-a consternat pe toți. Pe vremea aia plaja era lată, cu multe golfuri, era loc berechet pentru toată lumea. Într-o zi însă, căutând un loc în care să ne așezăm, undeva mai la marginea plajei, am fost opriți la un moment dat de niște soldați în uniformă, parcă de marină. Era foarte cald, dar ei, săracii, erau complet echipați și aveau și bocanci în picioare. Ne-au zis că nu e voie să mergem mai departe. Nu înțelegeam ce se întâmplă, însă ei ne-au spus politicos că n-au voie să dea explicații și că ne roagă să ne întoarcem.

Păzeau unul dintre golfuri, așa le ziceam noi, de fapt niște plaje încadrate de coame de deal – existau vreo patru de felul ăsta. Toată plaja din golful aflat sub pază, care avea vreo șaizeci de metri lungime și vreo patruzeci adâncime, părea goală. De partea cealaltă a golfului erau alți soldați, iar sus, pe creasta dealului, unde am aflat după aia că se afla o unitate militară dotată cu tunuri, erau înșirați iarăși vreo cincisprezece soldați în uniformă, și ei în picioare.

Scena era ciudată rău. La un moment dat am crezut că se filmează ceva. Dar, dacă te uitai mai bine, observai că în mijlocul acestei plaje imense era întins un mic cearșaf. Și pe

cearșaf stătea culcat pe spate un tip între două vârste, chel și burtos, care făcea plajă. Soldații ne-au șoptit că e un general venit în inspecție căruia i se făcuse chef să stea la soare, dar fără să-l deranjeze cineva. Așa că bieții militari, îmbrăcați din cap până-n picioare pe o vreme caniculară, l-au păzit câteva ore pe prețiosul lor superior. De pe laturile plajei, o mulțime de oameni priveau scena consternați, dar și fascinați.

Ceaiuri dansante la Doimai

Cum am mai spus, în primii ani când mergeam la Doimai. curțile caselor erau foarte mari. Era loc destul și pentru legume, în unele curți și pentru câteva corturi, ba chiar era loc și de dansat. În aceste curți se organizau ceaiuri, așa se numeau pe atunci petrecerile dansante. Cineva aducea un magnetofon cu muzică bună și stăteam la taclale și dansam – adeseori toată noaptea.

Se aduna lume foarte multă la aceste petreceri. Chiar dacă nu știai cine stă în casă, dacă auzeai din stradă muzică și vedeai lume adunată în curte nu era ceva deplasat să te alături petrecerii, pentru că întotdeauna dădeai acolo peste o sumedenie de cunoștințe. Și, chiar dacă nu ai fi cunoscut pe nimeni, oamenii erau foarte prietenoși.

Într-o zi, prin 1972, Valeriu Moisescu vine, ca de obicei, la casa noastră. Era o casă la marginea satului, pe care o închiriaserăm în întregime.

În dimineața aceea eram cam mahmuri cu toții, mai puțin Biță Banu și Mirela Nedelcu, care nu participau la ceaiurile noastre nocturne și aveau o viață cumpătată și sportivă.

Deși fusese cu noi în seara precedentă, Valerică era freș și vioi. Ne spune:

— Băieți, se pregătește ceva frumos la casa aia de lângă Casa Pictată. Am văzut adineauri, cărau cu lăzile. Trebuie să mergem neapărat diseară acolo.

Noi nu cunoșteam pe nimeni din cei care stăteau acolo în afară de trista lui Mărăscu, cu care n-aveam nici o legătură. Dar, în primul rând, n-aveam nici un chef s-o mai facem lată în noaptea aia, eram prea obosiți. Așa că i-am zis lui Valerică Moisescu:

— Domnu' Moisescu, eu nu vin. Nu pot să mă duc la un om pe care nu-l cunosc. Mai ales că probabil e și ziua lui. Nu vin.

— Bine, Cristi. Da' tu, Silviu, care îmi ești student, mă lași singur?

— Nu pot, dom' profesor. Mi-e rușine...

Moisescu zice:

— Să știți că eu mă duc.

Pornește, apoi, după câțiva pași, se întoarce:

— Hai, măi, nu mă lăsați singur. Veniți?

— Nu, dom' profesor, nu vă supărați...

— Mă rog, zice Moisescu mâhnit și pleacă, oprindu-se din când în când și aruncându-ne priviri rugătoare.

În cele din urmă dispare, copleșit de tristețe.

Noi ne-am târât înapoi în camerele noastre, unde fiecare s-a prăbușit în pat.

Când tocmai ațipisem, m-au trezit niște strigăte entuziaste:

— Băieți, Silviu, Antonio, Cristi! Veniți repede!

Am ieșit să văd ce se petrece. Valerică era împreună cu un tip mic de statură la gardul nostru.

— Măi, ați spus că nu vreți să veniți pentru că nu-l cunoașteți. El e un prieten foarte bun de-al meu. Cum te cheamă, dom'le?

— Constantinescu, a spus tipul.

— Îmi pare bine, a zâmbit politicos Moisescu. Este ziua lui domnu' Constantinescu, a adăugat pe un ton duios.

— La mulți ani, domnu' Constantinescu, am îngăimat noi.

— Mulțumesc, a mormăit și el.

— Eu i-am spus ce băieți simpatici sunteți și că trebuie neapărat să vă invite și pe voi, că ce petrecere ar fi dacă nu venim și noi acolo, nu?

— Da, a aprobat domnul Constantinescu.

— Ei, acum, dacă ați făcut cunoștință, veniți, nu?

— Nu se poate, domnu' Moisescu, nu ne-a invitat nimeni, am îngăimat eu.

— Păi invită-i, dom'le, odată, îi zice Valerică lui Constantinescu.

— Vă invit… la ziua mea.

— Mulțumim frumos, dar nu se poate… am zis noi.

Situația devenea din ce în ce mai penibilă. Și deodată, spre surprinderea noastră, domnul Constantinescu a început să insiste din proprie inițiativă și nu s-a lăsat până când nu ne-a luat cu el.

A fost într-adevăr o seară foarte frumoasă. A venit multă lume, probabil invitată tot de Valerică, au adus muzică, băutură era destulă, și noi am început să spunem bancuri și povești ca să-i facem domnului Constantinescu o petrecere cât mai plăcută. Chiar s-a distrat foarte bine bietul sărbătorit în seara aia. Valerică avusese dreptate. Păi ar mai fi fost așa un chef de pomină fără noi?

Întoarcere în timp – în Deltă

Era în primii ani de după absolvire, prin 1973 sau 1974. Înainte de-a merge la Doimai, stăteam câte o săptămână în Deltă, la Crișan. Nu mai știu cum, nimerisem într-o gașcă de tineri de vârsta mea care erau pasionați de pescuit. Liderul grupului era Nicky Negroponte, un băiat extraordinar, plin de viață și de haz, care a murit foarte tânăr, de cancer, la Paris. Abia după ce a murit am aflat că tatăl lui fusese foarte bun prieten cu tatăl meu. Nicky avea rude foarte bogate, milionare, în Anglia, care încercau să-și ajute familia din România. Într-un an, de pildă, le trimiseseră o mașină Vauxhall.

Dar pe Nicky nu-l interesa nimic altceva decât pescuitul, așa că le cerea rudelor lui bogate să nu-i trimită decât unelte de pescuit. Primea cataloage de la marile firme de specialitate, nu-mi amintesc decât că una se numea Shakespeare. De-acolo Nicky își alegea tot soiul de lansete, mulinete, cârlige, momeli, peștișori sau muște de plastic făcute cu măiestrie. Iar la începutul fiecărui sezon primea din Anglia tot ce-și dorise. Ne explica entuziasmat cum cutare peștișor de plastic făcea prin apă, dacă-l trăgeai încet cu firul, mișcări care semănau cu ale unui pește rănit, și că știuca era atrasă imediat de vibrațiile astea pe care le simțea prin apă.

O întreagă asemenea cutie, plină de cârlige și momeli, se prăpădea într-un sezon de pescuit, pentru că lui Nicky îi plăcea să pescuiască știucă, iar știucilor le plăcea să reteze cu dinții lor ascuțiți firul de nailon. Alte momeli și cârlige se încurcau în ierburile plutitoare din apă, iar noi, prietenii lui Nicky, care eram cu toții pescari complet nepricepuți, desăvârșeam dezastrul, că ne mai cădeau în apă ba câte o undiță, ba câte o lansetă.

Eram vreo patru sau cinci care mergeam cu el, numai băieți, fetele nu aveau voie pentru că Nicky spunea că s-ar plictisi în Deltă, că nu ne-ar lăsa să pescuim liniștiți, că nu ar fi în stare să tacă și ar speria peștii, și că, până la urmă, puteam și noi să ne lipsim de ele o săptămână (așa zicea el, dar noi le duceam dorul). Mergeam cu mașina lui până la Tulcea, acolo lăsam fierătania în curtea cuiva, făceam aprovizionarea și luam o cursă până la Crișan, în mijlocul Deltei.

Uneori mergeam cu o navă rapidă, *Săgeata*, făcută, cred, după un model rusesc, alteori cu un vaporaș care de-abia se târa. Aprovizionarea însemna să luăm mai multe sticle de un kil de vodcă Săniuța, mai multe sticle de jumătate de alcool alb de 80 de grade și multe baxuri de țigări Naționale. De altceva nu aveam nevoie. Alcool nu se găsea pe atunci în satele din Deltă, încercau așa să-i mai tempereze pe localnicii bețivi, îmi închipui, care aveau totuși o rație de basamac, o băutură nasoală, făcută din resturi de legume și fructe fermentate și apoi distilată. Așa că alcoolul era o marfă la mare preț pe-acolo.

La Crișan aveam o gazdă, nea Mitică sau Marian, care închiria camere turiștilor. O cameră costa zece lei pe noapte, dar era imensă, avea cinci paturi, și dormeam acolo toată gașca. Pentru lotcă gazda ne lua la început șapte lei pe zi. Acest Marian nu era nici lipovean și nici pescar. Era paznic de noapte la primăria din comună, sau așa ceva, și trăia din chirii, din care, evident, nu se îmbogățea. Avea cinci copilași și de-abia se descurca. Noi ne-am mirat că nu pescuiește, dar Nicky ne-a explicat că nu-i dau voie lipovenii, pentru că nu e de prin partea locului și, dacă l-ar fi prins pe baltă, l-ar fi omorât. Mai târziu am înțeles și de ce. Fiecare familie de lipoveni avea locul său de pescuit, moștenit din moși-strămoși. Acolo duceau ei mereu resturi de mâncare, mămăligă

mai ales, pentru a hrăni peștii, așa că locul de pescuit era totuna cu ograda lor proprie.

Apa o luam din Dunăre, cu găleata, că apă minerală nu se găsea oricum la magazin. Lăsam găleata pe prispă de dimineața până seara, timp în care mâlul se depunea la fundul găleții și filtra cumva lichidul: la sfârșit, în vas rămânea un strat gros de noroi la fund, iar deasupra apă curată. Ca să fiu sincer, la câtă vodcă beam nu cred că ne puteam îmbolnăvi de la această apă. Oricum, parcă o și fierbeam.

La grupul nostru de pescari amatori s-au adăugat într-un an două persoane: Alioșa, un băiat de vârsta noastră, localnic, care ne era călăuză când mergeam la pescuit în spatele satului și ne spunea unde avem voie să pescuim, ca să nu ne ia gâtul lipovenii, și un olandez care fotografia păsări – asta era pasiunea lui și pentru asta venise în Delta Dunării.

Expediția începea dis-de-dimineață, pe la patru, când Nicky ne trezea cu forța. Era foarte autoritar și adesea se enerva dacă nu executam întocmai ce spunea, dar nu ne puteam supăra pe el. Dacă nu ar fi fost un pic de disciplină, n-ar fi fost bine deloc.

Ne beam cafeaua, mâncam repede niște pâine cu brânză sau pește prăjit rămas din ziua precedentă și mergeam la lotcă. Legam o frânghie mare de lotcă și trăgeam astfel ambarcațiunea în sus, contra curentului, mergând pe mal, pentru că n-am fi reușit să avansăm vâslind. Atunci am înțeles și eu ce înfățișa tabloul lui Repin *Edecarii de pe Volga*: niște țărani care trăgeau barca de pe mal „la edec", cu frânghia adică, împotriva curentului, pentru că metoda asta e mult mai ușoară decât vâslitul – și nu niște sărmani exploatați de moșierii și chiaburii nemiloși, așa cum ne spuneau unii politruci pe la școală, în clasele primare.

Mergeam trăgând la edec până mai sus de brațul Dunărea Veche, ne suiam în lotcă și vâsleam cu toții, din toate puterile, ca să traversăm Dunărea. Apa ne trăgea puternic înapoi și, dacă ratam intrarea pe Dunărea Veche, ne era foarte greu să încercăm din nou. În sfârșit, izbuteam să intrăm pe Dunărea Veche unde curentul era mai domol și ridicam o velă, adică o pânză legată de o vâslă mai lungă, fixată într-o gaură din banca din mijloc a bărcii. Cel care ținea vela ținea și de o altă vâslă, mai scurtă, montată în spatele bărcii pe post de cârmă, pentru că trebuia să coordoneze poziția velei cu poziția cârmei, ca să nu ne răsturnăm și ca să înaintăm în direcția dorită.

Așa, cu vela, înaintam lin, fără să facem nici un zgomot, astfel că păsările nu se speriau decât când ajungeam în dreptul lor. Zeci de egrete albe se ridicau drept în sus, ca săgețile, din stufărișul de pe margine când lotca ajungea în dreptul lor, era un spectacol splendid, ca un vis frumos. Mergeam așa până la Mila 23, unde cumpăram legume de la lipoveni (un ceaun mare și sare aveam la noi). Apoi o luam spre Triozer („Trei mări" pe lipovenește), un loc declarat rezervație, unde sălășluiau colonii de pelicani și tot felul de alte păsări superbe. Fotograful olandez era în culmea fericirii.

La un moment dat, undeva, departe, am văzut pe cineva care, stând în picioare într-o lotcă, ne făcea semne disperate să ne apropiem, strigând:

— Davai, davai!

Era un lipovean care semăna bineînțeles cu Tolstoi, înalt și corpolent, cu o barbă albă, uriașă. Păzea năvoadele puse de lipoveni, să nu cumva să le fure cineva peștele prins. Pe asemenea oameni ne bazam și noi ca să facem rost de pește, pentru că pescuitul nostru nu ne aducea mare lucru. Când am ajuns lângă el, monumentalul personaj ne-a smuls din

mână sticla de spirt alb și a băut-o dintr-o sorbitură. Apoi ne-a cerut alta:

— Davai, davai!...

I-am dat și a doua sticlă, pe care a golit-o la fel de repede, apoi i-am arătat de la distanță încă o sticlă și un mic bax de țigări Naționale și i-am făcut semne spre năvod. Lipoveanul a înțeles imediat că vrem să ne dea mai întâi peștele. După ce fața lui a luat o expresie jignită pentru că nu aveam încredere în el (de altfel, lipovenii sunt oameni cinstiți și de cuvânt), pescarul a stabilit termenii schimbului:

— Eta, vașa... a zis el arătând spre un băț care ieșea din Dunăre.

De bățul ăla era prins un năvod mai mic, pe cercuri, în care se aduna pește. Prin semne ne-a spus că tot ce era în acel mic năvod era al nostru în schimbul băuturii și țigărilor, dar, dacă-l scotea gol, asta era situația, nu ne dădea nici un pește.

Noi ne-am uitat îngrijorați la Nicky, neștiind ce să facem, pentru că nu reușeam să vedem dacă năvodul cel mic are sau nu pește înăuntru, dar Nicky ne-a făcut semne liniștitoare și i-a zis lipoveanului, care aștepta confirmarea:

— Haraşo!

Atunci uriașul lipovean s-a opintit odată, a scos vârșa (așa cred că se numește) din apă cu mare greutate, că era plină de pește, și a răsturnat-o pe toată în lotca noastră. Lotca s-a umplut de pește cu vârf, nici nu știam ce să facem cu atâta și am vrut să-i mai dăm din el înapoi, dar lipoveanul s-a enervat și ne-a amenințat cu vâsla și vociferând. Am înțeles că asta fusese înțelegerea și nimeni nu mai putea schimba nimic. Așa că noi i-am dat tot spirtul pe care-l mai luaserăm cu noi și vreo două baxuri de țigări, având grijă să dosim bine sticla de vodcă Săniuța de un litru, propria noastră rație pe ziua aceea. Lipoveanul ne-a făcut semne prietenești în

vreme ce noi vâsleam cu grăbire ca să ne îndepărtăm cât mai repede de locul faptei.

Am făcut un popas pe un grind, am curățat locul de stuf și am aprins focul ca să punem de-o ciorbă pescărească, pe care aveam s-o pregătim, bineînțeles, după sfaturile primite de la lipoveni. Am pus întâi la fiert în ceaun peștele mărunt, l-am scos apoi din zeamă și l-am aruncat, am adăugat zarzavatul și peștele mai mare, crap, biban, somotei, știucă, și la sfârșit borșul și pătrunjelul cumpărate și ele de la Mila 23.

Am mai fript apoi pe jar câțiva pești, am mâncat, am băut, după care ne-am pregătit de plecare. Mai întâi am încercat să acoperim cât mai bine cu stuf peștele din lotcă. Chiar dacă aveai permis de pescuit (și aveam cu toții permise temporare), era interzis să prinzi mai mult de câteva kile de știucă, câteva de crap – restul trebuia să-l arunci înapoi în apă. Dacă ne prindea vreun control, ne confisca totul, inclusiv undițele și lansetele, și asta în cel mai bun caz.

Dar am avut noroc că pe drumul de întoarcere nu ne-a văzut nimeni. Când am ajuns la gazdă, i-am dat toată prada, în afară de câteva bucăți de știucă, somotei și crap pe care Nicky a vrut să le săreze și să le afume ca să le ia cu el la București, singura noastră pretenție fiind ca gazda să ne gătească și nouă în ziua aia. Bietul nea Marian era în culmea fericirii, pentru că rezolvase cu mâncarea copiilor pentru vreo săptămână, așa că ne-a spus că n-o să-i mai plătim lotca pentru cele câteva zile cât mai stăteam la el.

Ne-a gătit nevasta lui nea Marian un morman de pește prăjit și saramură, ba ne-a mai dat din partea casei și o supă de ciulini de baltă. Ciulinii de baltă sunt, pentru cine nu știe, niște plante acvatice care plutesc prin apele Deltei. Au niște fructe verzi, moi, cu spini de jur împrejur. Aceste fructe, când se usucă, se întăresc și se înnegresc și sunt duse de

Dunăre spre mare. Le găsim uneori pe plajă, iar sezoniștii le numesc draci-de-mare. Supă din asta mâncau bieții oameni când nu aveau altceva. Era dulce, dar cu un gust neplăcut. Ne-am spus unul altuia că nu e „pentru uz intern".

După alte aventuri prin Deltă, țin minte că am plecat la Tulcea și de acolo ne-am dus la Mamaia. Am mers direct la discoteca *Whisky à gogo*, unde erau disk-jockey Sanda Daraban (primul disk-jockey femeie din România) și Andrei Voiculescu (nepotul poetului Vasile Voiculescu; cel care a continuat mai târziu la Europa Liberă emisiunile muzicale ale lui Cornel Chiriac după moartea acestuia). Am intrat de-a moaca la discotecă, ne-a pus Andrei câte o ștampilă pe mână, trebuia să ne plătim numai băuturile, dar Sanda, draga de ea, ne-a dat și ceva drinkuri.

După ce am dansat toată noaptea, dimineața am dormit puțin pe plajă și apoi am plecat: Nicky la București, să ducă peștele, noi spre Doimai, cu trenul de la Constanța...

La cort cu Edmondo și cum am primit de pomană

Tot în perioada aceea am stat la Doimai pe plajă, cu cortul. Pe atunci nu era voie cu corturi pe plajă, dar noi am sperat că dacă ne instalăm într-un loc pustiu, departe de sat, n-o să ne deranjeze nimeni. Aveam două corturi, unul foarte mare, cu două încăperi și pereți dubli, cu un acoperiș plan, așa cum au corturile militare, și altul mai mic, obișnuit, de două persoane. În cortul cel mare, într-una din încăperi, intra chiar și mașina cu care veniserăm, un Fiat 500.

Am instalat corturile departe de locurile unde făceau oamenii plajă, lângă un gard de sârmă dincolo de care mai

erau vreo sută de metri până la podul spre Mangalia, un pod mobil care, cum am mai spus, se deschidea când intrau în port navele de pe mare sau când ieșeau spre mare, așa că uneori, ca să treci podul, trebuia să aștepți până cobora la loc porțiunea mobilă.

Într-o noapte, un tânăr de vârsta noastră, după ce a așteptat mult timp ca să se lase podul, nerăbdător să ajungă la Doimai, a coborât sub pod și, găsind o ușă de lemn abandonată pe mal, a folosit-o ca plută și a încercat să traverseze cu ea. Dar l-a luat curentul. A apărut repede o șalupă militară, l-au săltat și l-au anchetat toată noaptea – credeau că vrea să fugă în străinătate.

Locul ales ca să punem corturile era pustiu, la vreo doi kilometri de plaja de la Doimai, nu trecea nimeni pe-acolo, iar plaja era foarte bună. Am cărat apă din sat în niște bidoane foarte mari, am săpat niște gropi în scopuri igienice și una specială, în care să aruncăm apa murdară după ce spălam vasele.

Recunosc că n-am fost niciodată un fan al cortului, deși am făcut mai multe vacanțe dormind în acest fel. Îmi amintesc de pildă că, atunci când am făcut un tur al mânăstirilor din Moldova, dormeam noaptea în cort pe o saltea care se dezumfla până dimineața: când mă trezeam, aveam imprimat pe spate relieful local al patriei. Măcar la mare sub saltea e numai nisip…

În schimb, vărul meu Dan Cipu a fost toată viața un împătimit al cortului, v-am mai povestit asta. Primăvara ieșea în curte cu cortul, oricât ar fi fost de frig afară, spre disperarea maică-sii. Mergea tot cu cortul la Snagov, apoi la Doimai. Într-un septembrie m-a invitat să vin și eu cu el, la cort, la Snagov. M-am dus, ca prostul, și am regretat amarnic. Era al naibii de frig și ploua tot timpul, nu numai afară, dar

și la el în cort. Ziua, ce-i drept, ne-am simțit foarte bine, am stat pe terasă la cârciumă și am băut bere Radeberger până când n-am mai fost în stare să citim de pe etichetă cuvintele *luxus extra*, ceea ce era pentru noi semnul că trebuie să ne oprim din băut. Dar noaptea am dârdâit în cortul unde picura apa pe noi, iar eu am răcit cobză.

Totuși, recunosc, statul la mare cu cortul pe plajă îți dă un sentiment fantastic dacă treci peste amănuntul că dimineața, după ce răsare soarele, te năpustești afară din cort, năuc, cu ochii cârpiți și cu creierii opăriți de căldura dinăuntru.

Ne-am bucurat câteva zile de frumusețea mării, de liniște, era ca un vis frumos. Grănicerii ne-au lăsat în pace în anul ăla. Chiar de a doua zi însă am fost remarcați de vilegiaturiști. Era ceva cu totul nou pe vremea aia statul la cort pe plajă. Așa că sezoniștii au început să facă plimbări pe plajă ca să le arate copiilor corturile noastre. Deveniserăm un fel de obiectiv turistic.

În general, lumea se mira că avuseserăm o asemenea idee trăsnită. Se uitau la noi mai întâi de la oarecare distanță, ca la niște animale de la zoo, și, când își dădeau seama că nu suntem periculoși și nu-i mușcăm pe copii, se apropiau de noi cu prudență și ne puneau tot felul de întrebări: dacă nu ne e greu să stăm acolo, de unde luăm apă și așa mai departe. Iar noi le dădeam toate explicațiile, arătându-le și locul de pe câmpul din spatele nostru, undeva departe, unde ne făceam nevoile. Oamenii păreau destul de mulțumiți de vizita făcută și la plecare ne felicitau, ne încurajau, ba unii chiar ne strângeau călduros mâinile, oferindu-se să ne aducă a doua zi provizii. Ceea ce s-a și întâmplat de câteva ori, spre surprinderea noastră. Unul ne-a adus apă, altul o sticlă de vin Corăbioara, altul niște hamsii prăjite. În fine, alții se întorceau numai ca să vadă ce mai facem, dacă nu cumva am înnebunit

din cauza pustietății (de parcă am fi fost în mijlocul Saharei) și dacă reușim să suportăm viața aia ciudată, la cort.

Eram patru, Mugur S., Sanda D., eu și Edmondo, un italian de vârsta noastră al cărui tată, medic român, se stabilise în Italia (unde organiza frecvent expoziții ale artiștilor plastici români), însă se întorcea destul de des în țară. De fapt, acest domn născut în România provenea dintr-o familie de pietrari italieni veniți cândva în Moldova, poate pe vremea lui Ștefan cel Mare, tocmiți să facă probabil acele minunății de sculpturi de pe fațada bisericii Trei Ierarhi din Iași.

Sanda D. era în vremea aceea prietena lui Edmondo, care, atunci când venea în București, stătea la mine, așa că ne ducea și pe noi uneori cu mașina la mare. Asta s-a întâmplat până când, sătul de buclucurile în care mă băga Edmondo, eu n-am mai vrut să am de-a face cu el. Mereu avea diverse aventuri sentimentale și mă pomeneam că vreun părinte indignat îmi face mie scandal pentru că Edmondo îi sedusese fata. Iar eu chiar n-aveam nici o vină!

Într-o zi, Edmondo m-a rugat să merg cu el într-o vizită. N-aveam nici un chef, dar a insistat să vin spunându-mi că a intrat într-o încurcătură foarte nasoală și trebuie să-l ajut să scape. Fraier cum sunt, am mers cu el într-o vilă din Cotroceni, unde era adunată întreaga familie, toți cu fețe îngrijorate. Ne-au făcut semn să intrăm într-o cameră: pe o canapea stătea întinsă o tipă cam durdulie, îmbrăcată într-o cămașă de noapte transparentă prin care i se vedeau șuncile, care gemea. Când l-a văzut pe Edmondo, a început să geamă și mai tare, ba uitându-se galeș la el și suspinând cu glas subțire, ba uitându-se foarte urât la mine, ca la unul care n-avea ce căuta acolo, și gemând mai gros. Am vrut să plec, însă Edmondo m-a apucat disperat de mână și m-a tras înapoi în camera suferindei.

Treptat, mi-am dat seama despre ce era vorba: Edmondo îi spusese tipei că se desparte de ea, iar fata, care sperase să se mărite cu nenorocitul, le declarase părinților ei că dacă ăsta o părăsește ea nu mai are pentru ce trăi și se sinucide. Acum, o fi fost adevărat că se sinucide, n-o fi fost, nu știu, însă bieții părinți erau tare speriați și-i dăduseră telefon lui Edmondo, implorându-l să le salveze fata de la moarte. Eu m-am prins că fata cea rotofeie juca teatru și, plictisit de comedia asta, până la urmă m-am cărat, în ciuda rugăminților lui Edmondo, pentru că nu înțelegeam ce naiba caut acolo.

Și asta a fost numai una dintre situațiile imposibile în care m-a băgat. În final, a reușit să se încurce și cu nevasta unui prieten de-al meu, iar femeia a și divorțat. După o vreme a părăsit-o și pe ea, cum îi era obiceiul. Asta a pus capac – i-am spus că nu vreau să mai am de-a face cu el. Mă săturasem de situații penibile, de gagici nasoale înlăcrimate și de părinți șucăriți care-mi făceau *mie* scandal pentru isprăvile lui. Până și prietenul meu părăsit de nevastă se supărase tot pe mine, deși faptele avuseseră loc la Doimai sau, în orice caz, nu în casa mea.

Dar să revin la povestea cu cortul, care s-a petrecut înainte. Era o vreme superbă când am ajuns noi la Doimai cu mașina lui Edmondo. Ne-am instalat corturile și ne-am bucurat de mare. Apa era liniștită, nu erau valuri deloc. Într-o zi, nu știu ce i-a apucat pe Sanda și pe Mugur, că au început să bată mingea pe plajă, ceea ce mă cam enerva. Din fericire, nu după multă vreme, mingea a ajuns în apă și a început să se depărteze de mal. Când am răsuflat ușurat că liniștea se așternuse din nou peste plajă, Mugur a luat o saltea și a început să înoate tacticos după minge.

Numai că, deși marea era liniștită, exista un curent de adâncime foarte puternic, așa că Mugur a constatat la un moment dat că nu reușește să ajungă la minge. Pentru că se afla destul de departe în larg, a încercat să se întoarcă, însă vedea că, deși dădea din mâini cât putea de tare, continua să se depărteze de mal. A abandonat salteaua, crezând că o să înoate mai repede, dar degeaba.

Între timp, eu am observat că Mugur nu se mai vede și le-am spus și celorlalți, care s-au repezit spre plajă ca să cheme pe cineva în ajutor, dat fiind că nici unul dintre noi nu înota foarte bine pe atunci. Din fericire, Sanda și Edmondo s-au întâlnit cu un grup de sezoniști care veneau probabil să ne vadă corturile. Erau cu toții buni înotători și s-au aruncat imediat în apă, înotând din răsputeri. Spre norocul lui Mugur, apa era foarte limpede și l-au găsit aproape imediat, dar era deja la vreun metru sub apă.

L-au adus la mal. Era inconștient și cam vânăt. Unul dintre salvatori, medic, a știut ce să-i facă: l-a învârtit ținându-l de un braț, l-a sucit, l-a presat pe piept, până când Mugur a scuipat apă, a tușit și și-a revenit. Tremura groaznic. Medicul ne-a spus că trebuie să-i facem o frecție cu spirt și să-l învelim cu toate păturile pe care le avem, să-i dăm să bea un ceai, să nu-i dăm nimic de mâncare în ziua aceea și, mai târziu, dacă o să se simtă mai bine, să-l ducem la Mangalia la spital ca să fie examinat acolo și să i se dea niște medicamente.

Eu am alergat până în sat, dar n-am găsit spirt, că pe vremea aia nu exista alimentară la Doimai, iar de farmacie nici nu putea fi vorba, era numai cârciuma lui Musuret. Așa că am cumpărat o sticlă de un kil de vodcă Săniuța de la cârciuma turcului. I-am făcut frecție cu vodcă și l-am îngrijit pe Mugur, veghind să nu i se facă mai rău. Peste vreo oră și ceva și-a mai revenit, nu mai avea frisoane, și a spus că-i e foame, așa că Edmondo a zis că-l duce la spital și ne-a ordo-

nat mie și Sandei să strângem bagajele și corturile ca să plecăm urgent la București. Degeaba am insistat eu să plecăm mai bine a doua zi dimineața, Edmondo nici n-a vrut să audă, spunea că e musai să ajungem seara la București. Mi-a cerut niște bani ca să ia medicamente pentru Mugur și eu i-am dat tot ce aveam.

Și au plecat cu mașina la Mangalia, la spital. Abia mai târziu am înțeles de ce trebuia neapărat să plecăm: Edmondo tocmai îi spusese Sandei că relația lor s-a sfârșit, iar biata fată începuse să plângă amarnic, căci pe vremea aia era îndrăgostită de el lulea. M-am apucat să strâng bagajele, înjurând în gând că sunt iarăși prostul grădiniței. Când am ieșit din cort ca s-o rog pe Sanda să mă ajute să demontez corturile, am găsit-o beată turtă: golise sticla de vodcă în care mai rămăsese ceva după frecția făcută lui Mugur. Neobișnuită cu spirtoasele, fata n-a avut nevoie de prea mult ca să se facă crup. Nu se mai putea ridica de pe jos, îi sticleau ochii și ba râdea, ba plângea, răscolind nisipul cu mâinile și picioarele. Am încercat s-o liniștesc, s-o consolez, dar, văzându-i ochii cu care se uita acum cruciș, mi-a fost clar că nu mai înțelege nimic.

Am făcut un pic de foc și am fiert niște cafea, care n-a ajutat-o prea mult. Numai când am ținut-o de tâmple și a dat afară totul s-a mai liniștit. M-am apucat să strâng singur corturile, ceea ce nu era o treabă prea ușoară, pentru că numai țevile cortului mare cântăreau vreo sută de kile. Într-un târziu, am reușit să adun totul într-un morman.

Se făcuse deja noapte și cei doi nu mai veneau de la Mangalia. Sanda se simțea ceva mai bine după ce vomitase. Ne-am așezat pe bagaje și am început să așteptăm. Sanda, odată dezmeticită cât de cât, îmi povestea cât îl iubește pe Edmondo și ce disperată e că o părăsește, chestie care pe mine nu numai că nu mă interesa, dar mă și enerva, fiindcă-mi

făcusem speranțe că aș putea și eu să am o relație cu Sanda, odată eliberată de marea iubire cu dobitocul ăla.

La un moment dat însă am început să mă întreb dacă celor plecați nu li se întâmplase ceva nasol, dacă lui Mugur nu i se făcuse mai rău – nu că mi-ar fi păsat de ei, recunosc că începusem să-mi doresc să se ducă naibii amândoi, dar se făcuse al dracului de frig și nu se punea problema să ridicăm vreun cort în bezna aia, iar bani nu mai aveam deloc.

Când, deodată, apare în noapte mașina cu farurile aprinse. Era beznă totală, cei dinăuntru nu ne vedeau, așa că am alergat disperat după mașina care gonea spre plajă, spre mama dracului, încercând să intru în raza farurilor, pentru că se tot depărta de noi, măturând plaja cu farurile în toate direcțiile, dar numai spre noi nu. În sfârșit, dobitocii m-au văzut și le-am arătat direcția în care erau bagajele noastre. Mugur a ieșit foarte vioi și vesel din mașină, iar mie mi s-a părut că e cam matol, dar mi-am zis că trebuie să fie rezultatul stării lui de fost răposat. Am legat corturile și bagajele pe automobil tot cam singur, că doar eram unicul fraier din grup, și am pornit-o spre București.

Ajunseserăm pe la Eforie, cred, apăruse în lumina farurilor o benzinărie, când Edmondo a pus frână și mi-a cerut niște bani ca să cumpere benzină.

— Ce bani? i-am zis. Ți i-am dat pe toți. Nu ți-au mai rămas?

— Păi nu, a răspuns Edmondo.

— Păi cum așa? Au fost așa scumpe medicamentele?

— Nu, n-am mai luat medicamente... Știi... lui Mugur i s-a făcut foame și ne-am dus la un restaurant în Mangalia și am mâncat. Și am cheltuit tot.

Eram uluit de cât de egoiști și de nesimțiți erau oamenii ăștia.

— Hai, a continuat Edmondo, trebuie să mai ai niște bani la tine, doar nu mi i-ai dat pe toți.

— Pe cuvânt că nu mai am, ce naiba...

— Păi cu ce cumpărăm benzină?

— Câtă benzină mai ai?

— Cred că ne ajunge numai până la Constanța.

— Păi hai la Constanța, că știu eu pe cineva acolo și-i cer niște bani împrumut. N-avem altă soluție.

Nici n-am terminat bine de spus asta, că lui Mugur i s-a făcut iar rău. A vomitat, apoi a început din nou cu frisoanele. Nu trebuia să mănânce, avusese dreptate doctorul. După care a început și Sanda să tremure și să bocească. Când s-au mai potolit, i-am cărat în mașină și i-am instalat în spate, învelindu-i cu toate păturile.

Pe drum, Edmondo m-a rugat să vorbesc cu el tot timpul ca să nu adoarmă, așa că am început să turui tot felul de povești. Când am ieșit din Eforie și m-am oprit puțin din vorbit, Edmondo a adormit instantaneu și am văzut cu groază cum mașina o ia spre un copac de pe marginea drumului. Noroc că mergeam încet și am apucat să trag de volan și de frâna de mână. Am oprit motorul și l-am lăsat pe Edmondo să doarmă vreo jumătate de oră.

În sfârșit, Edmondo s-a trezit și am ajuns cu bine la Constanța. Mai fusesem odată la T.C., care era o fată foarte drăguță și de gașcă din grupul nostru de prieteni și care se mutase la București, pentru că intrase la facultate. Mai târziu am aflat că tatăl ei avea o funcție importantă la Constanța, era, cred, prim-secretar de partid pe județ (câțiva ani mai târziu a fost mătrășit de Ceaușescu), dar asta nu-i interesa pe cei din gașca noastră în vremea aia. Familia lui T. locuia într-un mic bloc cochet, construit în stilul anilor '30, cu câteva etaje, din centrul Constanței. Am urcat până la etajul la care stătea și am sunat, așteptându-mă să-mi deschidă

chiar T.C., pentru că știam că vara stă la Constanța, la părinții ei. Mi-a deschis însă o doamnă distinsă, foarte frumoasă, cu un aer foarte prietenos, bănuia probabil că sunt un prieten al fiicei ei. M-am recomandat și am întrebat de T.

— A, a plecat azi la Doimai să se întâlnească cu niște prieteni.

Mi s-au muiat picioarele. Mă simțeam total pierdut. Nu mai știam pe nimeni pe-acolo și nu aveam de la cine să împrumut bani.

Văzând mutra mea disperată, doamna m-a întrebat dacă poate să mă ajute cu ceva. Jenat, i-am explicat că nu mai avem bani de benzină ca să ne întoarcem la București și am întrebat-o dacă ar putea să mă împrumute, urmând ca eu să-i returnez banii înapoi fiicei ei când o voi întâlni. Doamna a zâmbit și m-a întrebat de cât avem nevoie. Văzând că eu mă bâlbâi și-i cer ba șaptezeci, ba șaizeci, mi-a dat o sută și ceva și m-a asigurat că nu trebuie să-mi fac probleme în privința restituirii. M-am minunat în sinea mea că avusese atâta încredere, începând cu faptul că sunt prieten cu T. I-am mulțumit călduros și m-am dus triumfător la mașină. Am mers la cea mai apropiată stație și am cumpărat benzină de aproape toți banii.

Se făcuse cam frig și l-am întrebat pe Edmondo dacă nu are cumva prin mașină un pulover, căci nu se punea problema să umblu la bagajele strâns legate cu frânghii de capota Fiatului. Cei doi zombi, Sanda și Mugur, dormeau fericiți pe bancheta din spate, bine înveliți. Edmondo mi-a dat o cămașă de salopetă albastră, decolorată și pătată de ulei, pe care o folosea când se băga sub mașină ca s-o repare. Mulțumit că am găsit ceva care să-mi țină de cald, m-am îmbrăcat cu jantilica, m-am instalat pe scaun, mi-am pus centura... dar Edmondo mi-a zis că dacă nu bea o cafea imediat nu mai poate să conducă, pentru că ar adormi sigur la volan.

Disperat că nu se încheiase coșmarul, am început să mă scormonesc prin buzunare, adunând mărunțișul; am mai găsit prin mașină pe jos niște monede și am încropit în total doi lei și șaizeci de bani. Mă gândeam de unde să fac rost de o cafea, nu mai îndrăzneam să mă întorc la doamna C., când am văzut peste drum, un pic mai încolo, o cârciumă cu o mare grădină de vară, plină de lume, „restaurantul măcelăresc Păltiniș".

I-am zis lui Edmondo să stea în mașină, că-i aduc eu cafeaua. Când am dat să intru în grădina restaurantului, un ospătar care căra niște platouri cu mâncare mi-a spus pe un ton sever:

— Nu aici, mergi în spate!

Și mi-a făcut semn să intru într-o încăpere în care se aflau câteva mese. M-am prins imediat că din cauza jantilicii albastre pătate și decolorate mă luase drept un muncitor, sau așa ceva.

Am intrat și am salutat-o respectuos pe doamna între două vârste care stătea în spatele unui fel de tejghea cu o vitrină de expus mâncarea. I-am spus umil că n-am decât doi lei și șaizeci de bani și am întrebat-o dacă ar putea să-mi dea de banii ăștia niște cafea.

Femeia m-a privit cu un aer compătimitor, vădit impresionată de felul mizerabil în care arătam și de aerul meu extenuat.

— Da' ceva de mâncare nu vrei, mamă? m-a întrebat cu duioșie.

— Păi... n-am decât banii ăștia.

— Nu-i nimic.

— Și trebuie să iau neapărat o cafea.

— Îți dau și cafea, mamă...

— Dar... știți...

Femeia mi-a făcut semn să tac, apoi a luat un platou cu salam de Sibiu tăiat frumos, caşcaval, ridichi, castraveţi şi roşii, a mai pus şi nişte mititei şi pâine, a răsturnat totul pe o hârtie de împachetat, făcând cu dibăcie un pachet. Pesemne că restaurantul fusese închiriat pentru vreo nuntă, aşa că putea să-şi facă pomană şi cu mine, nu mai conta la câtă mâncare primea puzderia de invitaţi din grădină.

Apoi mi-a turnat o cafea. I-am mulţumit din toată inima, am pus mărunţişul pe tejghea, dar ea mi-a făcut semn să-mi iau agoniseala înapoi. Mă luase de fapt drept un cerşetor... Atunci a intrat şi Edmondo în sală, mergând cam împleticit. M-am repezit şi i-am dat cafeaua, pe care el a băut-o dintr-o suflare. Dar uşa s-a deschis din nou şi-au apărut şi cei doi zombi, Sanda şi Mugur, cu ochii cârpiţi, ciufuliţi, cu păturile pe ei, bălăngănindu-se destul de rău.

Am înşfăcat pachetul cu mâncare şi i-am scos de-acolo cât am putut de repede, ca să nu spună cine ştie ce prostie, făcând temenele către barmaniţa cea cumsecade, care ieşise de după tejghea privindu-ne cu suspiciune. Nu ştiu dacă dorea să ne ia la bătaie sau numai să ne înjure, în orice caz i se citea pe faţă că e cam derutată şi că în viitorul apropiat nu ne aştepta nimic bun din partea ei. Aşa că am tulit-o înainte să apuce să-i cheme pe chelneri să ne cotonogească.

Femeia cea cumsecade a ieşit din cârciumă după noi tocmai când ne suiam în maşina lui Edmondo, cu număr de Italia. Am demarat în trombă, făcându-i semne prieteneşti pe geamul maşinii, de parcă nu i-am fi observat chipul perplex. Îmi pare rău să spun asta, dar nu cred că tipa aceea de treabă a mai dat vreodată de pomană cuiva... Regret sincer şi cer iertare tuturor celor care au avut de suferit din cauza mea.

La Mamaia-sat

Canalul

Prin 1980 se cam stricase atmosfera la Doimai. Făcuseră un dig nenorocit, care, fiind greșit proiectat, în loc să lățească plaja a făcut-o să se îngusteze, fiind înghițită în bună parte de mare. Se lucra la șantierul naval, care a mai luat și el din plajă, casele sătenilor se înmulțiseră, turiștii la fel, începuseră să vină și mitocani pe-acolo și așa mai departe. Se zvonea chiar că până la urmă o să dărâme și satul. Prietenul nostru, designerul și fotograful Decebal Scriba, ne-a convins să mergem la Mamaia-sat, unde era mult mai bine.

Mamaia-sat era la nord de Mamaia: un sat frumos, așezat pe un deal aflat în spatele restaurantului Hanul Piraților. Peisajul, cu casele și vilele cocoțate pe coastă, era destul de pitoresc. Relativ aproape de sat aveam o plajă pustie, între un camping și Năvodari. Ajungeam la plaja asta mergând printr-o pădurice de mesteceni și apoi pe o potecă prin stufăriș, ca să nu trecem prin camping. Locul se afla prea departe de camping ca să vină acolo cortiștii, așa că eram puțini cei care făceam plajă acolo: tenorul Vladimir Popescu-Deveselu cu soția și fetița lui, astăzi mare violonistă, Cătălina Buzoianu cu Papil Panduru și fetița lor (azi scenografă), actorul George Oancea cu soția și fata lui, Ozana (azi o apreciată actriță), amicul meu Decebal Scriba cu soția lui, scenografa Nadina Scriba, care trăiesc acum la Paris, profesorul Leahu de la Conservator cu fiul și soția, prietenul meu Dimi Simon cu

soția și fetița (Irina Simon, azi mare violonistă), Sandu Mihai Gruia, Nicolae Mărgineanu cu soția lui, actrița Maria Ploaie, regizoarea Irina Niculescu și alții, toți oameni minunați.

La Mamaia-sat am petrecut câteva vacanțe superbe până când satul a fost dărâmat, ba chiar și dealul a fost șters de pe fața pământului, pentru că în apropiere trebuia să treacă un braț al canalului care ar fi unit Poarta Albă cu Midia. Eu cred că a fost doar un pretext, oricum au vrut să dărâme satul, cum intenționau să facă și cu Doimai și Vama Veche.

Prin vara lui 1989 chiar a venit la mine un sătean din Vama Veche care mi-a propus să-mi vândă casa lui. De fapt, el aflase că satul va fi demolat, era sigur de treaba asta, și a încercat această escrocherie. Nu cerea bani mulți, era tentant, dar Cristina a fost de părere că n-ar fi bine să ne luăm casă la Vama, pentru că toate neamurile și toți prietenii ar fi venit la noi, iar noi, în loc să ne relaxăm în vacanță, ar fi trebuit să slugărim pe toată lumea. Mi-am dat seama că avea dreptate.

Casa a fost până la urmă cumpărată de un avocat, care a știut și ce înscrisuri să facă. După 1990, fostul proprietar, văzând că nu se mai demolează satul și că prețurile la case și terenuri încep să crească vertiginos, a încercat să anuleze vânzarea, sau cel puțin să mai stoarcă niște bani de la avocat. Dar hârtiile fuseseră foarte bine făcute, așa că până la urmă tot localnicul cel șmecher a luat țeapă.

În spatele așezării Mamaia-sat se vedeau urmele vechiului Canal Dunăre–Marea Neagră, cum fusese numit, unde au fost chinuiți și omorâți atâția oameni nevinovați pe vremea lui Dej. Era uriaș canalul cel vechi, adânc de vreo 30 de metri și lat de circa 60, cel puțin în porțiunea din spatele satului. Tot ce vedeai cu ochii, toată imensitatea aia de canal, fusese săpat de bieții oameni cu lopata. Spre sud canalul se termina

cu o porțiune foarte îngustă și foarte lungă: șanțul era lat de doar un metru și foarte adânc. Era clar că deținuții îl săpaseră în așa fel încât să poată munci o vreme în umbra malului, mai la adăpost de razele soarelui. Și asta cu riscul de a fi îngropați de vii dacă malul se surpa peste ei! La capătul șanțului se afla un stâlp având prinsă pe el o bucată de tablă ruginită pe care scria „Trecerea oprită. Zonă interzisă".

Am fost șocați când am văzut toate astea. Înțelegeai imediat ce lucruri cumplite se întâmplaseră acolo în anii '50-'60. Cristina a început să plângă, bunicul ei fusese la Canal în anii '50 chiar în locurile acelea și și-a amintit cum arăta când fusese eliberat, cât era de distrus fizic și psihic. Am plecat de-acolo foarte triști cu toții.

Peste câțiva ani, când noul canal a fost terminat, și satul, și urmele vechiului canal au dispărut...

Poveștile lui Deveselu

Sătenii din Mamaia-sat proveneau din românii strămutați din Bulgaria, din Cadrilater, prin 1949, când Bulgaria a făcut un schimb de populație cu România. O parte dintre cei care au dorit să vină în România au primit loc de casă și de grădină aici. Oameni gospodari, toți aveau grădini și cultivau niște legume grozave, pe care unii le vindeau la Constanța. Aveau și multe oi, făceau o telemea foarte bună și minunatul iaurt de oaie specific Dobrogei.

Gazda noastră, tanti Marioara, gătea extraordinar. Îi dădeam câte șapte lei de persoană pentru gătit, iar legumele le luam ori de la ea, ori de la alții din sat la un preț foarte mic. Ne întreba pe fiecare ce vrem să mâncăm a doua zi și era în stare să gătească într-o zi șapte feluri diferite dacă așa

i se cerea. Nici acum nu înțeleg cum reușea să le facă pe toate. Iar de Sfânta Maria, când era ziua ei, ne oferea o oală uriașă cu sarmale. Și tot ce era făcut de ea era delicios.

Toată ziua povesteam fel de fel de întâmplări hazlii la malul mării –, în curte ori la Hanul Piraților, unde ne opream la o bere când ne întorceam de la plajă. Deveselu ne povestea, de pildă, cum, ajuns el pentru prima dată în străinătate, la Nisa, s-a pomenit în fața restaurantului Negresco, *La Rotonde*, un local celebru, frecventat numai de milionari. Citind meniul afișat în fața restaurantului, a văzut cu surprindere că exista un fel de mâncare cu un preț foarte mic. Se numea *Omelette norvégienne avec un grand feu d'artifices* și costa numai șapte franci. Șase franci era o bere... ce mai, pomană curată! Își putea permite, așadar, să ia masa la Negresco și să se laude apoi cu asta când ajungea la București.

În local era lume puțină, doar câțiva milionari smochiniți, însoțiți de niște domnișoare care ar fi putut fi stră-strănepoatele lor, dar era evident că nu erau. Deveselu s-a așezat la o masă și a comandat o omletă norvegiană și o bere. Ospătarul a părut surprins, apoi s-a abținut să nu râdă și a plecat spre bucătărie. În drum le-a șoptit boșorogilor ceva și toți, atât gerontofilele, cât și cadavrele ambulante care le întrețineau, au început să-și dea coate și să chicotească, uitându-se pe furiș la Deveselu. Acesta încerca să-și savureze berea cu un aer cât mai distins și degajat, adecvat locului în care se afla, și să impună, prin prestanța lui, să nu mai fie privit cu ironie și curiozitate. După o vreme, hodorogii s-au plictisit să se mai holbeze la el și și-au văzut de treaba lor, mâncându-și brânza de vaci degresată sau înghițindu-și medicamentele cu șampanie Veuve Clicquot.

Dar iată că apare un cortegiu de piccoli purtând o tavă mare cu omleta lui Deveselu, în care erau înfipte o sumedenie

de artificii aprinse, și atenția tuturor se îndreptă din nou asupra lui. Deveselu, cu un aer degajat, îl întreabă pe chelner de ce n-a adus pâine. Chelnerul face aceleași strâmbături și se duce după pâine. Urmează alte chicoteli și șușoteli din partea asistenței. Deveselu gustă din crusta din albuș de ou, ia o bucățică de pâine, o gură de bere, și la a doua îmbucătură dă peste ceea ce era de fapt felul cu pricina: o înghețată uriașă, acoperită cu albuș fiert.

Toți cei de față așteaptă rânjind reacția lui. Dar Deveselu nu zice nimic și, cu același aer degajat, continuă să ia câte un dumicat de pâine, o îmbucătură de înghețată și o gură de bere, de parcă asta ar fi fost masa lui obișnuită. Dezamăgiți, chelnerii, picolii, hodorogii și pipițele nu i-au mai acordat nici o atenție.

Și asta a fost numai o mostră din poveștile haioase ale lui Deveselu.

Altă dată a pățit-o la Paris, la Moulin Rouge. Pentru că nu avea bani, dar își dorea să vadă spectacolul, și-a cumpărat cel mai ieftin bilet, mirându-se că este totuși atât de ieftin. Erau mai multe categorii de bilete, la mesele mai din față sau mai din spate, însă acest fel de bilet era pentru *Trou noir* (Gaură neagră). Un angajat al localului l-a condus până la un perete unde erau mai multe firide în care îți încăpea numai fundul. Deveselu s-a așezat cu fundul în firida respectivă, a cerut ceva de băut și a început să se uite la spectacol. Însă după o vreme a observat că unele fete, care stăteau și ele la gaura neagră, se uitau cam chiorâș la el, în vreme ce anumite babe de pe la mese, ba chiar și unii domni foarte eleganți, pudrați și rujați, îi aruncau priviri galeșe, pline de subînțeles, și-i făceau semne discrete. Și, în sfârșit, și-a dat seama ce era cu găurile alea din perete! Acolo se așezau fetele venite după vreun client, iar acesta își alegea câte una și o invita la masa lui. Babele și domnii aceia îmbrăcați foarte

elegant credeau că și el e în căutare de clientelă și din pricina asta se pusese cu fundul în gaură. Ca să scape de ocheadele lor, Deveselu a fost nevoit să-și cumpere un bilet mai scump, și de data asta a stat la o masă, ceea ce i-a cam dat bugetul peste cap.

Alte istorioare nostime ale lui Deveselu priveau diferite personalități din lumea muzicii. Erau savuroase cele despre dirijorul Emanuel Elenescu, care fusese el însuși un om plin de haz. Fiind bâlbâit, le spunea celor din orchestră înainte de repetiții:

— V-v-vă rog s-să că-cântați du-după c-cum dau eu din mână, nu d-după c-cum vo-vorbesc.

Când hâtrul maestru era foarte bătrân, se întâlnește într-o zi pe stradă cu o cunoștință care-l întreabă cum o mai duce cu sănătatea.

— F-foarte rău, d-dragul meu, f-foarte rău.

— Dar de ce, maestre, ce aveți?

— D-dragă, că-când fa-fac dragoste pri-prima oară e în regulă, dar că-când fa-fac a doua oară tra-transpir tot, mi-e cald și si-simt că mă su-sufoc.

— Păi, maestre, la vârsta dumneavoastră poate că ar trebui să vă mulțumiți numai cu prima dată.

— P-păi nu se poate, c-că a doua oară e vara...

La pescuit

Într-o zi, mândrele noastre au spus că au poftă să mănânce pește. Nu se prea găsea pește de vânzare pe-atunci (de fapt nu se prea găseau de nici unele, noroc cu găinile din curtea lui tanti Marioara, și mai făceam rost de carne de la Constanța, unde descoperisem un restaurant mai ieftin și un

ospătar dispus să-mi vândă, contra unui ciubuc, cotlete, așa că făceam din când în când câte un grătar seara). Însă mi-am amintit de mica mea experiență de pescar din Deltă și m-am hotărât să merg la pescuit, pentru că nu departe de Mamaia-sat era o baltă pe malul căreia văzusem niște pescari amatori care stăteau în fiecare dimineață cu undițele puse.

L-am rugat pe soțul gazdei să-mi împrumute undițele lui, am săpat prin curte după niște râme, am luat niște mămăligă și m-am dus la baltă, însoțit de toată gașca. Au stat ei pe-acolo cu mine vreo cincisprezece minute și, când au văzut că nu prind nimic și că e o chestie de durată, s-au cărat la plajă sau la bere la Hanul Piraților. După vreo oră mi-a venit și mie să renunț, dar pescarii de lângă mine prindeau pește după pește, iar treaba asta îmi dădea speranțe și mie.

Mai schimbam locul, mai aruncam niște mămăligă, dar tot nu prindeam nimic. Am mai stat un pic și am văzut la un moment dat că toată lumea își strânge undițele și prada și pleacă spre sat. Deja soarele dogorea cam tare, așa că, resemnat și pregătindu-mă sufletește să fac față bășcăliei care mă aștepta la întoarcerea de la pescuit cu mâinile goale, m-am luat după pescari. Urcând dealul, am ajuns la alimentară, unde-am intrat să iau niște băutură.

Când am ieșit, toți pescarii erau în fața magazinului și mă așteptau zâmbindu-mi prietenos. Iar unul dintre ei m-a întrebat cu timiditate dacă n-aș fi interesat ca, în schimbul băuturii, să-mi dea niște pește. „A, ia uite ce simplu era!" mi-am zis eu, foarte plăcut surprins. Și am făcut imediat trocul, adunând toată prada pescarilor, suficientă ca să se satur întreaga gașcă în ziua aceea.

Coana Marioara a preparat rapid peștele, a făcut cu o parte ciorbă, pe ceilalți pești i-a prăjit, așa că, atunci când

gașca s-a întors de la plajă și au început să mă întrebe ironic, firește, cât am pescuit, am răspuns cu modestie că nu cine știe ce și i-am trimis la bucătărie să vadă. În fața platourilor ălora pline, au rămas muți de uimire și bineînțeles că, o vreme, i-am lăsat să creadă că peștii fuseseră prinși de mine. După ce-au mâncat, le-am mărturisit adevărul, dar ei au crezut că glumesc și vreme de câteva zile m-au lăudat tuturor cunoștințelor din sat ce pescar priceput sunt – până s-au prins, în fine, cum fac rost de pește. După aia, când mai aveam nevoie de pește, nu mai luam undițele și nu mai treceam pe la baltă, mă duceam direct la magazin, unde pescarii așteptau să vină clienții, și, dacă nu mi-o lua altcineva înainte, făceam trocul.

Cristitristi

Un tip din gașca noastră, pe care-l porecliserăm Cristitristi pentru că avea mereu un aer trist, dar altfel era un tânăr foarte bine, mic de statură, suplu, brunet și cu trăsături frumoase, era urmărit de o domnișoară insistentă de care el voia să scape. Deși era tratată cu indiferență, tipa nu se lăsa și venea în fiecare zi după el în curtea noastră, îmbrăcată mereu foarte elegant. Stătea cu noi ore-n șir, sperând să fie băgată în seamă. Dar Cristitristi nimic! Nu știu de ce, pentru că fata era foarte drăguță. Însă fiecare cu gusturile lui.

La început am crezut cu toții că este prietena lui și ne purtam politicos cu ea. După o vreme însă, fetele din gașca noastră au aflat că de fapt Cristitristi vrea să scape de ea și e disperat, pentru că, orice i-ar spune, nu reușește. Și, într-adevăr, îl vedeam adeseori pe uliță sau pe plajă explicându-i fetei

că nu vrea s-o mai vadă. Dar fata continua să-l urmărească peste tot.

Și atunci, Cristina, Mariana și Nadina s-au hotărât să-l ajute pe bietul băiat și să facă în așa fel încât insistenta domnișoară să nu mai vină pe la noi. Mai întâi s-au vorbit să se lege de vestimentația ei, chestie la care orice femeie ar fi foarte sensibilă. Și Cristina i-a zis fetei într-o seară, când a intrat pe poartă îmbrăcată cu niște pantaloni eleganți din piele, care precis costaseră o grămadă de bani:

— Ce pantaloni superbi! Sunt italienești?

— Da, i-a spus fata cu mândrie.

— A, sunt de plastic! Fac italienii ăștia niște imitații grozave. Puteam să jur că-i piele.

Dar fata nu s-a prins și n-a avut nici o reacție. S-a așezat la masă cu noi sorbindu-l din priviri pe Cristitristi. Ca în fiecare seară, stăteam în curte și povesteam tot felul de chestii. La un moment dat, fata a spus și ea un banc, destul de slăbuț, nu mi-l mai amintesc. În situații din astea oamenii obișnuiesc să râdă un pic din politețe, dar, pentru că ne înțeleseserăm să ne purtăm cât mai mitocănește cu fata, am tăcut cu toții, făcând niște mutre dezaprobatoare. Tipa nu s-a descurajat și a mai spus un banc, obținând aceeași reacție. Când a început să-l spună pe al treilea, Cristitristi n-a mai răbdat și i-a spus-o de la obraz:

— Da' încetează odată! Tu nu vezi că ești stridentă?

Pentru că, da, ceea ce spunea fata contrasta puternic cu tot ce spuneam noi.

Și Stridenta i s-a spus de atunci.

Vadimir Deveselu a venit a doua zi cu ideea că putem să facem ceva pentru ca Stridenta să se simtă foarte prost și să nu mai vină pe la noi ca să-l întristeze și mai mult pe Cristitristi. Ni s-a părut că ar fi o chestie cam prea tare, dar până la urmă

am fost de acord. Ne-am înțeles ca în momentul în care tipa va intra în curte să ne uităm la ea și să izbucnim în râs de parcă apariția ei ne-ar fi provocat această reacție. Apoi să ne punem mâna la gură și să spunem „pardon" cu un aer jenat.

În seara aceea eram cu toții în cusrte în afară de Deveselu, care trebăluia ceva prin casă, când a intrat Stridenta pe poartă, dichisită și aranjată, impecabilă. Dar, înainte de-a apuca noi să facem ceva, băiețelul profesorului Leahu, care avea pe atunci vreo zece ani și care știa de toată tărășenia și auzea și el cum o tot bârfeau zilnic fetele din gașcă, a exclamat:

— Hai, dom'le, că-i bună tipa, ce-aveți cu ea!

Chestie care ne-a amuzat pe toți, dar ne-a și încurcat, așa că n-am mai făcut ceea ce stabiliserăm.

După o vreme a apărut și Deveselu, care a izbucnit în râs când a zărit-o și a jucat momentul așa cum trebuia, spre amuzamentul general. Stridenta n-a avut însă nici o reacție...

Câtă vreme am mers la Mamaia-sat făceam și o excursie la Istria, la ruinele cetății, unde toată lumea știe ce frumos este. Ne plimbam pe-acolo, făceam fotografii, culegeam cioburi de ceramică de pe malul golfului (un arheolog ne spusese că putem face asta, numai din incinta cetății să nu luăm ceva).

Deși fuseserăm mai mulți ani la rând la Istria, nu intraserăm și în muzeul amenajat într-o urâtă clădire de beton care cam strica frumusețea locurilor acelora minunate. Era adunat acolo ce mai rămăsese dintre obiectele găsite de arheologi și care nu fuseseră mutate la Constanța sau la București, la Muzeul de Istorie Națională. Într-un an am intrat totuși și în muzeul cel hidos de la Istria. Imediat am văzut, în prima sală, un portret mare al lui Ceaușescu.

— Cine-o fi arheologul ăsta? a întrebat Nadina Scriba.

— Ăsta-i arheologul care o să ne-ngroape pe toți, i-a răspuns Cristitristi, care avea nu numai un aer melancolic, ci și un mod cam pesimist de a privi lumea, probabil din pricina Stridentei.

Lache Hariton

În perioada în care mergeam la Mamaia-sat eram angajat la Teatrul de Păpuși din Constanța. Făceam destul de des drumuri fie de la București la Constanța, fie, vara, când aveam repetiții, de la Mamaia-sat la Constanța și retur. Era o problemă să găsești de mâncare în perioada aceea. Tot timpul aveam ceva de cărat ori pentru mine și Cristina, ori pentru colegii de la teatru: ba trebuia să cumpăr carne de la o cârciumă din Constanța, ba să duc de colo-colo de-ale gurii când găseam ceva prin București.

Un bun prieten de-al meu era marele actor și păpușar Vasile Hariton (Lache). Foarte talentat, avea un fizic rubicond, tare pitoresc, și o figură haioasă ce stârnea râsul când apărea pe scenă. A jucat mult și în teatre dramatice, la Brăila și Constanța, și a avut roluri mici și în câteva filme. Era foarte simpatic și se pricepea grozav la gătit. Afirma că inventase chiar și unele feluri de mâncare, cum ar fi fasolea cu maioneză, și povestea indignat că frații Chivu, patronii de la restaurantul Minion din București, se lăudau cu această invenție care nu le lipsea din meniu și care îi aparținea de fapt lui.

Când punea câte un spectacol la Constanța, regizorul Ștefan Lenkisch prefera să stea în gazdă la Lache Hariton și cei doi aveau îndelungi conversații pe teme culinare, pentru că și Lenkisch era un mare gurmand și bucătar pasionat, iar

Lache îl regala cu tot felul de specialități, cum ar fi uger de vacă la grătar și alte asemenea chestii. Nu știu cum făcea ugerul, avea metoda lui, însă îmi amintesc că am încercat odată să prepar și eu așa ceva și mirosea atât de nasol în vreme ce-l fierbeam (fiindcă Lache îmi spusese că trebuie mai întâi fiert), încât am abandonat acțiunea și am aruncat produsul la gunoi cu tot cu oală.

Într-o zi, după repetiție, Lache m-a invitat și pe mine la el la masă ca să gust dintr-o specialitate inventată de curând. În căsuța și în curtea minusculă unde locuia Lache era o adevărată menajerie. Creștea Lache tot felul de vietăți, pentru că altfel nici nu s-ar fi descurcat cu salariul lui mic de păpușar. Într-o parte a curții avea găini, curci, un porc, un câine și deasupra un coteț pentru porumbei. Pe cealaltă parte a curții era o afumătoare, unde prepara slănină și cârnați pentru Crăciun, iar vara, când culegea melci, îi ținea o noapte acolo ca să se curețe bine înainte de a-i găti. Pe casă avea pusi niște bulumaci pe care creștea viță-de-vie. Iar uneori avea și în casă câte un animal, cum s-a-ntâmplat într-un an în preajma Paștelui, când tropăia prin camere un miel care nu mai încăpuse în curtea minusculă, ticsită de orătănii.

Când am ajuns la el acasă, Lache mi-a pus mai întâi în față o farfurie cu niște batog.

— Este batog de rechin, eu l-am pregătit, mi-a zis Lache cu mândrie.

Nu mai auzisem până atunci de un asemenea preparat, de-abia peste vreo doi ani a început să se găsească prin magazinele din Constanța. Încercasem eu să mănânc niște rechin la grătar într-o vară la Doimai, dar fusese cam nasol, cauciucos și fără gust. Pe vremea aia lipovenii aruncau

rechinii înapoi în mare dacă îi găseau prinși în năvoade. Am auzit că acum rechinii se vând foarte scump.

Dar batogul de rechin preparat de Lache era cu adevărat delicios. L-am lăudat pe bucătar, bineînțeles, și am mâncat pe săturate din batog și dintr-o minunată scordolea făcută tot după o rețetă proprie (un piure de cartofi cu usturoi și pește). Trebuia în seara aia să plec la București, și Lache m-a rugat să-i duc o bucată de batog și prietenului său Ștefan Lenkisch, ceea ce am făcut, desigur, cu plăcere. Peste vreo lună, Lache a uitat complet de treaba asta și mi-a spus cum făcuse rost de rechin:

— Mă plimbam într-o zi prin portul Tomis și am văzut pe chei niște copii care se jucau cu un rechin mort. L-am mirosit, nu era stricat. L-am dus acasă, l-am curățat, i-am pus sare și l-am afumat. I-am trimis și lui Lenkisch la București, mi-a dat telefon și m-a lăudat. Dar te rog să nu-i spui lui Lenkisch cum am făcut rost de rechin, că lui i-am zis că l-am pescuit.

— Nu-i spun, Lache, dar să știi că și mie mi-ai dat din el.

Când a auzit asta, Lache s-a fâstâcit și a roșit, neștiind cum o să reacționez.

— Stai liniștit, Lache, i-am zis, era foarte bun batogul, nu e nici o problemă. Bine că nu l-ai luat de la gunoi…

La Vama Veche

Cum era în anii '80

Peste câțiva ani (cred că prin 1986) s-a dărâmat Mamaia-sat și până și dealul acela frumos a fost nivelat. Iar bieții săteni au pierdut toată agoniseala și speranța de-a putea câștiga ceva bani cu turiștii și au fost mutați la Năvodari, la bloc.

Pe când ne căinam că n-avem unde să ne mai ducem în vacanță la mare, ba ne gândeam să mergem la Portița sau în vreun sat care avea încă plaje sălbatice, cum era Corbu, Radu Popovici (regizorul de teatru și TV pentru copii, fiul criticului și dramaturgului Alecu Popovici) ne-a spus că am putea să mergem la Vama Veche.

— Păi cum, că acolo nu pot să pătrundă decât clujenii, i-am zis noi.

Într-adevăr, la Vama Veche era organizată o tabără a universitarilor clujeni. Adică făceau niște precontracte de închiriere pe tot sezonul cu țăranii din Vamă, plătind pentru cazare o sumă modică, și aveau și o cantină administrată de Universitatea din Cluj, constând dintr-o cașcarabetă mai mare, o bucătărie spațioasă și câteva cămăruțe pentru administrație și bar. Era și ceva tare frumos acolo: o curte mare, umbrită de un copac imens.

Clujenii erau înscriși pe o listă în fiecare an, cu toate datele lor personale. Dacă nu erai pe lista aia, grănicerii nu te lăsau să intri în Vama Veche. Cu toate astea, erau câteva

persoane care, cunoscându-l fie pe comandantul grănicerilor, fie pe cel al vămii, aveau permisiunea să stea în sat. Cel mai vechi sezonist neclujean era, cred, François Pamfil. La Vama și-a petrecut multe vacanțe prin anii '50-'60 și poetul Miron Radu Paraschivescu, care s-a mutat până la urmă pe Valea Teleajenului, chiar prin zona în care ne-am luat mai târziu Cristina și cu mine casă.

Interdicția pentru neclujeni de a intra în sat era de fapt hotărârea comandantului grănicerilor, nu cred că a altcuiva, și bănuiesc că fusese rezultatul unei înțelegeri cu organizatorii taberei universității, pentru că în fiecare săptămână se făcea în cinstea comandantului Hornea un mare chef la cantină (și cred că se mai bucura Hornea și de alte favoruri). În felul acesta, localnicii erau constrânși să încheie contracte de închiriere numai cu cei care mâncau la cantină, la prețuri impuse de șeful taberei, domnul Pop, pentru că alți turiști nu pătrundeau în sat. Cred că numai cei care stăteau într-o casă așezată foarte aproape de plajă, la Bugiulescu, și care mergeau de multă vreme la Vama Veche, cum ar fi actorul și dramaturgul Paul Ioachim sau sculptorul Gorduz, poate și alți câțiva intrau fără probleme în sat. Altfel grănicerii te puteau întoarce din drum. Nu era însă întotdeauna pază pe șosea.

Așadar, trebuia să ai relații acolo ca să fii sigur că nu trebuie să faci cale-ntoarsă. Radu Popovici ne-a spus că are un prieten, un fost coleg de liceu, care face parte din unitatea USLA de la aeroportul Otopeni și care-i cunoaște pe vameșii de la Vama Veche. Ne-a spus numele șefilor de pe-acolo, în caz că ne întreabă cineva ceva, și cu acest tertip am reușit să pătrundem în sat. Am găsit imediat o gazdă bună, cu o casă curată și frumoasă, cu o curte aranjată foarte frumos, cu

măsuțe și băncuțe sub bolți de viță, și am avut o perioadă de câțiva ani în care am stat numai acolo.

Casa era vizavi de fosta cafenea turcească numită și Casa Ambasadorului, pentru că o cumpărase de la niște turci un fost ambasador al României în Chile prin anii '50. Acum am putea spune că ambasadorul avusese fler. De fapt el s-a îndrăgostit de locurile alea. Prin anii aceia, '50-'60, nu prea cumpăra lumea case și mai ales construcții pe la țară, în sate uitate de lume cum era pe atunci Vama Veche. Casa fusese cafeneaua turcească a satului, locul în care își petreceau timpul liber găgăuzii bând cafele și fumând din lulelele lor de lut ars.

Dar noua orânduire n-a mai permis existența unui local privat. Așa că afacerea s-a încheiat prin 1948 și urmașii proprietarului au fost fericiți să scape de clădire. Devenise chiar periculos în anii '50 să fii proprietar, astfel că au vândut-o, probabil, pe bani puțini. Era singura clădire veche din sat cu personalitate, avea stilul acela de casă dobrogeană. Ambasadorul s-a bucurat de frumusețea locului până prin 1993, când a vândut-o amicului nostru doctorul Mircea Medrea.

O altă clădire frumoasă era Casa Colonelului. Aparținea unui fost colonel de grăniceri, clujean, cred, care prin anii '60 se îndrăgostise și el de acele locuri și cumpărase un teren situat mai spre sud, după poligonul militar din sat, unde își construise de-a lungul anilor, singur, o casă. Era o construcție foarte haioasă: cu pereții din bolovani, cu camere scunde, cu colțuri rotunjite, care semănau cu niște cuiburi de păsări, făcute din diverse chestii culese din zonă. Pe pereți atârnau obiecte diverse, adunate de pe plajă de colonel sau de cei care își petreceau vacanțele la el. Între bolovanii pereților,

unii tencuiți, alții nu, erau piese de fier luate probabil din epava din dreptul satului, scoici sau bucăți de lemn. Unul dintre pereți fusese construit din sticle goale. Între corpurile de clădire mititele era o curte interioară foarte frumoasă, cu o masă și scaune făcute din bolovani, în aceeași manieră.

Comandantul Hornea, stăpânul absolut al locurilor, cel care hotăra de fapt cine poate să intre în sat, era un adevărat personaj. Avea aerul unui dictator sud-american: un bărbat bine, mustăcios, suplu, atletic, la vreo 40 de ani pe atunci, care cânta foarte frumos pe la chefurile organizate la cantina clujenilor după ce pleca o serie de vilegiaturiști. Se plimba deseori de la frontieră la Doimai fie cu un tractor în care lua o sumedenie de copii, fie cu o motocicletă. Într-o zi, era înainte de 1989, unul dintre vameși s-a dus peste graniță la bulgari și s-a îmbătat pe-acolo, făcând probabil niște năzbâtii. Hornea l-a pedepsit într-un fel original: l-a fugărit cu motocicleta de la frontieră până pe la Doimai. Altceva nu i-a făcut – omul risca pedepse mult mai mari dacă l-ar fi raportat.

În primul an era bine pe plajă, clujenii nu erau mulți, rămâneau grupați într-o parte a plajei și, dincolo de un pârâiaș format din apa care se scurgea de pe câmp, de la irigații, pârâiaș numit de toată lumea Mississippi, se putea face nudism. Și nici noi nu eram mai numeroși decât textiliștii.

Pe gazda noastră din primii ani, coana Manda, o alintam cu diminutivul Mandela. Era o femeie între două vârste, un pic corpolentă, care se purta foarte frumos cu noi, pentru că-i plăteam pe cameră mai mult decât clujenii. Pe bieții sezoniști clujeni însă îi persecuta, ba chiar îi trimitea să se ducă la cantina lor dacă vedea că se leagă vreo petrecere la ea în curte. Noi însă am schimbat situația asta: în fiecare

seară făceam un chef în curte, cu clujeni, cu nonclujeni, care ținea până dimineață, iar Mandela nu ne zicea nimic, pentru că o plăteam bine, stăteam câte două luni, iunie și iulie, când veneau mai puțini turiști în sat, și nu dorea să ne piardă de clienți.

Soțul gazdei, nea Panaite, era un tip foarte simpatic, trecut, cred, de 60 de ani, foarte blând și deosebit de înțelegător cu toată lumea. François Pamfil aflase de la Matriona, gazda lui, că nea Panaite avusese o tinerețe zbuciumată și că obișnuia pe atunci să se întoarcă acasă de la cârciumă, de la Mangalia sau de la Doimai, spre dimineață, cu lăutarii după el.

Nea Panaite ne plimba cu șareta până la graniță sau până la Doimai de câte ori aveam chef, ne făcea rost de pește ca lumea, altul decât antipaticii guvizi de care ni se acrise, și nouă ne făcea plăcere să-l invităm și pe el seara, la grătarele pe care le făceam în curte. Când se coceau pepenii, mai scăpa, spre bucuria lui, de cicăleala nevestei, pentru că stătea toată ziua și toată noaptea pe câmp într-un adăpost improvizat din câteva pături zdrențuite, ca să păzească pepenii. Și, când militarii de la unitatea de grăniceri din apropiere sau alți oameni veneau să ia pepeni de la el, primea în schimb nu bani, ci băutură pe săturate – și se putea îmbăta liniștit acolo, pe câmp, fără să-l mai certe nevastă-sa.

Într-o zi, când s-a întâlnit pe stradă cu nea Panaite, care se ducea la cocioaba lui dintre pepeni, Sanda Mitache l-a întrebat cu un pronunțat accent parizian:

— Ce faceți, domnu' Panait, vă duceți la birou?

Aveam la gazda noastră, ca vecini, câțiva clujeni, oameni tare drăguți, cu care ne-am împrietenit foarte repede.

Dar am întâlnit la Vama Veche și niște personaje ciudate. Gusti, de pildă. Era un copilaș de vreo cinci-șase ani mereu îngândurat, care mergea cu capul înclinat ușor pe un umăr. Nu văzusem încă filmul cu familia Addams, dar cu siguranță copilul venea de acolo. Tot ce spunea era sumbru. Când au sosit prietenii familiei lui în Vamă, unul dintre ei i-a zis:

— Vai, Gusti, am văzut pe drum niște cățeluși așa de frumoși... am vrut să-ți aducem unul să te joci cu el...

— Erau morți? a întrebat Gusti.

În altă zi, soția mea, Cristina, și mama lui Gusti stăteau în curte, la masă, și își beau cafeaua de dimineață. Gusti s-a oprit din joaca lui prin curte (în ziua aia strivea gândaci de Colorado și le examina interiorul), a venit lângă masa lor și le-a fixat cu ochii săi melancolici.

— Vrei să stai cu noi la masă, Gusti? l-a întrebat maică-sa.

Gusti a dat din cap grav și s-a așezat și el la masă.

— Uite, să-ți pun și ție o cafeluță și să stai și tu de vorbă cu noi, cu fetele.

Mama lui i-a turnat un strop de cafea. Gusti a început brusc să vorbească:

— La mine-n curte e o pisică mortă. Are burta despicată, mațe-n coaie și pișați sub cur.

Dialoguri clujenești

Cu clujenii nu ai nevoie de prea multe cuvinte ca să porți o lungă conversație. Sunt oameni foarte serioși, care aspiră să aibă certitudini. De aceea, unii dintre ei repetă cuvintele de multe ori, ca să elimine orice ambiguitate. La piață, în Vamă, se puteau auzi dialoguri de tipul:

— Ce vinzi aicea, bade?

— Oauă, răspunde vânzătorul.

— Oauă-oauă? întreabă clientul, ca să se asigure că nu e nici o confuzie.

— Oauă-oauă, îl asigură țăranul.

— Aha. Carevasăzică, oauă.

— Da, oauă.

— No, binie… Punie-mi și mie șepchie.

— Oauă?

— Da, oauă.

Etc.

Iată și o conversație tipică ce se putea auzi din când în când în tot satul. Câte doi „universitari" strigau, unul de la un capăt al satului, altul de la celălalt:

— Mă, Ghio', are bere la cantină!

(Ceea ce era, desigur, un eveniment important, care nu avea loc în fiecare zi.)

— Cuuum?

— Are bere la cantină!

— La cantină?

— Da, la cantină.

— La cantină-la cantină?

— La cantină-la cantină.

— Bere?

— Da, bere.

— Bere-bere?

— Da, bere-bere.

— Are bere la cantină?

— Da, la cantină are bere.

— Aha. Are bere la cantină.

— No, du-te mai repeghe, că se termină…

După acest model a avut loc o conversație între un clujean și François Pamfil, care tocmai se pregătea să plece cu o mașină cu niște prieteni la București. În general François prefera să se deplaseze cu mașina cu diverse cunoștințe și, când apărea o asemenea ocazie, ne spunea:

— M-am lipit de-un fier, mă duc la București.

În timp ce François își încărca bagajul în mașină, asudând la greu sub un soare dogoritor, un clujean a venit lângă el și l-a întrebat:

— Mergeți la București?

— Da, i-a zis François.

— La București-la București?

— Da, i-a zis François.

— Cu mașina?

— Da.

— Cu mașina-cu mașina?

— Da.

— Mergeți la București cu mașina?

— Da.

— A, cu mașina mergeți la București.

— Da.

— Aha. La București mergeți cu mașina...

— Da, dom'le! zice François disperat.

— No bine, mergeți sănătos, a zis omul.

Și a plecat.

Să nu credeți însă că toți clujenii vorbesc așa. Am întâlnit la Vama Veche mulți oameni foarte inteligenți și simpatici cu care am avut conversații în care se foloseau mai multe cuvinte. Și mai erau și mulți oameni cu simțul umorului: soții Codoban, profesorul Radu Baciu și mulți alții, adoptați în gașcă imediat.

Într-o zi, Codoban ne-a spus:

— Nu știu de ce toată lumea spune „spațiul mioritic" când balada se numește *Miorița*, nu *Miorita*. Corect este „spațiul mioritic".

Tot de la Codoban am auzit și un banc haios cu clujeni:

Io și Ghio, universitari din Cluj, se duc la Vama Veche și iau, bineînțeles, trenul de la Cluj. Merge trenul ce merge, și Io îi zice la un moment dat lui Ghio:

— Mă Ghio, nu vrei să-ți spun o ghicitoare, să mai treacă timpul?

— No, vreau.

— Apăi știi tu, Ghio, ce-i mic, micuruș și-nuntru are altu' și mai micuruș?

Stă Ghio și se gândește și, când trenul ajunge la Brașov, întreabă:

— No, cum ai zis, mă?

— Ce-i mic, micuruș și-nuntru are altu' și mai micuruș?

— Aha, zice Ghio.

Merge trenul ce merge și ajunge la Mangalia. Când să coboare din tren, Ghio îi zice lui Io:

— Cum ai zis, mă? Ce-i mic, micuruș și-nuntru are altu' și mai micuruș?

— Da, mă Ghio. Așe.

— Mă, n-o fi acidul dezoxiribonucleic?

Se suie ei în microbuz și, când ajung la Vama Veche, Io îi zice lui Ghio:

— Da, mă Ghio. Ai văz't ce binie ne-am distrat în tren?

Unii clujeni mai amestecă și cuvinte ungurești printre cele românești... Când le auzeai vorbind pe bucătăresele de la cantină, se întâmpla să rămâi uneori perplex. De pildă,

una zicea într-o zi: „Ne-o adus la cantină bere la badog." *Badog* însemnând conservă și, în general, obiecte din tablă, că unii ziceau badog și la troaca de tablă montată în curte pe post de chiuvetă.

O bucătăreasă m-a întrebat într-o zi, pe când stăteam în curte:

— Ăștia când ne schimbă lepegheurile?

N-am știut ce să-i răspund.

Alea erau cearșafurile.

Dar cel mai amuzant a fost când unul dintre copiii de vreo 12 ani al unor clujeni vecini, auzindu-și părinții că se întreabă de ce nu mai ajung niște prieteni de-ai lor care veneau de la Cluj cu mașina, a zis, parodiind maniera în care vorbeau bucătăresele:

— Le-o fi fiuchiulit levegheul din cherecuri.

Adică: „Li s-or fi spart cauciucurile."

François Pamfil și poveștile lui

Nelipsiți din gașcă erau și François Pamfil și, mai târziu, mândra lui, Sanda Mitache, scenografă. Poveștile lui François erau grozave, ne prăpădeam de râs când le auzeam, nu știu dacă cineva a avut ideea să le și pună pe hârtie, pentru că le spusese de sute de ori în diferite cercuri. Chiar dacă așa s-a întâmplat, îmi asum riscul să repet unele dintre ele, că prea erau amuzante.

La Facultatea de Medicină din Cluj, povestea François, care trăise o vreme la Cluj, se afla un profesor care era și mare chirurg. Făcea operații într-o sală cu un perete de sticlă, dincolo de perete fiind un amfiteatru unde stăteau studenții.

În timp ce opera, explica tot ce făcea la microfon, iar studenții își luau conștiincioși notițe.

Într-o zi trebuia să facă o operație de hemoroizi. L-a așezat pe pacient cu partea respectivă spre studenți, în poziția tunului. Apoi a explicat:

— Avem două posibilități: să facem operația chirurgical sau prin cauterizare. Eu prefer cauterizarea, pentru că vindecarea după operație e mai rapidă.

Apoi a zis:

— Acum vom dezinfecta câmpul. Avem două metode: cu spirt medicinal sau cu kerosen. Spirtul însă usucă și irită pielea, de aceea eu prefer să folosesc kerosenul (adică benzină pentru avioane).

O asistentă a aplicat un șomoiog de vată muiat în kerosen pe locul respectiv, alta i-a înmânat profesorului aparatul electric de cauterizat bine încins și, firește, a urmat o mică explozie care l-a propulsat pe pacient cu tot cu patul pe rotile. Profesorul făcuse de fapt o demonstrație a efectului Coandă, inventatorul avionului cu reacție...

Multe dintre poveștile lui François erau, firește, pure invenții, dar aveau un haz nemaipomenit.

François avea gazda lui la Vama Veche, pe Matriona. Cred că era singura lipoveancă din acel sat de găgăuzi. Matriona locuia chiar la marginea plajei (între timp s-au construit mai multe cârciumi și clădiri în fața casei ei). Nu-și trăsese curent electric ca să nu vină dracii pe fir, cum spunea ea. În schimb, avea un aparat de radio cu baterii, la care asculta în fiecare seară Europa Liberă în timp ce tăia frunze la curci. Cum se știe, dracii nu pot să circule decât prin fire electrice. Slavă Domnului că s-a inventat *wireless*-ul!

Când Noël Bernard spunea la radio „Bună seara, stimați ascultători", Matriona lăsa foarfeca jos, se ridica, făcea o plecăciune și spunea: „Bună seara, domnu' Noël Bernard." Apoi se așeza și își vedea mai departe de treabă.

Ce-i drept, era frumos la Matriona, casa ei era pe atunci, cum spuneam, la marginea dinspre mare a satului și din curte se auzeau valurile. Casa însăși era frumoasă, cu o elevație mare, cu un pridvor în care puteai să stai și să privești marea. Imaginea și sunetul erau perfecte. Dar din punct de vedere olfactiv era un dezastru. François ne-a invitat odată să vedem unde stă, numai că, din pricina mirosului care venea de la curci și de la closetul făcut din scânduri putrezite, pe care numai un sinucigaș s-ar fi gândit să-l folosească, ne-am cărat în cinci minute, ținându-ne de nas. E drept că nici François nu prea stătea pe-acolo, era ori pe plajă, ori la noi până seara târziu. Asta nu ne deranja deloc, pentru că François ne era foarte drag, deși adeseori venea să se sfătuiască îndelung cu noi în privința unor probleme pe care le avea „acasă", la Matriona, chestie care pe noi nu ne prea interesa.

Într-o zi ne-a bătut la cap câteva ore pentru că niște sezoniști care veniseră la gazda lui scăpaseră în fântână o oală cu sarmale pusă la rece, dat fiind că, evident, Matriona n-avea cum să aibă frigider. Iar el dorea să curețe fântâna și n-avea idee cum trebuie procedat. Prima mea reacție a fost să-i spun să-și schimbe gazda, să-și caute o casă cu apă la robinet, căci Matriona era singura din sat fără apă curentă, probabil tot de frica dracilor. François m-a privit cu reproș și s-a prefăcut că nu-mi aude propunerea. Până la urmă, tot gândind cu voce tare, s-a decis să coboare în fântână cu ajutorul nostru, care trebuia să-l băgăm acolo legat cu o frânghie.

Am mers și l-am ajutat să cureţe fântâna. După aia m-am întors la gazda noastră, fericit că rezolvaserăm problema și că François n-o să ne mai bată la cap cu chestia asta. N-am avut parte de liniște decât cinci minute, căci François a reapărut ca să ne spună că e posibil ca grăsimea din oala cu sarmale să fi contaminat apa din fântână... și ne-a întrebat care este, după părerea noastră, soluția. Până la urmă, a găsit-o tot el: să scufunde un cearșaf în fântână și să adune cu el cerculeţele de grăsime care se ridicaseră la suprafaţa apei.

— Bine, bine, i-a zis Cristina, dar la sfârșit cum o să-ți dai seama că ai rezolvat problema, că doar tu nu bei apă!

Bârfe

Într-o zi au venit la Vama doi prieteni de-ai noștri din Germania, Vera și Mircea Medrea (acesta, medic, are acum în București un cabinet de imagistică RMN). Aveam aceeași gazdă. Cristina era prietenă bună cu Vera și amândurora le plăcea grozav să bârfească, de altfel cu un haz nebun. Și se înţelegeau de minune. Când Cristina îi spunea Verei, de exemplu: „Ai văzut-o pe aia cum umblă cu veverițele pe plajă?", Vera se prindea imediat că e vorba despre o cunoștință comună care nu obișnuiește să se radă la subsuori.

În prima zi când sosea Vera din Germania, ea și Cristina se instalau pe plajă și luau la tocat pe toată lumea pe care o vedeau pe-acolo: uite, aia a făcut și-a dres, ăla a făcut și-a dres, ăla e cu aia, nu mai e cu aialaltă etc. În scurtă vreme bârfeau pe toată lumea de pe plajă, pe sezoniști adică, după care treceau la țăranii din sat, la cunoștinţele comune din ţară și din Germania ș.a.m.d.

Într-o zi, după ce terminaseră de bârfit pe toată lumea, nevastă-mea și Vera încep să se uite ba în stânga, ba în dreapta. Nu mai rămăsese nimeni de bârfit. În fața lor era o tânără doamnă care își ajuta copilașul de abia un an să învețe să meargă. Cristina s-a luminat la față și a zis:

— Uite ce picioare strâmbe are copilul ăla!...

Apropo de apetitul pentru bârfă al nevesti-mii: Eram într-o seară la o premieră la Teatrul Țăndărică. Holul – plin de lume. Eu stăteam de vorbă cu Anca Todea și cu Cristina. Pentru că nu bârfeam pe nimeni, Cristina s-a plictisit și s-a pierdut în mulțime, căutând pe cineva cu care să aibă o discuție mai interesantă. La un moment dat, privind oglinzile scorojite de pe perete (nu era renovată sala pe atunci), Anca m-a întrebat:

— De când or fi oglinzile astea?

Pentru că în acea clădire fuseseră de-a lungul anilor, pe rând, mai multe teatre: Naționalul, Creangă, Vasilescu...

— Nu știu, cred că de mult, că arată foarte rău...

În secunda următoare, nevastă-mea apare brusc lângă noi, întrebând:

— Cine-arată rău?

— Oglinzile, i-am răspuns noi într-un glas.

— A, bine, a zis Cristina – și țuști, a țâșnit spre alt grup în care spera să se bârfească de-adevărat, adică despre oameni.

Casa Ambasadorului

Cum spuneam, Casa Ambasadorului era foarte frumoasă. O casă din piatră, cu olane, în stil dobrogean, veche de peste o sută de ani, cu obloanele și ușile pictate în albastru și pereții văruiți în alb, cu o curte foarte mare. Acolo veneau rude și

prieteni ai ambasadorului, nu era de închiriat. Veneau Victor Rebengiuc, Mariana Mihuț, Ioana Pavelescu, Mitică Popescu și alți artiști.

Domnul ambasador, un tip scund, brunet și foarte suplu, putea fi văzut adeseori prin curtea lui, comentând ce se auzea la radio. Bombănea și cârtea toată ziua. Când la radio se dădea o știre despre ceva ce se petrecuse la Casa Scriitorilor, ambasadorul completa: „Casa Scriitorilor în gura cititorilor." Sau, când se vorbea despre biserica autocefală română, spunea „biserica autofecală"...

De câte ori mergeam spre plajă, admiram acea casă. Nu știam pe atunci că o să locuim în ea. Într-o noapte însă Cristina a visat asta. Peste câteva zile, vine la noi în curte François, care-l vizita deseori pe ambasador, și-i spune lui Medrea:

— Tu ziceai că ți-ar plăcea să fie casa aia a ta?

— Da, cum să nu, a răspuns Medrea.

— Du-te și vorbește cu fata ambasadorului, că vrea s-o vândă.

Fiica ambasadorului își construise pe o parte din terenul imens, lângă vechea casă, o vilă cu etaj și, pentru că tatăl ei nu mai avea de gând să vină la Vama, se hotărâse să vândă fosta cafenea turcească.

Mircea Medrea și Vera s-au năpustit imediat peste drum. Din copilărie, de când părinții lor, clujeni, îi duceau la Vama Veche, visaseră că această casă va fi cândva a lor. Aveau acum bani s-o cumpere. Ceea ce s-a și întâmplat. S-au întors fericiți, făcuseră înțelegerea cu proprietarul, și Mircea m-a rugat să vin să filmez clădirea, pentru că voia să trimită urgent la Cluj pelicula unui prieten de-al lui, arhitect, care dorea să-i facă el restaurarea. Am mers cu toții și am filmat peste tot, ca arhitectul să-și facă o idee.

După ce i s-a trimis și un plan al casei, acesta a făcut proiectul și s-a organizat un șantier. L-am întrebat pe Mircea dacă dorea să-l ajut la lucrările preliminare: trebuiau decopertați pereții, ca să se vadă piatra din care era făcută casa și să se verifice că structura de rezistență era bună. M-am oferit să fac chestia asta pe gratis. I-am spus că puteam să le propun studenților mei, cărora le-ar fi plăcut să petreacă o săptămână la Vama fără să cheltuiască nimic, ciocănind un pic niște pereți câteva ore pe zi, să facem împreună treaba asta. Eu le-aș fi plătit mâncarea și ei ar fi putut sta în casa aia moca. Cui nu i-ar fi convenit așa ceva?

Medrea mi-a spus că nu se poate, că toată lucrarea se face cu o echipă de specialiști de la Cluj, pentru că el n-are încredere în nimeni altcineva decât în clujenii lui. Mi-am zis că omul m-a refuzat de teamă să nu mă lipesc și eu la proprietatea lui și să venim să stăm acolo în fiecare vară și noi, și studenții mei... deși nici eu, nici Cristina nu aveam intenția să-l năpădim.

Prietenul lui, arhitectul Bordea de la Cluj, a angajat niște meșteri de-acolo, specialiști în restaurări, o echipă întreagă, și i-a trimis la Vama Veche. Meșterii nu au vrut să locuiască însă în sat, nu le-a plăcut, și Medrea a fost nevoit să le închirieze niște camere la hotel în Mangalia, drept care specialiștii și-au adus și neamurile cu ei...

Noi stăteam în gazdă la Mandela, vizavi, și vedeam zilnic cum decurg lucrările de restaurare. Dimineața era liniște totală, pentru că restauratorii mergeau, desigur, la plajă. Pe înserate veneau în curte la Medrea și puneau de grătare. Apoi petreceau frumos, mai cântau puțin și pe urmă se duceau la hotel, la Mangalia, să doarmă. Așa restaurau ei aproape în fiecare zi. O dată pe săptămână însă veneau mai devreme și începeau să bocăne cu baroasele în pereți, și asta

pentru că sosea în control un alt arhitect, tot prieten cu Mircea, Marian Bell, clujean și el, dar care se stabilise la Constanța de mai mulți ani.

Marian Bell era un tip deosebit de simpatic, după aia ne-am împrietenit și cu el, și cu soția lui, Vivi, de asemenea foarte haioasă. Vivi era vestită pentru felul practic și simplu în care rezolva problema gătitului pentru Marian și cei doi băieți ai lor: cumpăra tot felul de conserve care nu trebuiau preparate, ci numai desfăcute și puse în farfurie, eventual încălzite la microunde. Ba într-o zi a mai inventat o chestie, când copiii i-au spus că le e poftă de mici: a făcut mici la microunde.

Vera Medrea ne-a povestit cu indignare de chestia asta. Mici la microunde, ce blasfemie! Dar, ca să fiu sincer, într-o zi am încercat și eu și erau foarte gustoși. E drept, nu aveau farmecul inegalabil al micilor făcuți la grătar, adică nu erau pe jumătate carbonizați și pe jumătate cruzi, după ce îi preparai nu trebuia să te speli temeinic pe corp și pe cap ca să nu mai miroși a usturoi prăjit și să-ți arunci hainele la gunoi, ca să nu te certe nevasta că le-ai băgat în mașina de spălat împreună cu alte rufe, pe care le-ai infestat; nu te distrai la fel de bine încercând câte o jumătate de oră să aprinzi mangalul care prinsese puțină umezeală, în timp ce invitații tăi făceau mișto de tine că nu te pricepi să aștâți focul și te băteau la cap cu diferite sfaturi și opinii de expert, în vreme ce curgeau apele pe tine și te grăbeai să întorci micii ca să nu se ardă ori încercai să-i dezlipești de pe grătar fără să se sfărâme (e aproape imposibil, de obicei până la urmă sunt complet desfigurați), și nu inhalai fum până să-i prepari, horcăind din când în când și lăcrimând tot timpul, urmând ca tot restul serii, când te prăbușeai frânt de oboseală pe scaun, să fii ținta tuturor bășcăliilor și glumelor proaste...

E drept, nu ai parte de toate aceste delicii bine cunoscute ale pregătirii micilor, dar, sincer să fiu, am preferat de atunci să las naibii tradițiile strămoșești și să prepar micii la microunde. Dar să nu mai spuneți la nimeni, că o să râdă de voi! Ba chiar am inventat și niște rețete, de exemplu am umplut roșii cu pastă de mici și le-am pus la copt la microunde. Sunt o minunăție, însă asta rămâne între noi!

Dar să revin la povestea cu restaurarea. După ce pleca arhitectul Marian Bell din Vama Veche, restauratorii treceau la activitățile lor obișnuite: mici, fleici, cârnați la grătar, desigur, bere, audiții de manele și hore prin bătătură. Într-o zi, ne sună Vera Medrea și ne întreabă cum merg lucrările.

— Foarte bine, i-a spus nevastă-mea. Restauratorii și soțiile lor, doamnele restauratoare, fac chef aproape în fiecare zi și o dată pe săptămână dau cu ciocanele în pereți ca să dea jos tencuiala de pe ziduri. Dar asta numai câtă vreme stă cu ei arhitectul din Constanța.

— Dar măcar acoperișul e terminat? a întrebat Vera disperată.

— Nu, i-a răspuns Cristina. L-au dărâmat pe cel vechi, dar nu au început să-l ridice pe cel nou. Așa că deocamdată vă plouă în casă.

Normal, auzind asta, Vera a început să înjure și a zis că vorbește ea cu arhitectul. Noi nu ne-am mai oferit serviciile pentru că nu doream să ne băgăm ca musca-n lapte. Până la urmă, a venit Medrea și cred că i-a trimis la Cluj pe restauratori și a angajat de data asta niște meșteri de prin Mangalia să-i dreagă zidurile. Ei au făcut totuși ceva mai mult, dar lucrarea nu a fost gata nici în anul următor.

Disperați, soții Medrea au venit la mare și au încercat să stea totuși în curtea lor, că măcar aveau curte. Au pus frumos un cort acolo, numai că, deoarece vedeau ce se petrece pe șan-

tier în fiecare zi, pe meșteri i-a apucat hărnicia și proprietarii n-au mai putut să doarmă defel din cauza gălăgiei. Până la urmă și-au luat o cameră cu chirie în casa de alături. Și au apelat la o cunoștință de-a lor, recepționer la un hotel dintr-o stațiune, să supravegheze lucrarea.

Dar, înainte de-a cumpăra Casa Ambasadorului, Mircea cumpărase și un teren la marginea satului, de care nu mai avea nevoie și pe care dorea acum să-l vândă. Și, ca să-l răsplătească pe noul șef de lucrări, i-a făcut cadou jumătate din acest teren. Cum era și normal, omul s-a apucat să se servească din materialele cumpărate pentru casa lui Mircea ca să-și construiască și el una, și așa se face că pe bietul nostru prieten reparația casei l-a costat mai mult decât trebuia. Așa-i la noi, se întâmplă minuni: din materialele pentru o casă se fac cel puțin două...

Peste vreo trei ani, când s-au terminat lucrările, Vera a venit în București de Paști la noi acasă și ne-a întrebat ce facem la vară.

— Mergem la Vama Veche, ce să facem? i-am răspuns noi. Stăm din iunie până la sfârșitul lui iulie la coana Manda.

— Uite cheile casei, a zis Vera, stați la noi la Vama Veche. Noi venim pe 1 august.

Cristina era în culmea fericirii, dar a întrebat-o pe Vera:

— Nu vreți să stea acolo alți prieteni de-ai voștri, sau poate neamuri? Că n-am dori să deranjăm...

— Nu, nu! Stați numai voi. Dar vă rog să nu aduceți și pe altcineva să stea acolo, că ne-am oftica.

— Bine, a zis Cristina. Totuși soră-mea poate să vină?

— Da, dar atât. Faceți ce vreți, numai să nu doarmă și alții acolo.

Noi ne-am ținut de cuvânt, și unele cunoștințe de-ale noastre care doreau să stea și ele acolo s-au supărat rău pe

noi când le-am spus că nu se poate. Nu înțelegeau că odată ce promiseserăm trebuia să ne ținem de cuvânt. Cristina, cel puțin, ca o adevărată ardeleancă, își ținea promisiunile cu sfințenie.

A fost o vară superbă. Cu amenajările făcute, cu terasa mare, acoperită cu dale care imitau piatra, cu bucătăria imensă, cu camerele mari, cum nu mai erau altele la Vama Veche, clădirea devenise o adevărată vilă. Casa era pustie când am ajuns noi, nu avea încă nici mobilier, ne-am făcut noi rost de un pat, o masă și două scaune, am cumpărat veselă, tacâmuri și ce mai era necesar pentru bucătărie, că trebuia să ne revanșăm cumva față de Vera și Mircea. Am amenajat și curtea, fiindcă era plină de hârtoape și te împiedicai la tot pasul chiar dacă erai treaz. Am curățat buruienile, am umplut gropile cu pământ, am tuns iarba și am făcut și niște poteci din bolovani aduși de pe plajă.

E drept, nimic nu era perfect. Zugravii și ceilalți constructori lăsaseră multă mizerie în urma lor, absolut totul era acoperit cu var și, deși Vera ne spusese că o să vină mai târziu niște femei să facă curat și să nu ne ocupăm decât de camera noastră, ne-am apucat să facem curățenie în toată casa. Și zău că ne-a făcut plăcere! Mai ales că a fost și o vară foarte ploioasă și erau puține zilele când puteam să mergem la plajă. Oricum, Cristina n-ar fi suportat să stea într-o casă în care nu se făcuse curat.

Țin minte că într-o zi ne-a apucat o ploaie cumplită pe plajă, o rupere de nori. Nu se mai vedea absolut nimic în jurul nostru, eram complet derutați. Până la urmă am zărit o cârciumă și ne-am refugiat acolo până a stat ploaia. Nu mai văzuserăm așa ceva până atunci.

Restaurarea Casei Ambasadorului fusese foarte bine gândită. Arhitectul Bordea avusese ideea să facă un acoperiș

foarte înalt la bucătărie, și a rezultat o încăpere mare, de vreo 20 pe 6 metri, cu acoperișul și bârnele lui vizibile, în care se afla și o sobă mare, turcească. Soba fusese inițial, acum peste o sută de ani, în exteriorul clădirii, după tradiția turcească. Așa erau casele vechi țărănești la ei, cu soba pe-afară și cu un sistem de hornuri care încălzeau pereții camerelor, un sistem foarte practic și mai sigur ca altele. La soba aceea monumentală se făceau pe vremuri cafelele. Ulterior s-au construit șopronul și în cele din urmă pereții, așa că locul acela devenise treptat o încăpere. Soba imensă, cu firide multe în care se țineau ibricele de cafea la căldură, și toate detaliile dădeau încăperii un aer de sală de castel medieval.

Am stat în casa asta superbă mai mulți ani, până când medicii mi-au interzis să mai merg la mare și, de fapt, și atmosfera de la Vama se cam stricase. Pe plajă răzbăteam din ce în ce mai greu, strecurându-ne printre corturi, corzi, gipane și mitocani care își întindeau mese și șezlonguri peste tot. Se cam schimbase lumea care venea în Vamă.

Pe de altă parte, și la Casa Ambasadorului începuseră să vină foarte multe persoane despre care aflam mai târziu că nici măcar nu erau cunoștințe de-ale lui Medrea și că el n-avea habar cum ajunseseră să stea în casa lui. Iar eu eram singurul din casă care gătea și făcea grătare, și nu aveai cum să nu-i inviți și pe ceilalți la masă. Dar ce mă enerva cel mai mult era faptul că nimeni nu se simțea îndemnat să pună mâna și să mă ajute ori la gătit, ori măcar la cumpărături. Deja ne gândiserăm să ne căutăm o gazdă în sat, ca să scăpăm de balamucul ăsta. Când stai la o gazdă, măcar nu trebuie să conversezi cu toată lumea din casă, ba să le și gătești.

Pe urmă, Cristina a avut la un moment dat un incident. S-a dus într-o zi la plajă să facă o baie în mare. Era singură, eu deja nu mai aveam chef să merg la plajă, mai ales că era

și weekend și veneau o sumedenie de mașini de la București, începuse moda asta. Când Cristina a vrut să intre în apă, s-a trezit că o tipă necunoscută, aflată într-o stare cam ciudată, se repede pe neașteptate la ea și începe să-i dea brânciuri și să urle fără nici un motiv. Au sărit imediat niște prieteni de-ai fetei aceleia și au dus-o de-acolo, în timp ce ea urla și făcea ca toți dracii. Dar Cristina s-a speriat foarte tare. Unde mai pui că mi-a zis într-o zi că-i e frică să mai intre în mare pentru că o dată era să calce pe o seringă îngropată pe jumătate în nisipul de la mal. Iar prin 2000 Cristina mi-a zis că nu mai vrea să mergem la mare și a hotărât să ne cumpărăm casa de la Făget.

N-am mai fost de mai bine de 14 ani la mare. Am auzit însă de la studenți de-ai mei că se duc în Vamă și la Doimai și că se simt foarte bine acolo. Am evitat să le povestesc cât de frumos era mai demult. Ce rost are? Mai ales că totul se schimbă, și există lucruri ireversibile. Și pentru că te poți simți fericit oriunde, de fapt. Depinde cine e cu tine, iubita, prietenii – asta e mult mai important decât locul.

Un pic de istorie

Atât dealurile din Vama Veche, cât și cele din Doimai, pe care erau niște vii imense cândva, au fost proprietatea lui Vasile Canarache.

În vremea tinereții, între cele două războaie mondiale, acest domn nu ducea o viață tocmai cucernică: petreceri, jocuri de noroc etc. (Nu intru în amănunte ca să nu se creadă că aș vrea să dau idei eventualilor tineri cititori ai acestei cărți, dat fiind că, așa cum se știe, părinții le pretind copiilor

să aibă o viață ascetică, fără să-și amintească de prostiile pe care le făceau ei înșiși în tinerețe.) Provenind și dintr-o familie destul de înstărită, Canarache nu avea altă ocupație în afara celor amintite mai sus. Într-o noapte s-a apucat să joace barbut cu prietenii săi. La un moment dat, spre dimineață, unul dintre ei, care-și pierduse toți banii, a mizat pe viile sale din sud, de pe dealurile de la sud de Mangalia. Și Canarache le-a câștigat la barbut.

Prinzând drag de locurile acelea, unde se mai și făcea un vin bun, a început să le viziteze din ce în ce mai des. Avea oameni care-i îngrijeau via. Într-o zi, unul dintre ei a venit cu un vas grecesc pictat pe care-l găsise săpând la butuci. Lui Canarache i-a plăcut vasul, l-a răsplătit regește pe țăran și i-a spus că va plăti ceva fiecărui om care-i va aduce obiecte vechi sau cioburi de vase antice. Vestea s-a răspândit și în fiecare zi venea cineva cu câte ceva, pentru că de fapt în acea zonă fuseseră o cetate grecească și un port, înghițite de ape după un mare cutremur. Unii spun că cetatea purta numele straniu de Bizonia.

Treptat, Canarache a adunat o colecție impresionantă de ceramică antică ce constituie și astăzi un important fond al Muzeului de Arheologie din Constanța. Tânărul Canarache a devenit pasionat de arheologie, a început să citească tratate în domeniu, cărți de istorie, așa că în scurtă vreme a ajuns unul dintre cei mai importanți arheologi din țară. I se datorează multe studii și descoperiri din Dobrogea, printre care faimosul mozaic de la Constanța. El a propus să se dărâme toate clădirile de secol XIX de pe partea peninsulară a Constanței, ca să se scoată la iveală cetatea Tomisului. La vremea aceea, prin 1965, tovarășii de la conducerea țării n-au fost de acord.

Prin 1980, când eram angajat la Constanța, vedeam cum ies la iveală, când se săpau fundațiile pentru tot felul de blocuri de pe strada Mircea, ruine de case și temple antice. În unele locuri se vedeau în gropile pentru fundații, adânci de peste șase metri, case mari, cu coloane și ziduri întregi, nu simple ruine. Dar cred că majoritatea au fost îngropate sub blocuri, în afară de un cavou cu fresce superbe și de rămășițele unei biserici bizantine de lângă hotelul partidului de pe strada Mircea. Oricum, în vremea aceea (anii '80) se dărâmau o grămadă de clădiri de patrimoniu în multe locuri din țară.

Tot pe strada Mircea din Constanța era o clădire foarte frumoasă, o sinagogă impresionantă. Comunitatea evreilor renunțase la ea și o cedase statului român. Puteau să facă orice, pentru că nu mai era considerată un loc sacru. În vremea războiului se petrecuseră acolo niște fapte foarte rele, și locul era considerat pângărit, așa mi s-a spus. Unii au fost atunci de părere că în acea clădire s-ar fi putut amenaja o sală de concerte pentru filarmonică, după ce s-ar fi făcut restaurarea construcției. Interesant era și subsolul, imens, cu coloane înalte, care fusese probabil cândva un edificiu antic peste care se clădise sinagoga. Dar clădirea a fost până la urmă dărâmată și pe locul acela, rămas gol o vreme, au apărut după 1990 vile și blocuri.

Prin 1947, Canarache a fost unul dintre puținii oameni care și-au dat seama că se va schimba regimul în România și și-a donat colecțiile și moșiile statului român, cu condiția să fie numit director pe viață al Muzeului de Arheologie din Constanța. Zis și făcut! Mulți au râs de el, dar în curând avea să înceapă tragedia pentru proprietarii de moșii. Unul dintre cei care au scăpat a fost boier Canarache, marele nostru arheolog.

— Uite, boierul tot boier, spuneau țăranii când îl vedeau că mai vine cu mașina pe la Doimai sau Vama (căci avea la dispoziție, ca director de muzeu, un automobil cu șofer). Cu mașină cu șofer venea înainte, cu mașină cu șofer vine și acum…

Tot de prin Doimai și Vama Veche, Canarache a adunat o sumedenie de lulele turcești din ceramică. Colecția asta e expusă la Mangalia. François Pamfil găsise și el multe fragmente de asemenea lulele în vatra sobei turcești din Casa Ambasadorului, când mai rămânea peste noapte acolo.

Dacă tot vorbim de arheologie, să zic și câteva cuvinte despre cimitirul din Vama Veche. Nu știu cum mai arată acum, dar când l-am văzut noi, în urmă cu mulți ani, era tare părăginit și plin de hârtoape. O imagine desprinsă, parcă, dintr-un tablou romantic. Un lucru minunat se putea vedea acolo: dintr-un mormânt care avea la căpătâi o cruce malteză cioplită din piatră creștea un arbore foarte gros, care avea, cred, cel puțin cinci sute de ani, atât era de impunător. Este posibil ca mormântul să fi fost al unui cavaler cruciat care pierise tocmai în locurile acelea fie în drumul spre Ierusalim, fie, mai curând, la întoarcerea dintr-o bătălie în care arabii îi învinseseră pe cruciați. Poate că acel cavaler fusese rănit în luptă și, după o lungă călătorie, nu a mai rezistat și s-a stins din viață tocmai acolo. Cine poate ști?

Foarte ciudat era și faptul că în acel cimitir se aflau de-a valma morminte de musulmani și de creștini, după cum arătau pietrele funerare având sau cruci, sau inscripții turcești pe lespezi simple. Și alt lucru interesant: multe dintre cruci erau malteze, se vede treaba că oamenilor le plăcuse forma crucii de pe mormântul cavalerului de Malta și o imitaseră…

Cimitirul din Vamă evoca o comunitate alcătuită din oameni care avuseseră în timpul vieții credințe diferite, fuseseră catolici, ortodocși, musulmani sau găgăuzi (și aceștia creștini, de fapt), dar care trăiseră pașnic, înțelegându-se foarte bine între ei. Oare există multe asemenea cimitire în lume?

Socializând cu autoritățile

Vă spun drept, nu m-am priceput niciodată să „îmi fac relații". De câte ori mă întâlnesc cu o persoană „sus-pusă", mă simt foarte stânjenit, mă crispez, nu reușesc să mă fac agreabil. Mai ales dacă am de-a face cu un cretin – și, n-aș vrea să generalizez, dar sunt mulți inși care, odată ajunși într-o funcție de conducere, parcă se tâmpesc. Umblă înțepeniți, semeți, solemni, cu un aer triumfător, încep să folosească vorbe „alese" pe care nu le înțeleg și în general sunt încruntați de parcă ar fi chinuiți perpetuu de hemoroizi. Dar mai ales turuie vrute și nevrute, zic tot felul de idioțenii și, dacă îndrăznești să nu dai aprobator din cap cu un aer tâmp, să nu râzi în hohote la bancurile lor fără haz, ești terminat, pentru că dobitocii sunt și răzbunători.

Unii oameni știu cum să se poarte cu asemenea indivizi. Eu nu. Ba, mai rău, ori mă apucă râsul când nu trebuie, ori zic ceva care-i deranjează. Și, chiar dacă nu zic nimic, se vede pe fața mea care mi-e părerea sinceră despre ei și despre ceea ce zic, chestie foarte nasoală. Recunosc, e un mare defect al meu. Cât despre Cristina, ce să mai zic, era un pericol public: nu reușea să se stăpânească să facă remarci sarcastice la adresa unei autorități când ni se întâmpla s-o întâlnim, la o pre-

mieră sau la o recepție la vreo ambasadă. Le spunea câte una verde-n față, de se speriau toți care erau pe-acolo și se depărtau repede, făcându-se că n-au auzit nimic.

Așa s-a întâmplat când eram noi odată în hol la Țăndărică, la premiera unei piese de Silvia Kerim. Aceasta îl invitase pe Adrian Năstase, cu care se cunoștea de ceva vreme. Eram mai mulți în hol, printre care și Radu Boroianu, care fusese ambasador în Elveția sau avea nu știu ce funcție mare printr-un minister. Adrian Năstase era pe atunci prim-ministru. Se salută ei, adresându-se cu „excelență" unul altuia, și Radu n-are de lucru și-i spune lui Năstase:

— Excelență, vreau să vi-l prezint pe regizorul Cristian Pepino.

Trebuie să vă spun că tocmai apăruse în *Cațavencu* un articol în care Năstase era poreclit Bombonel-Poponel și se sugera că în tinerețe ar fi avut relații „nepotrivite" cu niște colegi. Adevărul e că Năstase, care e de vârsta mea, participase ca martor la un proces în care unii elevi de la Liceul Lazăr fuseseră acuzați de relații homosexuale. După acest proces Năstase s-a mutat de la Lazăr la Sfântul Sava.

Ei bine, făcându-se prezentarea, Năstase îmi zice:

— Dar noi ne cunoaștem…

Când a auzit chestia asta, nevastă-mea s-a întors spre mine, a dat a mirare din cap și a făcut o față hâtră care voia să spună: „Bravo, nu bănuiam, Cristi, așa ceva despre tine…"

M-a pufnit râsul, și Năstase, înțelegând imediat ironia Cristinei, s-a grăbit să dreagă busuiocul:

— Ne cunoaștem de la Liceul Lazăr…

— Da, da, de la Lazăr, am auzit eu ce făceați voi pe-acolo… a continuat Cristina jocul, pe un ton plin de subînțelesuri, în vreme ce Radu făcea fețe-fețe, după care s-a grăbit

să-l ia pe Năstase de-acolo sub pretextul că vrea să-i prezinte pe altcineva.

Am râs multă vreme de chestia asta împreună cu Cristina.

Într-o zi, de curând sosiți la Vama Veche, m-am gândit eu că ar trebui să-l invităm pe șeful vămii sau al grănicerilor pe la noi, ca să ne revanșăm cumva pentru faptul că ne lăsaseră să pătrundem pe teritoriul interzis. Cristina mi-a zis de la început că nu e o idee bună, dar eu n-am ascultat-o:

— Nu cred că vine, da' măcar să-i dăm impresia că suntem prietenoși.

Și de câte ori îl întâlneam pe stradă pe acel domn, despre care nu știam exact cu ce se ocupă, dar vedeam că țipă la grăniceri, era deci o persoană importantă, îl invitam să treacă pe la noi. Ei, și ne trezim într-o bună zi că oprește un Aro în fața casei gazdei noastre și că apare acel ofițer de grăniceri, cred că era comandantul unității de grăniceri care se afla între Vama Veche și granița cu bulgarii. Era un tip rotofei, mereu asudat și agitat. Și intră pe poartă.

— A, ce onoare, bine-ați venit, ce bine c-ați venit, am zis eu cu ipocrizie.

Acum, după felul în care se uita cam chiorâș la noi, ca la niște animale ciudate, era evident că nici el nu ne simpatiza.

Am pus repede pe masă câte ceva de-ale gurii, vin, gustări... Și am început să conversăm, sau mai bine zis să tăcem împreună, că ce dracu' puteam să vorbim?! Mie îmi era chiar cam teamă să deschid gura, dacă îmi scăpa vreun banc și mă aresta? Și-atunci, omul, ca să facă un pic de conversație, a început să povestească el câte ceva de la serviciu.

— Azi-noapte l-am prins pe unu' care a încercat să fugă. Adică l-au prins bulgarii și m-au chemat la ei să mi-l predea.

L-am luat eu la poceală, da' șeful de la bulgari tot îmi făcea semne, că nici eu nu știu bulgărește, nici el românește.

— Ce-i, mă? Ce vrei să zici? l-am întrebat.

Da' ăla, șefu' de la bulgari, îmi arăta mereu spre cap, se ciocănea cu degetul în cap.

— Să-i dau și la cap? l-am mai întrebat.

Până la urmă am înțeles ce vrea el să-mi spună: că ăla are studii superioare. Norocul lui c-am înțeles, că altfel îi trăgeam vreo două-n cap de-l lua dracu'... a încheiat ofițerul, în vreme ce noi îl priveam speriați.

Și, văzând că n-a râs nimeni și considerând că stătuse suficent pentru o vizită de curtoazie, s-a ridicat. A dat pe gât paharul cu șpriț, și-a luat chipiul, ne-a salutat și a plecat în trombă cu mașina. Iar noi am rămas înfricoșați în curte și multă vreme n-am fost în stare să scoatem nici un cuvânt.

Zorii inițiativei private

La Vama Veche, prin 1990. Apăruse pe plajă prima construcție „capitalistă", o cotineață urâtă din tablă, pe care niște dezvoltatori sau capitaliști, nu știu cum să le spun, în fine, o familie de romi, o ridicaseră primind sau nu aprobare, ca toată lumea. Era prima instituție de acest gen din Vamă, că până atunci pe plajă fusese numai un chioșc cu apă minerală, la fel de urât, construit de tabăra clujenilor.

O romă grasă, desculță și cu fuste multe, viu colorate, păzea grătarul. Pe grătar erau niște obiecte negre care fuseseră probabil inițial fripturi și mici, dar în mod sigur nu mai erau acum decât niște bucăți de cărbune. În jurul grătarului se strânseseră mai mulți clienți care strigau la biata femeie:

— Întoarce-i odată, că s-au ars de tot!

La care femeia, cu un zâmbet candid, le spunea:

— Ce vrei, mamă, dacă nu mă pricep?...

Plănuiserăm să facem seara un grătar în curte la gazda noastră. Eu am vrut să mă duc la Mangalia sau la Doimai să cumpăr mangal, însă François Pamfil mi-a spus: n-are rost, rezolv eu problema. Și a scos din geantă un teanc de fotografii pe care le-a aruncat pe masă cu un aer triumfător, ca un pocherist care etalează o chintă regală.

— Ce dracu-s astea? am zis toți în cor, căci din fotografii nu se înțelegea mare lucru: niște țevi, niște bucăți de beton cu crăpături, cam atât.

Și François ne-a lămurit:

— Țiganii cu cotineața de pe plajă l-au dat în judecată pe constructor că n-a făcut bine lucrarea. Și l-au rugat pe fiu-meu, Paco, că l-au văzut cu aparatul de fotografiat, să le pozeze construcția, ca să aibă dovezi la proces. Vă dați seama că o să mă trateze o săptămână pentru pozele astea, uite ce multe sunt. Paco mi le-a dat mie, că el oricum nu bea. Da' mai întâi să mergem să luăm mangal de la ei moca. Hai cu mine, Cristi.

Am luat un sac mare și am mers împreună la cotineața de pe plajă. Doamna bucătăreasă terminase de carbonizat toate produsele de pe grătar și nu mai erau alți clienți. François a scos pozele:

— Am adus pozele.

— Care poze? întreabă țiganca mirată.

— Păi pozele pentru proces.

— Care procest? Eu nu știu nimica, mânca-ți-aș, vorbiți cu bărbatu-meu, se sperie țiganca.

— Păi unde e?

— E la Mangalia. Vine mâine.

— Bine, zice François. Da' acu' dă-mi niște mangal, că vorbesc eu mâine cu el.

— Ia, mamă, zice țiganca, mai puțin speriată, ia ce vrei... Eu nu știu nimica, mânca-ți-aș ciocu' tău...

François începe să aleagă bucățile mai mari de mangal și să le bage în sac.

— Ce faci mamă, se văicărește țiganca, îmi lași numai prafu'?

— Lasă, că vorbesc eu mâine cu soțul tău.

— Bine, mamă, zice ea cam descumpănită.

Am mulțumit frumos, ne-am luat rămas-bun, am pus sacul în spinare și am tulit-o la gazdă, unde François a insistat să facă el focul pentru grătar.

Probabil că țiganca ne blestemase, pentru că mangalul era atât de umed, încât n-a vrut să se aprindă prin nici o metodă vreme de vreo patru ore, nici când François a turnat motorină peste el. După ce François s-a afumat complet, am făcut un foc de coceni.

A doua zi, François s-a dus iar la țigancă, în speranța că soțul ei îl va răsplăti pentru poze măcar cu o „situație", cum numea el o vodcă mică. Numai că și-a dat curând seama (Paco îi spusese, dar el uitase) că respectiva construcție pozată nu era din Vama Veche, ci din Doimai.

Plecând, François n-a omis să-i reproșeze nevestei patronului că a ținut mangalul pe nisipul ud, iar cărbunele s-a umezit și n-a mai putut fi aprins.

— Ce să fac, mamă, dacă nu mă pricep... a murmurat țiganca. Da' mata de ce l-ai luat? Te-am pus eu să iei mangalu'?

Un pic de artă

N-aș vrea să rămâneți cu impresia că ne îmbătam toată ziua și făceam numai pozne la Doimai și Vama Veche. Ziua desenam, scriam, citeam, mai conversam, ca toată lumea. Numai seara eram mai bahici. Dar îmi închipui că cititorii se amuză doar la asemenea povești. Acum o să vă spun și ce lucruri frumoase se întâmplau pe-acolo, fie și cu riscul de a vă plictisi.

Unul dintre cele mai frumoase gesturi a fost făcut de același François Pamfil. Erau doi tineri la Vama la care François ținea foarte mult, soții Măcicășan: el era artist plastic la Cluj, din câte țin eu minte, și cred că ea tot așa. Oameni delicați, frumoși și puri, iubitori de natură. Într-o zi, François a găsit pe plajă o frunză mare, uscată, care aducea a foaie de papirus. A mai luat de pe plajă o pană de pescăruș, i-a cioplit și despicat vârful, și cu cerneală făcută din cafea și dude negre le-a scris o poezie cu litere caligrafiate superb. Frunza s-o fi făcut pulbere de-atunci, cerneala s-o fi decolorat, versurile s-or fi uitat, dar poate că așa se întâmplă cu toate gesturile frumoase din care rămâne o amintire... care încet, încet dispare și ea.

La Vama Veche am construit și păpuși într-o vară... hai să vă plictisesc și cu povestea asta. Era în 1996 și eu tocmai îmi dădusem prima dată demisia de la Teatrul Țăndărică. Mă gândeam să-mi fac un teatru particular, și acum îmi pare rău că nu l-am făcut. Prin luna mai am mers la un congres UNIMA care s-a ținut la Budapesta. Cum era firesc, acolo m-am împrietenit cu tot felul de colegi, printre care și cu directorul festivalului de la Perugia, Mario Mirabassi. Într-o zi, Mario mi-a spus că mă invită la festivalul lui dacă am un spectacol cu maximum șapte actori, că el știe că noi

ăștia, din teatrele din Est, facem numai spectacole cu foarte multă lume, iar el nu are posibilitatea să invite asemenea trupe numeroase.

Într-adevăr, la vremea aceea nu aveam nici un spectacol cu mai puțin de 12 actori, plus vreo șapte tehnicieni, că așa se lucra pe atunci. Cu toate astea, i-am spus că pot să vin cu ce vrea el. Mario m-a întrebat care va fi spectacolul, iar eu i-am răspuns: *Motanul încălțat* (*Il gatto con stivali*). Evident că acel spectacol nu exista, dar m-am gândit că ar fi păcat să ratez invitația și că am timp destul să-l fac. Mirabassi mi-a spus să-i trimit peste două săptămâni o fotografie din spectacol ca s-o tipărească în programul de sală, ceea ce am și făcut: am construit repede o păpușă, Regele, și am pozat-o pe acoperișul teatrului, cu Daria Gănescu.

M-am dus la București și i-am spus directoarei, Mihaela Tonitza Iordache, că nu-mi mai dau demisia dacă îmi dă voie să fac acest spectacol și să particip la festivalul de la Perugia cu el. A fost foarte bucuroasă că renunț la demisie și m-a asigurat că n-are nimic împotrivă și că-mi pune autobuzul la dispoziție. Era însă o problemă, cei de la ateliere plecau în concediu, așa că trebuia să ne construim noi singuri păpușile. Când i-am spus Cristinei treaba asta, mi-a zis că pe ea n-o interesează și că nu renunță la vacanța de la Vama Veche pentru nimic în lume.

— Foarte bine, mergem la Vama, eu cioplesc acolo capetele de păpuși, pe urmă ne întoarcem la București, le montăm, facem repetiții și plecăm la Perugia la festival.

Cristina a fost de acord cu planul ăsta, așa că am luat cu mine niște sacoșe cu bucăți de burete tăiate aproximativ, urmând să le cioplesc cu foarfeca în curte la Vama Veche. Norocul meu a fost că Ionuț Brancu și Mariana Zaharia mergeau și ei tocmai atunci la Vama, iar Ionuț se pricepea la

ascuțit foarfeci, pentru că acestea se tocesc destul de repede în burete. Gazda noastră aduna bucățelele rămase de la cioplitul capetelor de păpuși, cu care a umplut o sumedenie de fețe de pernă, așa că toată lumea a fost foarte mulțumită.

La începutul lui august, când de obicei plecam de la Vama, ne-am dus la București, Cristina a făcut costumele și ce mai trebuia, unii dintre actori ne-au ajutat și ei la construcție, Daria Gănescu, Marcela Sava (Marco), Mihai Dumitrescu, și am avut cam o săptămână de repetiții. Textul l-am scris direct în italiană.

A fost un mare succes la festivalul de la Perugia, după aia am mers și în Germania și Franța cu spectacolul, jucat în franceză, și abia la urmă l-am făcut și în românește. Se joacă și acum la Țăndărică, după 18 ani de la premieră, cred că a depășit cu mult 500 de reprezentații. E bine? Cred că e destul de bine pentru un spectacol repetat doar o săptămână. Totul s-a datorat unei trupe de actori excepționali: inițial și până în prezent Gabi Apostol în rolul Motanului, Marco (Marcela Sava) inițial și pe urmă Ionuț Brancu în rolul lui Charles, Daria Gănescu în rolul Prințesei (jucat ulterior și de Geo Dinescu, Andreea Ionescu...), Mihai Dumitrescu (în diverse roluri).

La Perugia a fost superb. E un oraș fantastic, de poveste, mă refer bineînțeles la partea veche a orașului, aflată pe un munte. Un lift construit în secolul trecut te duce până în vârful acestui munte. Dar edilii au vrut să facă și o scară rulantă subterană în același scop. Și, când au săpat, au descoperit un cartier întreg îngropat de secole sub pământ. Când papa a reușit, după numeroase lupte, să cucerească în sfârșit Perugia, care se opunea stăpânirii papale, a vrut să-i pedepsească pe cei care opuseseră rezistență. Și de aceea a poruncit ca tot cartierul în care locuiseră dușmanii lui, în

care erau casele și palatele lor, dincolo de zidurile cetății, să fie îngropat sub pământ. De-a lungul secolelor, deasupra s-au construit case – și lumea l-a uitat. Odată cu construcția scării rulante subterane, a ieșit la lumină. Locul e fascinant. Imaginați-vă un oraș subteran, cu case și piațete cu statui și fântâni. Nu mai există altundeva în lume așa ceva.

Arte plastice locale

Tablourile de pe pereții camerelor gazdelor erau un perpetuu subiect de amuzament la Doimai și Vama Veche. Fuseseră făcute de acei pictori diletanți care hălăduiau pe litoral în timpul verii, încercând să câștige și ei un ban. Porneau din bazarul de la Mamaia și, spre sfârșitul sezonului, își vindeau operele pe la sătenii de pe litoral.

Unele din obiectele lor de artă erau foarte ciudate. Într-un an, am văzut la bazarul din Mamaia un tip ale cărui creații erau făcute din becuri cu soclu din ghips acoperit frumos cu poleială. Becul avea înăuntru apă și, în loc de filament, trei figurine (un bărbat, o femeie și un copil) fixate de fundul becului, care se bălăngăneau dacă scuturai bibeloul. Am dedus că opera de artă reprezenta o familie care se înecase, cu greutăți la picioare. Îmi pare rău și azi că nu am cumpărat chestia aia. Era de balamuc.

La Vama Veche ne uitam consternați la câteva dintre tablourile agățate prin camerele în care stăteam. Unul reprezenta o odaliscă nudistă întinsă pe o canapea (aducea vag cu un tablou de Ingres), doar că lângă ea, pe o măsuță, era un serviciu de pahărele de țuică. Ce-și poate dori mai mult un bărbat?

Reproducerea unui tablou kitsch italienesc era piesa de rezistență a pinacotecii gazdei noastre. Reprezenta Sfânta Familie. În prim-plan se afla un coș de picnic în care Sfânta Fecioară ținea niște sfinte andrele și câteva sfinte gheme de lână, necesare tricotării unor sfinte pulovere, care se știe cât de necesare sunt în Țara Sfântă, renumită pentru clima ei aspră.

În altă cameră era un tablou care te lăsa și el cu gura căscată. Reprezenta o femeie corpolentă semănând cu gazda noastră, îmbrăcată într-un furou, care se încălța sau se descălța de niște papuci cu toc, stând în fața unui scrin pe care se vedeau o mică oglindă și niște obiecte care puteau fi sticluțe cu parfum, pictate probabil de autor într-o stare de ebrietate mai avansată, pentru că aduceau cu o familie de pinguini.

Dar nu atât tabloul ne impresiona, cât descrierea lui de către una din fetele gazdei, care era învățătoare și se străduia să vorbească într-un mod cât mai distins. Atunci am aflat că orice femeie care apare într-un tablou este o madonă. Doamna cu pricina ne-a spus că tabloul reprezintă „o madonă care se pregătește să meargă la bal, fiartă în ulei, poți s-o ții și în bucătărie". Probabil că artistul își lăudase tabloul afirmând că fusese fiert în ulei...

Dar doamna învățătoare mai avea și alte expresii foarte frumoase. La un moment dat, nevastă-mea și-a cumpărat un trening. Fata gazdei i-a spus:

— A, am și eu unul, dar nu pot să port la școală decât partea de sus, nu și pantalonii, că mi se văd toate onduleurile.

La fel de distins vorbea și cu mine. Într-o zi, când ne mutaserăm în Casa Ambasadorului, mă vede că vopsesc gardul stând ciucit și-mi spune:

— Ce faceți, dom' profesor, stați pe vene?

Păi femeia s-a exprimat chiar corect! Un profesor n-are vine, ci *vene*, bineînțeles, m-am gândit eu. *Vine* au numai preparatorii și asistenții.

Bogârdac și coțofene

Când stăteam la Vama Veche, mergeam destul de des după cumpărături la Doimai, în Vamă nefiind nici un fel de magazin pe vremea aia. Într-o zi am văzut la Doimai, în stația microbuzului, o cotineață cu un ghișeu și cu inscripția „Avem Bogârdac". Mi-a plăcut mult cuvântul și am întrebat-o pe vânzătoare:

— Aveți bogârdaci?

— Avem, cum să nu, mi-a răspuns fata cu amabilitate.

— Sunt proaspeți?

— Da, azi-dimineață i-am făcut!

— Dați-mi și mie câțiva bogârdaci, să văd ce naiba sunt ăia, am zis eu.

Erau niște baclavale.

— Da' de ce le ziceți așa? am întrebat.

— Pe tătărește înseamnă „Soacra îți stă în gât", a zis fata chicotind.

Am cumpărat niște bogârdaci din ăia să-i duc fetelor, să se amuze și ele de această denumire bizară. Cuvântul a avut mare succes, așa încât, atunci când s-a pripășit un cățel pe lângă casa în care stăteam, i-am zis Bogârdac. L-am lăsat bineînțeles la vecini când am plecat la București, dar aceștia n-au fost în stare să-i pronunțe numele și i-au zis Vasilică.

Vecinii mai aveau un cățel, un pechinez. Fata gazdei era foarte mândră de el și mi-a spus că vrea să-l vândă în Turcia pe 300 de dolari.

— Așa de mult pentru câinele ăsta? m-am mirat eu.

— Păi e *pichinez*... german, mi-a spus femeia, care auzise probabil despre dogul german că e un câine foarte scump.

Normal, dacă era și german, îi creștea valoarea... Și mai era și o garanție a calității.

Și, pentru că suntem la capitolul zoologie, trebuie să vă spun că în curtea Casei Ambasadorului de la Vama își făceau veacul niște coțofene. Când stăteam pe terasă erau cuminți și tăcute, dar când intram în casă începeau să facă pozne. Într-o zi au imitat mieunatul pisicilor. Ne-am amuzat cu toții, pentru că de peste tot apăreau diverse pisici stârnite și derutate de miorlăitul coțofenelor. Numai că a doua zi coțofenele au început să imite alarmele mașinilor, ceea ce nu a mai fost deloc amuzant.

Într-o zi, Vera și Cristina au avut chef să meargă ele la cumpărături la Doimai. Eu rămăsesem singur și m-am apucat să lucrez la calculator, în casă. După puțin timp am auzit cum scârțâie scaunele de pe terasă: scaunele erau făcute din țevi de metal (cu fundul și spătarul din pânză), iar când unul dintre noi se ridica se auzea un zgomot destul de neplăcut, un scrâșnet de metal pe gresie. Am crezut că fetele uitaseră ceva și se întorseseră.

— Ați uitat ceva, fetelor? am întrebat eu.

Dar n-am primit nici un răspuns. Am ieșit – nu era nimeni. M-am întors în cameră și mi-am reluat lucrul, numai că iar s-au auzit scaunele și m-am gândit că intrase cineva în curte.

— Care-i acolo? am strigat pe un ton sever, crezând că e vreun hoț care, văzând că nu e nimeni în curte, venise la ciordeală.

Tăcere… Am ieșit: nu era nimeni.

Și uite-așa au făcut mișto de mine coțofenele, că am ieșit din cameră de vreo zece ori până să mă prind că ele imitau scârțâitul scaunelor.

Ei, lasă că rezolv eu chestia asta, mi-am zis, și mi-am scos laptopul pe masa de pe terasă, la umbra unui zarzăr imens. În felul ăsta le făceam pe coțofene să tacă. Numai că a trebuit să bag imediat obiectul înăuntru, pentru că ale naibii coțofene au zburat până la zarzăr, s-au instalat pe crengi și au început să se găinățeze (ori să se coțofăneze, nu știu cum se spune) exact pe laptop. Și mâncaseră dude negre.

Jeremy

Într-o zi a venit în Vama Veche Jeremy Irons. Era într-o pauză de filmare, făcea la București un film, și o domnișoară și un domn care-l însoțeau au răspuns cererii lui exprese de a-și petrece weekendul într-un loc în care să nu-l bată nimeni la cap și să nu-l recunoască nimeni.

Și l-au adus la Vama Veche. Amicul nostru Mircea Medrea cumpărase Casa Ambasadorului de câțiva ani deja și acum venise la mare după ce nevastă-mea, Cristina, și nevasta lui, Vera, bune prietene, cum am mai spus, plecaseră la București pentru câteva zile. Începuse sezonul, cred că era august, și era cam aglomerat în Vamă.

Și Mircea intră la cârciumă la Bibi și-l vede la o masă pe Jeremy Irons, pe care nu-l băga nimeni în seamă. Acum, deși plictisit de insistențele admiratorilor, Jeremy era totuși actor și bănuiesc că se simțea cam nasol să-și mănânce așa ciorba, fără să-i dea nimeni nici o atenție. Așa că, în

momentul în care Mircea Medrea s-a apropiat cu emoție de el, pentru că se număra totuși printre actorii noștri favoriți, și l-a întrebat dacă este cu adevărat Jeremy Irons, s-a luminat la față și l-a poftit să stea cu el la masă. L-a întrebat pe Mircea în ce film îl văzuse și a fost plăcut impresionat când a auzit că amicul nostru îi știa toată filmografia. Mircea i-a povestit lui Jeremy ce casă frumoasă are și l-a invitat să stea la el împreună cu însoțitorii lui, ceea ce actorul a acceptat cu bucurie.

Au ajuns, au început să stea la taclale, Mircea i-a spus de Vera și de Cristina, iar Jeremy s-a dus, a cumpărat nu știu de unde o sumedenie de flori și a umplut casa cu buchete pentru cele două doamne. Un gest foarte frumos. După weekend, a plecat din nou la filmări. Iar fetele, când s-au întors, auzind că au ratat întâlnirea cu JEREMY IRONS, nici mai mult, nici mai puțin, au fost tare mâhnite. Le-a consolat un pic doar faptul că Ieremia, cum îi spuneam noi, umpluse casa de flori special pentru ele...

Patriotism

(Una mai deocheată, nu cred că se poate publica...)

Tot François ne-a povestit că era el odată la o filmare în Munții Dobrogei, unde făcea figurație într-un film cu haiduci alături de prietenii săi Nino Anghel, Nuni Anestin și marele boem și foarte bun poet Teodor Pâcă. Pe vremea aceea, autoritățile locale sau câte un director iubitor de artă le mai ofereau artiștilor câte o masă în situații din astea. Cum în zonă era un abator de vite, a fost trimis de-acolo un parlagiu să le aducă artiștilor ceva bun de mâncare. Parlagiul, pentru

cine nu știe, este acel specialist care le dă vitelor, la tăiere, lovitura de grație.

Parlagiul a venit cu o sacoșă mare plină cu bucăți de carne și le-a preparat la grătar. Arătau cam ciudat, dar erau foarte gustoase. Lăudând mâncarea, o actriță l-a întrebat pe parlagiu ce erau acele minunății.

— Păsărici de vacă, a răspuns parlagiul prompt, dar mai pe românește.

— Și cum ați adunat atâtea?

— Avem o comandă mare pentru arabi. Le trimitem vaci întregi, tăiate la noi în abator.

— Bine, dar arabii nu zic nimic că lipsesc părțile astea?

— Ce faceee?! a exclamat parlagiul. Ce să zică?!

Apoi se bătu cu pumnul în piept și zise pe un ton răspicat:

— Câtă vreme trăiește mandea, păsărica nu iese din țara românească!

Băutură naturală

Într-o zi, fiind la Vama Veche, am avut o criză biliară. Am luat calmante, mi-am făcut ceai de sunătoare, dar tot nu-mi trecea durerea. Gazda, coana Manda, mi-a adus puțină țuică într-un păhărel și mi-a spus că asta bea ea când e bolnavă și că e o băutură naturală care te vindecă de orice.

— Naturală?

— Da, făcută în casă. Noi nu cumpărăm porcăriile alea de la magazin, că nu știi ce bagă în ele.

— Corect... O faceți din caise? am întrebat eu privind la cei trei falnici caiși sălbatici din curte.

— Nu, nu din astea, că trebuie să mai punem zahăr, că nu e destul de dulci. Vă spun eu rețeta, poate vreți să faceți

și dumneavoastră. Luați cinci kile de cartofi, îi radeți, pe urmă mai puneți două borcane cu gem, eu am pus câteva sticle de sirop expirat, mi l-a adus fiică-mea de la grădinița unde e bucătăreasă, nu mai putea să-l dea la copii că era expirat, puneți apă și lăsați la fermentat.

Tradiții rurale... Curat natural.

Pescarii găgăuzi

După 1990 sătenii din Vama Veche au încercat și ei să-și găsească ceva de făcut ca să mai câștige un ban. CAP-ul se desființase, ferma de vaci se desființase și ea. După ce au fost ținute o vreme închise în grajduri fără mâncare, bietele vite au fost date țăranilor, care le-au dus la casele lor sprijinindu-le, pentru că de-abia se țineau pe picioare, erau numai piele și os. Țevile de la sistemele de irigații fuseseră furate și vândute la fier vechi pe câțiva lei, care s-au dus repede pe băutură. Banii din chirii nu erau prea mulți, numai vreo două luni pe an veneau turiștii... Șantierul naval fusese dat la coreeni, care nu erau dispuși să păstreze toți angajații, au dat afară o mulțime de oameni. Ce mai, era jale mare.

Doi foști tractoriști din Vama au împrumutat atunci o barcă de la Paco, băiatul lui François Pamfil, și s-au apucat de pescuit. Erau primii pescari din acest sat de găgăuzi – pentru că la Vama asta era populația. De câteva ori i-am și auzit pe câțiva vorbind, în taină, pe turcește. Așa se și explică vechea denumire turcească a satului: Ilanlîc, adică Șerpărie, loc cu șerpi. Erau mulți șerpi acolo pentru că-i atrăgeau, probabil, pietrele din ruinele cetății (care acum nu se mai vede). Șerpilor le plac pietrele pentru că se încing de la soare și ei se pot încălzi stând pe ele.

Am văzut și eu câțiva șerpi prin Vamă, majoritatea neveninoși. Într-o zi, pe când stăteam în casa lui Mircea Medrea, Sonia, cumnată-mea, a venit la noi, eram pe terasă, și ne-a întrebat dacă avem în chiuveta din bucătărie un furtun de cauciuc.

— Nu, am zis eu, și m-am dus să văd despre ce e vorba, credeam că s-a stricat iar ceva.

Era un șarpe al casei, încolăcit în chiuveta de metal care se încălzise pentru că alături era plita pe care se prepara ceva de mâncare. L-am lăsat în pace și, când s-a terminat gătitul și chiuveta s-a răcit, a plecat liniștit.

Dar să revin la povestea cu pescarii găgăuzi. Ce sunt găgăuzii? O populație amestecată, care vorbește limba turcă. Sunt creștini de rit ortodox, nu musulmani, așa că mănâncă porc. Tractoriștii găgăuzi au crezut la început că e o treabă ușoară să fii pescar. Îi vedeau pe lipovenii din satul vecin, Doimai, cum pleacă pe mare cu noaptea în cap și întind sau strâng năvoadele, numite de ei „taliene", pentru că sistemul de plase de pescuit îl preluaseră de la italieni, de la genovezii care se stabiliseră la un moment dat în Dobrogea. Aceștia au construit farul genovez din Constanța și cetatea Enisala, în perioada când făceau un comerț intens pe mare în zona asta.

Găgăuzilor li s-a părut că pescuitul este o activitate plăcută, mai ales că lipovenii, când se întorceau de la pescuit, după ce vindeau mare parte din peștele prins, făceau o ciorbă pescărească și pește prăjit și se puneau pe băut vodcă. Cui nu i-ar plăcea să-și petreacă astfel viața?

Când tractoriștii găgăuzi și-au întins prima dată plasele în mare, lipovenii, care-i întâlniseră pe drum, i-au avertizat să nu le pună în locurile lor de pescuit. Găgăuzii s-au dus mai încolo și nu s-au prea descurcat, recolta fiind cam slabă

pentru planurile lor de îmbogățire. Fiindcă doreau să deschidă și o cherhana pe malul mării, ca lipovenii din Doimai.

Ca să facă rost de pește mai mult, au pândit și s-au asigurat că lipovenii nu ieșiseră încă pe mare, după care s-au dus la talienele lor și le-au ciordit din pește. Norocul prostului: odată au prins chiar o sumedenie de barbuni, un pește delicios, dar pentru că ei nu se pricepeau l-au vândut la preț de hamsie. Nea Panaite, soțul gazdei noastre, care se pricepea, ne-a spus să cumpărăm din peștele ăla, că e de fapt barbun, cel mai scump și mai bun pește din Mediterana. A fost cu adevărat delicios.

Lipovenii s-au prins peste câteva zile că tractoriștii le fură din năvoade, pentru că cei doi găgăuzi aveau tupeul să vândă pește chiar și prin Doimai, sub nasul lor. Și au început lipovenii din Doimai să stea la pândă. I-au prins pe găgăuzi pe mare tocmai când cărăbăneau peștele din talienele lipovenești și le-au găurit barca de cauciuc, ceea ce era cam nasol, pentru că găgăuzii nu știau să înoate. Cu chiu, cu vai au reușit să iasă la mal și i-au adus spăsiți lui Paco barca găurită. Bietul Paco s-a necăjit teribil, pentru că el făcea pescuit subacvatic și reușise cu greu să-și cumpere echipamentele și barca. Și uite-așa s-au lăsat găgăuzii de pescuit.

Din nou istorioare zoologice

Într-un an, valurile au adus la mal la Vama Veche o mulțime de guvizi morți. Ne-am apucat să curățăm locul în care stăteam pe plajă și să scoatem și din mare peștii morți, încâlciți printre alge, de pe o suprafață cât mai întinsă, pentru ca mândrele noastre să se simtă bine când intră în apă și să

nu fie deranjate de mirosul peștilor. Numai că, evident, plecam la un moment dat la masă și, când ne întorceam pe plajă, locul curățat era ocupat de altcineva. Dar, mă rog, noi, băieții, nu aveam altă treabă, că n-aveam răbdare să stăm la plajă, și curățam alt loc.

Sanda Mitache a spus îngrozită la un moment dat:

— Uite, ăla culege pești morți și-i pune într-o plasă. Ce face cu ei?!

Întâi am crezut că făcea și el curat pe plajă, ca noi. Apoi am văzut că persoana cu pricina și-a făcut un foc de vreascuri între niște pietre, a curățat guvizii și i-a prăjit.

— Uite, îi mănâncă! au zis fetele oripilate.

— Și când te gândești că e doctor, a adăugat Sanda. Îl cunosc, e doctor…

La care François:

— A, e bine dacă-i doctor, că poate să-și facă singur autopsia…

Dar marea mai aducea și altceva. Prin august, niște ființe minuscule apăreau în apa de la mal. Se numeau noctiluca. Sclipeau foarte frumos, ca niște steluțe, când apa se mișca ușor. Dacă înotai noaptea, în urma ta rămânea o dâră luminoasă. Când apăreau noctilucii ăștia, cineva dădea de veste în tot satul și alergam cu toții la mare, să ne bucurăm de minunăție. Unde mai pui că se nimerea și în perioada când se vedeau o sumedenie de stele căzătoare, perseidele.

Gazda noastră din Vama Veche avea un cal. Era foarte blând, îl îndrăgiserăm cu toții și-l hrăneam cu pâine și biscuiți, ceea ce lui îi plăcea foarte mult, dovadă că, atunci când ne simțea că intrăm în curte, necheza după noi.

Nea Panaite ne regala, pe mine și pe Cristina, cu câte o plimbare cu șareta trasă de calul lui fie până la vamă, fie până la Doimai. Evident că-l răsplăteam cu câte o băutură la barul de la frontieră. Ne cumpăram și noi de-acolo țigări bulgărești.

Dar absolut niciodată, când îl întrebam despre numele calului, nea Panaite nu ne dădea un răspuns clar, bălmăjea ceva ininteligibil.

Într-o zi am mers cu șareta la Doimai. Și la un moment dat s-a apropiat de noi o femeie care l-a întrebat pe nea Panaite ce mai face Pepino.

— Bine, mulțumesc, am zis eu mirat.

Însă femeia îl întreba de cal, nu de mine! Era fosta mea gazdă din Doimai, care-și botezase calul cu numele meu și i-l vânduse mai târziu lui nea Panaite. Pe mine nu m-a recunoscut, trecuseră mulți ani de-atunci. Pe cal îl chema Pepino! Nu-i mișto?

Ce întâmplare... Am fost și eu cândva un tânăr armăsar...

O poveste de-a lui François: Rândunica-de-mare

V-am mai spus, François Pamfil era fermecător cu poveștile lui (mai mult inventate decât reale) pe care le interpreta cu mare haz. Pentru că făceau parte din atmosfera de la Vama Veche, am să încerc să mai reproduc una acum, pentru că, din câte știu, n-a mai făcut-o nimeni.

Stătea într-o zi François pe plajă la pescăria din Doimai și aștepta să vină lotcile din larg, când un lipovean îl salută și se așază lângă el. Nu avea câteva degete la o mână și probabil că de aceea nu se dusese cu ceilalți la pescuit.

Îi arată lui François mâna beteagă și-i spune cu accentul lui lipovenesc:

— Vriei să știi cum rămas eu fără degiti? Davai țigaretka și spun la tini.

François îi dă o țigară și, după ce și-o aprinde tacticos, lipoveanul începe să povestească:

— Eram la piscuit. Și trag eu năvodul, și ci să vezi? Văd un pieșce. Da' ci pieșce... Krasavița! Ziița! Rândunica-di-mare! Frumoasă... și să uita la mini cu ochii ei mari, prikrasnaia... cu genele ei lunji... așa tristă... și plânjea...

Lipoveanul suspină, își șterge lacrimile și, când se mai liniștește, continuă:

— Și eu vrut să scap pi ie, să dau drumul în apă la ie... Da' ie... n-o știut... și... n-o vrut... Și mi-o mușcat degetele... Da' nu pare rău la mini... Krasavița... ziița...

Acuma, pentru cine nu știe, rândunica-de-mare este un pește cam de mărimea unui guvid, nu e cât o balenă, poate fi văzută la Acvariul de la Constanța. Gene n-are. Iar lipoveanul nu avusese degete destul de mici ca să i le reteze peștișorul dintr-o mușcătură. Totuși, François, ca să se lămurească, peste câteva zile l-a întrebat pe un alt lipovean, Vasia, dacă povestea era adevărată. Vasia exclamă:

— Cini povestit la tini asta? Volodea? Ăsta-i cel mai mari mincinos din Două Mai și Uama Veche... (că așa pronunțau lipovenii denumirile celor două localități). Să spui eu cum fost... Davai la mini țigaretka...

François i-a dat țigara, și Vasia a început să povestească:

— Volodea ăsta, mare mincinos... Și bițiv... Mari bițiv... Iarna era. Și s-o dus cu căruța la Mangalia. Vândut pieșce afumat și băut toți banii acolo... Când s-o întors, s-o răsturnat căruța și el căzut din căruță în zăpadă. Calul, inteligent, s-o dus acasă. Și Volodea o adormit. Și văzut

zăpada albă, crezut că e acasă în pat la el, pi cearşaf. Şi o băgat mâna în zăpadă ca să strângă perna sub cap. Şi o adormit cu degetele în zăpadă. Dimineaţă, când s-o trezit, văzut că e pi câmp şi nu mai e nici căruţa şi nici calul. Şi-atunci o făcut aşa: „Vai", şi-o pocnit din palme. Şi-atunci i-o zburat degetele. Că erau îngheţate. Asta-i ce s-o-ntâmplat adevărat, nu minciuni de-ale lui. Auzi... rândunica-di-mare... Cel mai mari mincinos din Uama Veche şi Două Mai...

Boema bucureşteană şi amintiri despre Eminescu

Câteva vorbe despre câţiva boemi bucureşteni... Pare că nu are legătură cu cartea asta, dar de fapt are, pentru că ei erau idolii noştri în acele vremuri. Îi vedeam pe la cârciumile pe care le frecventam şi noi prin Bucureşti şi le ascultam cu plăcere vorbele de duh şi poemele improvizate la masă.

Ahoe, pe numele lui adevărat Tudor George, vorbea mereu în versuri. Când l-am cunoscut, eram la Bacău, tânăr regizor la Teatrul Bacovia, aveam 24 de ani. Prietenul meu, Mihai Sabin (Mişu Sachter), un poet excelent şi un mare boem, i-a spus lui Ahoe: îţi prezint un tânăr regizor, şi poetul s-a uitat la mine şi a rostit imediat acest distih:

Tineret,
ţine sexul pe afet.

Apoi am mers, firește, la un restaurant, unde Ahoe a comandat o baterie de vin improvizând un sonet. Că aşa vorbea el tot timpul, improvizând versuri.

Prolific fiind, Ahoe publicase numeroase volume de poezie, dar nu se îmbogăţise din asta. Când primea banii pe

vreun volum cumpăra o ladă de șampanie și cupe și mergea la porțile Facultății de Filologie, unde oferea câte o cupă de băutură și ceva bani fiecărui student.

Nu era singurul care făcea asemenea gesturi. Toți boemii bucureșteni erau foarte generoși sau, în orice caz, făceau gesturi extreme, teatrale. Despre Teodor Pâcă se spunea că pe vremea când avea o locuință (și prin urmare nu dormea într-un căruț pentru sticle de lapte, într-un gang de lângă restaurantul Peștera, numit de boemi Singapore) a făcut o chestie de pomină. Luase banii pe un volum de versuri sau pentru un rolișor într-un film, că a jucat în multe filme, în general ca figurant. Și a făcut cinste toată noaptea la toată lumea din local. Iar banii care i-au mai rămas i-a dat unui șofer de pe un camion cu cisternă, cu care se stropeau noaptea străzile, ca să-l ducă până acasă în mod triumfal, cu țâșnitoarele pornite...

Dar să nu uităm că acești mari boemi erau în primul rând mari poeți. Citiți-le versurile și o să vă convingeți. Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru, Pâcă, Tudor George-Ahoe, apoi Leonid Dimov și alții... Îi găsiți pe internet.

Se povestea pe atunci prin București și o altă ispravă de pomină a lui Pâcă. Într-o zi, în barul de la etaj de la Athénée Palace, câțiva artiști, printre care și Pâcă, beau ceva. La o masă, ceva mai încolo, stătea un ins cu cămașă albă care bea apă minerală. Toți s-au prins că tipul era un securist care trăgea cu urechea la ce vorbeau artiștii și l-au avertizat pe Pâcă să nu mai spună bancuri politice sau măcar să vorbească mai încet, pentru că sunt ascultați.

— Alo, domnu'! i s-a adresat Pâcă tipului care făcea pe niznaiul, uitându-se pe pereți. Vino, dom'le, la masa noastră, că auzi mai bine... Hai că-ți dau și-o vodcă...

Securistul se făcea în continuare că nu aude.

— Hai, dom'le, zău, că nu mi-e frică să vorbesc. Știi ce grad am?

Insul a zâmbit și i-a răspuns zeflemitor:

— Maior?

— Maior oi fi tu, mă. Mai mare...

— Colonel? a continuat securistul.

— Mai mare...

— Păi mai mare n-avem la noi, a zis omul, dându-se de gol.

— Eu sunt în *ultimul grad*, a încheiat Pâcă pe un ton teatral.

Ahoe publicase, rând pe rând, la toate editurile și nu mai avea unde să meargă când s-a întâlnit cu un prieten care conducea Editura Sport-Turism. Acesta i-a spus că-i publică un volum doar dacă are tematică sportivă. Ahoe s-a dus repede acasă să scrie și în scurtă vreme s-a prezentat la editură cu un manuscris voluminos: *Imnuri olimpice*. Merită citit și acesta, poemele lui au un haz nebun. Cel mai haios este unul dedicat unui campion mondial la alergări, africanul Abebe Bikila. Poezia se numește *Descântec și rugă cu mila și sila pentru ca să-nvingă Abebe Bikila*:

...Prin ac de siringă să treacă cămila,
s-alerge ca vântul, ca glonțul, ca bila
pentru ca să-nvingă Abebe Bikila...

Ahoe venise la Bacău dat fiind că pe vremea aceea se organiza un festival de poezie la Slănic-Moldova susținut de către inimosul președinte al consiliului cultural județean Bacău, Aurel Ilie Calimandric. El îi invita pe cei mai valoroși poeți din țară, în frunte cu Nichita Stănescu, iar scriitorii se simțeau foarte bine la aceste minunate întâlniri și mai ales la banchetele de după.

La agapele de seară, poeții îi dedicau în glumă lui Calimandric versuri, dar el nu se supăra niciodată, fiind un tip foarte blajin. Ahoe striga: „Festivalul Slănicului spre slava Calimandricului!" Iar altul, entuziasmat de primirea generoasă, a exclamat: „Să calimandrificăm toată țara!"

Mișu Sabin mi-a spus că într-un an au invitat la Festivalul Slănicului, pe lângă poeți, și pe cineva care-l cunoscuse pe Mihai Eminescu. Era un bătrânel modest, foarte tăcut și respectuos cu toată lumea și privit cu emoție de toată lumea, pentru că era omul care-l cunoscuse pe Eminescu. La un moment dat, cineva l-a rugat să le povestească ceva din amintirile lui despre marele poet. Sfios, cu glasul tremurând, bătrânelul le-a spus atunci că în copilărie locuia pe strada Buzești, într-o casă scundă și lungă, care avea mai multe încăperi închiriate la diverse persoane, printre care și Eminescu. Și într-o zi poetul a ieșit din cameră pe când moșul, pe atunci copil, se juca în curte, și i-a vorbit.

— Și ce-a spus Eminescu? au întrebat toți într-un glas.

— Era cam supărat... Și mi-a spus așa: Nu mai da cu mingea de perete!

Artiști la Vama Veche, începând cu Gorduz

Un personaj pitoresc nelipsit de la Vama Veche era sculptorul Gorduz, artist foarte interesant, care s-a inspirat în unele lucrări de la bolovani, de la formele lor curioase sau dramatice, șlefuite sau măcinate de ape, și de la texturile și culorile lor stranii. Îi găsea pe malul mării, pe drumul care ducea de la Vama Veche la Doimai, o zonă foarte frumoasă,

dar unde nu venea lumea, pentru că plaja se îngusta foarte tare, iar marea era plină de stânci, așa că nu se prea putea înota. Ca să ajungi la apă mai adâncă trebuia să țopăi pe bolovanii alunecoși și, când în sfârșit intrai în apă, făceai doar câteva mișcări de înot, după care riscai să dai cu capul în alt bolovan, ascuns de valuri.

Am încercat odată să înot acolo, era prea frumos locul și treceau puțini oameni pe plajă, în plimbare spre Doimai, însă mi-am dat curând seama că e imposibil să ai tot – nu poți face baie în mare într-un loc atât de pitoresc fără să te umpli de vânătăi și cucuie. Am mers acolo odată și cu Cristina, căutând o zonă mai liniștită, căci după 1990 plaja se umpluse de corturi, dar am renunțat repede.

Totuși Gorduz era nelipsit de pe plaja aceea, căutând bolovani ca sursă de inspirație pentru sculpturile lui. Îmi amintesc de un Crist de mare dramatism făcut de Gorduz dintr-un singur bolovan cu urme adânci, măcinat de ape.

O altă artistă îndrăgostită de locurile acelea era Anamaria Smigelschi. O vedeai adesea pe plajă sau pe deal desenând ori pictând peisaje în care apăreau uneori, în prim-plan, un fel de melci-scoici imense, *rapana*, aduse în Marea Neagră din Oceanul Indian pe carenele navelor, care la un moment dat s-au înmulțit, spre ghinionul bietelor midii, mâncarea lor favorită.

Într-o zi am văzut o mulțime de lucrări ale Anamariei Smigelschi înșirate de-a lungul gardului scund de piatră al casei lui Bugiulescu: un decor plin de poezie…

Pictorița era o înotătoare redutabilă, cu o statură impunătoare. Adeseori o vedeai înotând agale în mare și dispărând la un moment dat la orizont. Revenea după multă, multă vreme, când lumea de pe plajă începea să se îngrijoreze.

După 1990 a revenit și Ioana Crăciunescu la Vama Veche după o lungă perioadă în care a stat la Paris. A făcut un bar pe cazemata de pe plajă, sau poate a preluat cârciuma de la altcineva, dând faliment după scurtă vreme, pentru că o mulțime de prieteni treceau pe-acolo tot timpul și-i prăduiau *tequila*.

Ioana făcuse parte din grupul de la Foișor și încă de pe atunci, de pe la 17 ani, fusese o poetă foarte talentată și apreciată și o femeie fascinantă. Scria poezii pline de senzualitate, cu imagini stranii, ca dintr-o pădure de basm. Pe vremea aia purta rochii lungi, în stilul *flower power*, cu mâneci evazate, și își prindea flori imense în părul lung.

Când a dat concurs de admitere la actorie, la Institutul de Teatru, i-a lăsat cu gura căscată pe toți cei din comisie cu înfățișarea ei de Ofelie hipiotă, cu ochi mari, suplă, desculță și cu nuferi în păr. Le-a recitat cu un glas melancolic și fermecător, plin de feminitate, poezii una după alta, toate scrise de ea. Toți o ascultau fascinați. Până la urmă, o doamnă din comisie, probabil cam geloasă, căci toți colegii ei bărbați o sorbeau din priviri, a întrebat-o:

— Nu ne recitați și o fabulă?

La care Ioana a răspuns netulburată, pe același ton melancolic și fermecător:

— Dar eu fabule nu scriu…

Și totuși a fost admisă în clasa lui Moni Ghelerter, unde au intrat în același an multe alte fete superbe: Mihaela Marinescu, Cezara Dafinescu, Elena Albu, Lavinia Jemnă…

Broasca țestoasă Penelopa

Era, cred, prin 1985 și stăteam la Vama Veche. Nu mai știu de ce, într-o zi, D. ne-a propus să facem o mică excursie la Albești, la ruinele cetății de-acolo, și noi, ca fraierii, am fost de acord, deși de câte ori ne-am luat după el a ieșit cam nasol.

De exemplu, odată, D. a zis să mergem la un picnic undeva în natură. Mie mi s-a părut o idee idioată, puteam foarte bine să mâncăm în curte la gazda noastră sau la o cârciumă, de ce să ne cărăbănim la mama naibii cu potolul după noi? Dar fetele au fost entuziasmate și s-au apucat să pregătească tot felul de gustărici minunate, au făcut cafea și au pus-o într-un termos, au făcut rost de șervete, șervețele și pături și au aranjat totul frumos într-un coș de răchită și au băgat coșul în portbagajul mașinii.

Pe drum ni s-a făcut la un moment dat foame, și eu i-am spus lui D. să oprească pe la o parcare sau așa ceva, unde mai găseam și o toaletă. Dar D. mi-a zis că e o idee proastă și că dacă nu mergem în sânul naturii n-are nici un farmec. A cotit-o el pe un drumeag plin de hârtoape și, după ce ne-am umplut de cucuie dând cu capul de tavanul mașinii, iar de fundurile noastre ce să mai vorbim, că mașina nu avea amortizoare prea bune, a oprit la un moment dat lângă niște tufe pricăjite și ne-a spus că ăsta-i un loc ideal de picnic. Fetele au pus păturile pe iarbă, deasupra o față de masă, și au înșirat bucatele frumos, ca niște adevărate gospodine.

Ne-am așezat și nu a trecut multă vreme până când ne-au năpădit o grămadă de muște care au atacat bucatele noastre bâzâind, s-au sinucis aruncându-se în paharele cu cafea și au încercat să ne intre și-n gură. Se pare că nu nimeriserăm prea bine, căci în vecinătatea locului nostru de picnic era

un câmp pe care agricultorii puseseră bălegar la fermentat, chestie pe care o simțeai de altfel și după miros (dar D. ne spusese că duhoarea fusese adusă de o pală de vânt și că e ceva trecător, iar noi prea suntem mofturoși). Am fugit cât am putut de repede și ne-am dus cât mai departe de locul ăla infernal. Am mâncat până la urmă la o cârciumă, dar nu pe terasă, ci în interior, de teamă să nu fim atacați de muște și acolo.

N-am ținut seama de genul acesta de experiențe și am pornit-o în excursie, stabilind însă de la început să nu facem nici un picnic. Am ajuns la Albești și, după cum era de așteptat, lucrurile arătau cu adevărat nasol. O fi fost acolo cândva o cetate, dar din ea nu mai rămăseseră decât niște bolovani, restul fusese furat de băștinași. Ce dracu' mai puteai să vezi acolo? Ne holbam noi la câmpul ăla pustiu, fără să găsim nimic demn de atenția noastră și bodogănindu-l în gând pe organizatorul excursiei, care ne stricase ziua.

Și totuși, ceva interesant era acolo. În rămășițele canalului săpat cândva de romani, care unea Dunărea cu marea pe la Limanu, sălășluiau multe broaște țestoase de uscat. Când am ajuns noi acolo, țestoasele erau în perioada de împerechere, drept care se auzeau din râpă numeroase răpăieli. Cristina a găsit prin bălării o țestoasă foarte zbârcită și probabil foarte bătrână, pentru că n-o răpăia nimeni. Broasca avea pe carapace o mare rană cicatrizată. Cineva, probabil vreun băștinaș, se pare că dorise să-și facă supă din ea și încercase să-i spargă carapacea cu un topor, dar ea până la urmă scăpase.

François Pamfil a zis că un nume potrivit pentru broască ar fi Penelopa, pentru că, după părerea lui, așa arăta biata Penelopa după ce l-a așteptat atâta amar de vreme pe Ulise. Eu nu prea eram de acord, nu credeam că soața lui Ulise ar fi fost asaltată de atâția pețitori dacă era așa de smochinită.

Dar, cine știe, poate că pretendenții îi râvneau numai averea și nu doreau de fapt s-o și răpăiască.

Cristina a vrut s-o ia pe Penelopa la noi acasă și s-o facă bucureșteancă. Nu mi s-a părut deloc o idee bună, în primul rând pentru că am convingerea că orice ființă trebuie să trăiască în libertate, în mediul ei. Și ca să vă spun cinstit și să las lozincile astea ecologiste: pentru că știu din proprie experiență că orice mamifer, pasăre, reptilă sau pește pe care-l bagi la tine în apartament îți aduce numai bătăi de cap și belele – și până la urmă o mierlește.

În plus, aveam pe atunci acasă un caniș foarte zburdalnic, pe nume Aristide Karatzalis, militant neobosit pentru cauza clasei muncitoare (așa se chema strada pe care se născuse, vizavi de Teatrul de Păpuși din Constanța). Și n-aveam nici un motiv să cred că Aristide s-ar fi împrietenit cu Penelopa. În afară de asta, era destul de nasol să plimbăm câinele pe stradă, căci trecătorii grohari strigau adesea după noi tot felul de urări cu referire la mamele noastre sau la diverse sărbători bisericești și urlau la noi: „De ce nu vă luați un copil, nu un câine?" Atâta mai lipsea, să scoatem și o broască la plimbare…

Pe când îi aduceam aceste argumente, Cristina a început, spre surprinderea mea, să plângă ca un copil, cu lacrimi amare, că n-o lăsam să ia broasca. Până atunci n-o mai văzusem niciodată pe nevastă-mea plângând. Nu înțelesesem ce simțea pentru Penelopa. Și am cedat, normal. În fond, nu-și dorea cine știe ce lucru: numai o broască. De ce să n-aibă parte de această mică bucurie? Alte soții își doresc blănuri, rochii scumpe, bijuterii, mașini de lux, iar eu, care o iubeam, îi interziceam această mică bucurie? Fie ce-o fi, luăm broasca cu noi, mi-am zis.

Am dus-o pe Penelopa la București. Ne-am holbat o vreme la ea și am încercat să-i dăm de mâncare o roșie și să ghicim cu ce și-ar dori de fapt să se ospăteze, în vreme ce cățelul nostru o mirosea curios pe la toate găurile și încerca să-și înfigă colții în carapace. Într-un târziu, ne-am dus la bucătărie să pregătim ceva de mâncare pentru noi și am pus ființa la adăpost, credeam, în spatele unui fotoliu din sufragerie, într-o cutie de carton, unde ne gândeam noi s-o ținem până facem rost de un terariu sau așa ceva. Câinele a profitat de absența noastră din cameră și în vreo cinci minute a reușit să dea la o parte fotoliul. A dezmembrat cutia și a început să rontăie broasca. La marginea carapacei se vedeau deja câteva zgârieturi. Era clar că o conviețuire pașnică între câine și broască nu era posibilă.

Cristina s-a dus cu broasca în fața blocului, crezând că o să pască măcar niște iarbă, pentru că nu mâncase nimic din ce-i oferiserăm: roșii, salam, pâine, fructe. Dar probabil că-i era frică de câine. Acum, cine ar avea chef să mănânce dacă ar fi mirosit în fund de un câine? N-am fost niciodată în situația asta, dar presupun că e nasol de tot.

Odată scoasă afară și așezată pe iarbă, broasca a scos capul din carapace și a început să se miște încet. Cristina era fericită că Penelopa își revenise, când, deodată, a auzit-o pe-o cucoană că exclamă:

— Uite o boască țestoasă! Hai s-o luăm!

— E broasca mea, doamnă, i-a spus Cristina indignată.

Dar cucoana a repezit-o imediat:

— Păi ce, ai acte pentru ea? Vreo dovadă? Eu am văzut prima broasca!

Cristina nu i-a mai spus nimic femeii și s-a grăbit să aducă țestoasa înapoi acasă, în vreme ce mârlanca striga după ea:

— Nici n-ai voie să crești broaște la bloc! O să te reclam la administrator!

Atâta ne mai lipsea, căci niște grohari tocmai îi ceruseră administratorului să ne pună să plătim pentru o persoană în plus, dat fiind că aveam câine și, pretindeau ei, îi făceam duș în fiecare zi.

Toată noaptea ne-am chinuit cu câinele care scâncea pentru că nu putea ajunge la broască. Și stăteam cu inima strânsă, de teamă ca vecinii noștri să nu ne facă scandal că-i deranjează câinele. Deja un mitocan venise într-o după-amiază la ușa noastră ca să ne spună să facem ceva cu câinele, că tropăie și nu-l lasă să doarmă. Cunoașteți expresia „tropăială de câine"? De parcă bietul nostru Aristide ar fi avut potcoave sau bocanci în lăbuțe!

Ce mai, zile bune nu ne așteptau cu Penelopa. Și atunci Cristina a decis să ducem țestoasa la Constanța deocamdată, până când vom putea să mergem din nou la Albești ca s-o redăm meleagurilor natale.

Eu eram pe atunci angajat la Teatrul de Păpuși din Constanța și aveam destul de des treabă pe-acolo. Stăteam în anul acela la Georgeta Nicolau (Gigi), o mare artistă a teatrului de păpuși, excelentă mânuitoare, actriță și constructoare de păpuși. Nu numai că avea talent în orice domeniu, dar era și un om generos, cu simțul umorului și cu un suflet minunat. Casa lui Gigi avea și o curte frumoasă, și broasca s-ar fi simțit mai bine acolo.

Într-adevăr, la Gigi în curte, Penelopa a devenit foarte vioaie și prietenoasă. Venea să mănânce bucățele de roșii din mâna lui Mimi, mama lui Gigi. Iarna, se băga sub frunzele uscate din grădină și hiberna. După o vreme, Penelopa a dispărut din curte.

Să sperăm că s-a dus la suratele ei, la Albești.

Tamagochi

Eram la Vama Veche și stăteam în casa soților Medrea. Mai stătea acolo, în vara aceea, și arhitectul Bordea de la Cluj, cel care le făcuse proiectul de restaurare a casei.

Băiețelul cel mic al Verei primise o jucărie electronică japoneză, Tamagochi se chema, sper că nu mă înșel. Era de fapt un fel de ceas de mână cu un ecran pe care apărea o siluetă stilizată de cățel care dădea din coadă, țopăia etc. Cel care avea jucăria asta trebuia să aibă grijă de cățelul Tamagochi, de pildă să-i dea de mâncare – dar nu prea mult, pentru că altfel Tamagochi se îngrășa, se îmbolnăvea și putea să moară. Pe urmă, trebuia să observe când Tamagochi își făcea nevoile, ca să strângă mizeria și să-l spele, pentru că altfel se întrista, se îmbolnăvea și de asemenea putea să-și dea obștescul sfârșit. Apoi, trebuia să te joci cu el, pentru că altfel, dacă era neglijat, Tamagochi se întrista, se îmbolnăvea și firește că până la urmă o mierlea.

Băiatul Verei însă, adică proprietarul cățelului virtual, nu se prea îngrijea de Tamagochi și adesea își desfăcea ceasul-jucărie de la mână și-l lăsa prin tot felul de locuri, uitând că trebuie să aibă grijă de el. Vera era foarte speriată de ce se putea întâmpla. Copilul ei era pe vremea aceea foarte nevricos, nu-i trebuia prea mult ca să înceapă să urle. Vera se temea că neglijatul Tamagochi o s-o mierlească până la urmă, ceea ce pentru băiețelul ei ar fi fost o tragedie, iar pentru noi ar fi însemnat că urmează zile de coșmar. Așa că toți cei din casă am avut ca principală ocupație, vreo săptămână, îngrijirea lui Tamagochi.

În primul rând, trebuia să-l găsim, pentru că nu știai niciodată pe unde-l aruncase copilul. În cel mai bun caz, micuțul își lua jucăria cu el la plajă. Dar cel mai adesea o

lăsa prin baie, prin bucătărie, pe sub vreun pat, așa că ne începeam cu toții dimineața mergând prin casă în patru labe, răscolind peste tot și întrebându-ne unul pe altul dacă l-am văzut pe Tamagochi. După ce unul dintre noi îl găsea, aveam grijă să-l punem undeva la vedere și cineva îl păzea, ca atunci când se auzea alarma care anunța că Tamagochi își făcuse nevoile, sau că Tamagochi are chef de joacă etc., să intervenim cu promptitudine.

A naibii javră se manifesta pe neașteptate, nu știai niciodată când va face un lucru sau altul, așa că toată lumea era în stare de alertă. Toți eram isterizați și-l înjuram pe Tamagochi și pe inventatorul lui în toate felurile. Din fericire, arhitectului Bordea i-a picat cu tronc Tamagochi și, vreme de câteva zile, a stat pe șezlong cu ochii ațintiți la micul ecran al jucăriei, exclamând din când în când cu duioșie:

— Uite, acum se bucură. Dă din codiță. Ia să-i mai dau o bombonică.

Și se uita fascinat cum mănâncă jigodia electronică. Alteori zicea:

— Uite, acum se cacă. Trebuie să-l spăl.

Până la urmă, Vera și-a luat inima în dinți și i-a spus copilului ei:

— Păi se poate? Tu trebuie să ai grijă de Tamagochi, că e cățelul tău. Tu nu te uiți la el cu zilele!

La care copilul i-a răspuns, spre stupoarea noastră:

— Păi nu-i mai dau de mâncare pentru că vreau să moară. M-am plictisit de el. Vreau să-mi cumpărați altul!

Nu știu ce s-a mai întâmplat din acel moment cu Tamagochi. Poate că e la Cluj și se joacă fericit cu Bordea...

Pânza freatică

Am să vă mai povestesc o întâmplare cu arhitectul Bordea. Era în anul în care Vera Medrea ne invitase să stăm la Vama Veche la ea și la Mircea – tocmai se terminase renovarea Casei Ambasadorului pe care o cumpăraseră. Vara aia a fost deosebit de ploioasă, norocul nostru că stăteam la Vera, și nu la gazdă, pentru că mulți sezoniști care nu înțeleseseră de ce trebuiau să plătească o cameră numai ca să-i plouă la mare plecaseră. Ploua destul de tare, așa că am putut observa că acoperișul nu fusese bine făcut. Când venea o ploaie torențială, se uda un perete întreg. Problema cea mare era că pe acel perete existau o priză și un comutator, așa că ne era cam teamă să nu ne curentăm.

Nu prea aveam ce face, pentru că gaura din acoperiș era cauza. Așa-zișii meșteri făcuseră o treabă nasoală, de capul lor: nu izolaseră ca lumea acoperișul, bazându-se probabil pe faptul că în Dobrogea nu prea plouă. Peste scânduri nu mai puseseră nici o izolație, turnaseră doar un strat de ciment și trântiseră peste el olanele, care se înțepeniseră până la urmă în maglavaisul ăla. Cimentul crăpase după o vreme și apa de ploaie se scurgea lent prin crăpături. Din păcate, treaba era foarte trainică și ca să poți repara ceva trebuia să spargi tot acoperișul, nu se mai putea recupera nimic din el. Era o chestie costisitoare și care ar fi durat mult, și apoi unde naiba mai puteai găsi olane din alea? O așteptam pe Vera să vină să ia o hotărâre. Noi ne străduiserăm ca totul să arate bine, începând prin a face curățenie în casă.

Într-o zi, altă belea, a venit o masă monumentală, din lemn masiv, comandată special ca să fie instalată în bucătărie. Numai că ușa de la bucătărie era mai îngustă decât masa.

Așa că am tăiat picioarele mesei și, după ce am băgat masa la locul ei, evocând mama și cristoșii proiectantului care greșise măsurătorile, le-am montat la loc. Apoi, pentru că masa nu era șlefuită și când stăteai la ea îți intrau așchii în coate, ne-am apucat să facem și treaba asta, s-o șlefuim, și n-a fost ușor deloc.

În sfârșit, când mai erau vreo două zile până la sosirea prietenei noastre, au apărut două femei corpolente tocmite să facă curățenie, deși nu prea aveau ce să mai facă. Au vrut să spele însă geamurile și, când s-au suit pe paturi ca să facă treaba asta, au rupt și paturile, și-au spart și un geam. Așa că, după ce le-am alungat ca să nu mai facă și alte trăsnăi, a trebuit să repar paturile și să chem un geamgiu.

La începutul lui august a venit și Vera, însoțită de arhitectul Bordea. A fost foarte mulțumită de cum arăta casa, părea de-a dreptul fericită. Ca să nu-i stricăm bucuria, Cristina și cu mine ne-am hotărât să-i spunem discret lui Bordea despre ce e vorba, ca să-i zică el Verei, mai încolo, că trebuie reparat acoperișul, căci noi urma să plecăm a doua zi. Și, în fond, nici nu era treaba noastră... Și oricum nu mai plouase de câteva zile și pereții se uscaseră. Dar cineva trebuia să-i zică la un moment dat Verei că există o problemă gravă.

Când i-am spus de treaba asta, Bordea s-a uitat cu milă la noi, ca la niște nepricepuți ce eram, și ne-a explicat cu răbdare și cu lux de amănunte că habar n-avem, că pereții se udaseră din cauză că plouase foarte mult și pânza freatică se ridicase peste măsură, apa urcând pe pereți prin fenomenul de capilaritate despre care noi, ignoranții, n-aveam de unde să știm, că n-am făcut, ca el, facultatea la Cluj. Prin urmare, noi am crezut, ca fraierii, că e o gaură în acoperiș, dar asta era o falsă impresie și numai niște tâmpiți ca noi puteau să

creadă așa ceva. În ruptul capului nu credea că e o gaură în acoperiș, deși noi i-am spus că apa șiroiește pe pereți când plouă. În viața mea n-am văzut om mai încăpățânat! Așa sunt probabil unii ardeleni, își apără cu tărie convingerile, chiar dacă sunt greșite. Bravo lor!

Nevastă-mea, ardeleancă și ea, văzând că nu poate să discute normal cu omul, s-a enervat și i-a zis-o de la obraz, că-i sărise țandăra:

— Ia mai lasă-mă cu teoriile tale, că n-ai fost în stare nici măcar să proiectezi ca lumea o masă. A trebuit să-i tăiem picioarele ca s-o băgăm în bucătărie.

— Masa era foarte bine proiectată. N-ați știut voi s-o băgați, i-a replicat Bordea cu tărie, și mă întreb și-acum cum de-a scăpat cu viață după replica asta.

Am lăsat-o baltă, pentru că omul ne exaspera cu teoriile lui și ni se făcuse lehamite. Oricum, după câteva zile Vera a sunat-o pe Cristina la București și i s-a plâns că-i plouă în casă prin acoperiș.

— Păi nu ți-a explicat Bordea că e de la pânza freatică? i-a zis Cristina. Aia îți curge prin gaură!

Apoi i-a povestit toată tărășenia, iar Vera a râs în hohote, cât era ea de supărată.

Tango

François ne-a povestit că într-o vară s-a bucurat la Vama de un minunat sejur gratuit datorită prieteniei sale cu un actor foarte îndrăgit, o vedetă a epocii, S.S. Stând la taclale într-o zi cu gazda lui, fată tânără pe atunci, François a aflat că idolul ei este actorul S. Și, pentru că acesta se afla pe

undeva prin stațiuni, l-a căutat, l-a găsit și i-a propus să-i facă o vizită la Vama. S. nu prea avea chef, dar s-a lăsat înduplecat în cele din urmă, pentru că François i-a spus că va avea parte de o masă de pește. Și, fiind gurmand, a promis că vine a doua zi cu mașina în Vamă. François a revenit la gazdă și i-a spus că S. va fi mâine la ea în ogradă și că dorește să mănânce niște pește.

Fata a sărit în sus de bucurie. A plecat imediat la Doimai să cumpere pește și ce mai trebuia. Când s-a întors, s-a pus pe gătit de zor împreună cu maică-sa tot felul de bunătăți, plachie, saramură, pește prăjit, ciorbă... și, ca orice femeie îndrăgostită, s-a străduit să creeze o ambianță cât mai frumoasă. A scos în curte canapeaua, fotoliile, masa, noptierele, vitrina cu bibelouri... toată mobila ei bună, de zestre. A făcut rost și de un pick-up în cele din urmă... Localnicii care treceau pe stradă o întrebau dacă se mută, că toată ograda era plină de mobilă.

În sfârșit, frumosul actor a sosit.

Și, ore în șir, gazda lui François a dansat un minunat tango cu idolul ei, în ogradă.

Chifteaua armenească și alte rețete minunate

Bineînțeles, François era mereu în centrul atenției când începea să povestească ceva. Dar mai vorbeam și noi din când în când, chestie care, aveam eu impresia, îl cam deranja. De aceea intervenea mereu cu o altă poveste, reală sau inventată, ca să redevină vedeta serii.

Când venea vorba însă despre rețete culinare, era într-o situație vădită de inferioritate. Ne-am dat seama destul de repede că François habar n-avea să gătească și că nu pregătise în viața lui nici un fel de mâncare. Într-o zi le-a fraierit pe fete spunându-le ce bun este rasolul de guvid cu maioneză. Fetele s-au pus a doua zi pe treabă, au muncit foarte serios, pentru că au curățat guvizii de toate oasele și i-au jupuit de piele și au făcut maioneză din ouă și ulei, căci pe atunci nu se găsea maioneză la borcan, la magazin.

Am gustat apoi cu toții din ce gătiseră fetele și am ajuns imediat la concluzia că este unul dintre cele mai nasoale feluri pe care le mâncaserăm vreodată, mai nasol chiar decât ardeii umpluți sau *porridge*-ul. Am dat chestia aia câinelui, dar nici el n-a fost prea entuziasmat, a lins numai maioneza. Cât despre François, a refuzat categoric să guste de la început, spunând că nu poate să sufere guvizii pentru că au niște mutre foarte antipatice.

Cu toate astea, François dorea să-și revendice supremația și în domeniul gastronomiei, teoretic, firește. Așa se face că, într-o zi, când profesorul Radu Baciu de la Cluj, bucătar priceput și mare gurmand, nevastă-mea, Cristina, care gătea extraordinar, cumnată-mea, Sonia, și arhitectul Dadu, specialist în grătare, care era în stare să țină prelegeri nesfârșite despre tehnica de preparare a micilor și a fleicilor, s-au pus pe povestit tot felul de rețete minunate, pe care de altfel le-au și pus în practică în zilele următoare... Ei bine, când s-au pus ei pe povestit, François a prins o mică pauză în discuție, a intervenit și a spus ritos ca toate astea sunt fleacuri și că el a avut o experiență culinară fantastică în Armenia, care nu se poate compara cu nimic din ce povestise asistența până atunci.

— Știți voi ce-i aia chiftea armenească? ne-a întrebat el.

— Nu, am zis noi într-un glas.

— Atunci nu știți nimic, a decretat François și a tăcut o vreme, până când l-am rugat cu toții să ne povestească, pentru că ne trezise curiozitatea.

François s-a lăsat greu:

— Ei nu, nu e important, mă scuzați că v-am întrerupt...

— Hai odată, François, spune ce-i aia chiftea armenească, nu ne mai fierbe! a exclamat Cristina.

Într-un târziu, François s-a lăsat înduplecat. Dar, când a deschis gura, Radu Baciu l-a rugat să aștepte puțin, să nu spună nimic până nu scoate el din tașcă un caiețel și un pix și începe să noteze.

— Eram la Erevan, trimis acolo de Uniunea Artiștilor Plastici, a început François povestea. Nu prea avea nimeni chef să facă această călătorie, dar eu m-am oferit să mă duc și să fac un reportaj. (Pentru că pe vremea aceea François scria la revista *Arta*.)

Mai întâi am fost dus cu o mașină într-o localitate care se afla la mare altitudine, pe munte. Era un aer curat, pur, n-am mai avut parte de un asemenea aer nicăieri pe unde am mai fost. Din cauză că aerul e foarte pur și rarefiat, acolo nu se înmulțesc bacteriile, așa că mâncarea nu are cum să se strice sau să putrezească. Legumele, fructele, verdețurile se usucă imediat și armenii le păstrează așa până le gătesc. Pe treaba asta se bazează bucătăria la armeni. Când am ajuns acolo, am fost mai întâi invitat de un pictor la el acasă. Avea o casă foarte frumoasă, cu o bucătărie imensă, cu rafturi pline de ulcele cu plante și verdețuri uscate. Mai întâi mi-a făcut o ciorbă. A pus apa la fiert și la un moment dat a aruncat o mână de chestii din alea uscate în oală. Și imediat

uscăturile alea s-au umflat și cratița s-a umplut de legume care își reveniseră la forma inițială. Așa că la ei, la piață, nu trebuie să mergi cu papornița, că toate legumele sunt uscate și ceea ce ar cântări în mod normal vreo zece kilograme poți să bagi într-un singur buzunar. Le duci acasă, le arunci în apă și ele imediat sorb apa și revin la forma inițială. Și pâinea la fel, e subțire ca o clătită, dar când o treci prin aburi se umflă și ajunge o ditamai franzela.

François a mai povestit asemenea scene desprinse parcă din filmele animate ale lui Disney, în care niște chestii se turteau sau se umflau ca prin minune, până când Radu Baciu n-a mai răbdat și i-a zis:

— Bine, François, am înțeles, se strâng și se umflă toate, dar spune-ne odată ce e cu chifteaua armenească!

— Păi ai răbdare, zice François.

— Păi dă-ne odată rețeta! intervine și Cristina exasperată.

— Uite cum se face, începe François. Se ia o bucată mare de pulpă de vită...

— ...și se toacă, zice Cristina, încercând să scurteze povestea.

— Păi vezi că habar n-ai? îi răspunde François. Carnea se pune pe un fund special, din lemn, care are niște șănțulețe pe margine. Și nu se toacă, ci se bate cu un mai special, un fel de ciocan, până când se scurge toată zeama din ea și nu mai rămâne decât un boț mic de carne. În boțul ăla se amestecă o linguriță de legume uscate, se bate bine și chestia asta se pune la cuptor, care e încălzit pe șase laturi.

— Ei, cum naiba? N-are ușă cuptorul? întreabă Dadu.

— Ba da, dar focul e de jur împrejur. Și ușa cuptorului e deasupra. Și, instantaneu, chifteaua se umflă și devine imensă, se satură șase oameni dintr-una singură.

— Măi, François, spune Cristina, tu ai văzut de fapt niște desene animate...

Radu Baciu și-a pus caietelul și pixul la loc în tașcă și a tăcut toată seara cu un aer supărat. Se vedea că suferă, căci își dorise din tot sufletul să învețe să prepare o chiftea armenească, dar n-avusese cum, pentru că tehnica descrisă de François era imposibilă.

Deși toată seara Cristina și Dadu au făcut mișto de el, François nu s-a potolit și peste câteva seri, când am început să vorbim despre rețete de midii, ne-a întrebat dacă am mâncat vreodată midii tătărești. De la rețeta de chiftea armenească ne devenise cât se poate de clar că François era total pe din afară în domeniul culinar, însă l-am întrebat cum se fac, curioși să auzim ce trăsnăi mai născocește. Și François a început o lungă poveste care se petrecea în inima Dobrogei, unde o ceată de tătari l-au invitat la un ospăț.

Au mers acolo călare, bineînțeles, ca toți tătarii. Și-au așteptat ei pe câmp până când s-a auzit un tropot de cai care se tot apropia. Și dintr-un nor de praf a apărut la un moment dat un tătar cu o căruță de midii, pe care a răsturnat-o pe pământ.

Apoi hoarda de tătari a acoperit midiile cu lut și apă. A rezultat un nămol în care le-au tăvălit întorcându-le cu lopata, bineînțeles fără să descalece. Făcuseră între timp o groapă mare în care au ars un copac întreg. După ce s-a făcut bine jarul și groapa s-a încins la roșu, au răsturnat midiile în groapă și le-au acoperit cu pământ. După o vreme, când midiile au început să pocnească, le-au scos de-acolo și s-au delectat cu acea minune culinară.

— Măi, François, ăia nu erau cumva berbeci? l-a întrebat Cristina.

— Nu, midii. E o rețetă tătărească.

— Păi dacă erau tătari nu țineau midiile sub șaua calului, ca să le spargă cochilia? l-am întrebat și eu.

François m-a străpuns cu privirea și mi-a zis că dacă nu-l cred e treaba mea.

Și, ca rețeta să fie și mai imposibilă, a adăugat:

— Dar am uitat să vă spun un lucru foarte important. Înainte de-a acoperi midiile cu lut, tătarii le-au învelit pe fiecare în orez fiert.

La care Cristina, Dadu Bucur și Radu Baciu i-au spus lui François de la obraz că de-acum înainte, când se vorbește de mâncare, e mai bine să tacă din gură.

Dar cine putea să-l facă pe François să tacă?...

Levant Connection

Era o vreme mizerabilă în ziua aia la Vama Veche, care prevestea parcă ceva nasol. Sărmanii vilegiaturiști se aventurau spre plajă înfruntând vântul puternic și își săpau gropi în nisip, în care se cuibăreau zgribuliți, încercând să-și bronzeze pielea de găină. Numai copiii se zbenguiau pe plajă fericiți, scuturându-și mitralierele și pistoalele din plastic, sau, dacă erau mai sărăcuți, lopățelele de plastic cu care încercau să-și scoată reciproc ochii, că, de, așa fac copilașii.

În curtea gazdei, o găină bolnavă se târa amețită, străduindu-se fără succes să scape de celelalte găini, care se repezeau la ea și, cu lovituri precise, îi ciuguleau ochii.

Un țăran din sat prinsese un turist care furase cartofi din grădina lui (sau poate porumb) și se repezise la el cu o rangă.

Dar turistul, la rândul lui, găsise un colac de sârmă ghimpată pe care-l transformase într-un bici de temut, și acum încercau să se sfâșie reciproc în timp ce câinele țăranului smulgea bucăți de pantalon și de carne din costumația și din trupul vilegiaturistului.

Alt turist mânca tacticos o friptură făcută dintr-un șarpe pe care-l prinsese pe stradă, în timp de membrii familiei lui, scârbiți, vomitau în preajmă...

Undeva, în niște tufișuri de pe plajă, un pușcăriaș eliberat de curând tocmai terminase de violat o babă. Acum încerca să fugă, în timp ce baba se ținea după el, cerându-i numărul de telefon.

La câțiva metri de locul violului, un copil francez de patru ani mușca dintr-o pisică, iar pisica îl zgâria până la sânge. Alt copil dădea, urlând, cu pietre în tatăl lui, care, cu un rânjet de satisfacție, îi distrugea castelul de nisip împrăștiindu-l în vântul care-i înțepa pe toți cei de pe plajă cu mii de ace de nisip.

Într-un cuvânt, era nasol în ziua aia la Vama Veche. Dar avea să se întâmple ceva cu mult mai nasol.

Sub un nor vânăt ce se îndrepta cu repeziciune spre sud, trăsnind în stânga și-n dreapta, într-un microbuz ruginit care-și flutura tablele, zdrăngănind ca un ghemotoc uriaș de drâmbe, condus de o femeie tuciurie, despletită, cu fustă galbenă cu roșu, cu salbe de argint la gât lovindu-i sânii imenși și căzuți ce săltau în toate direcțiile, în acel microbuz, așadar, un bărbat slab ca o mumie, cu părul alb tuns scurt și cu un trup arătând ca dezgropat după douăzeci de ani, cu carnea flască și plesnită din loc în loc, dezgolind bube stranii pe care le zgândăreau musculițe cu ace infime, urla cu o

bucurie jalnică: *I like it, I like it! Der Sturm, die Apokalypse, oh, ia liubliu tebia*, mă-ta dracului!

Un arheolog scurma între timp pământul cu degetele, răscolind furnicile care-l năpădiseră. Nu era de fapt arheolog, ci un modest desenator tehnic alcoolic, care își cumpărase din micile lui economii un teren pe care credea cu tărie că e ascunsă o comoară. A găsit în pământ doar o bucățică de silex și s-a tăiat nasol la mână cu ea.

Salvamarul tocmai salvase o fată din valuri și, după ce o dusese într-un tufiș, trăgea de chiloțeii ei fragili. Tânăra, înspăimântată și în același timp excitată, îl ciupea de fesele musculoase.

La noi în curte, scriitorul danez de romane porno și pentru gospodine, venit la mare în România, încerca să omoare o viespe care-l tulburase din scris, și hârtiuțele pline de vorbe deocheate i se risipiseră prin grădina de zarzavat.

Deodată totul se liniști. Microbuzul ruginit frână cu un scrâșnet, norul vânăt se risipi, marea se potoli, copiii adormiră și lacrimile de pe obraz li se uscară cu repeziciune, găinile se împrăștiară lăsând cadavrul sfâșiat al suratei lor pradă muștelor, pușcăriașul își numără banii, danezul strivi viespea și își aprinse o țigară, țiganca coborî din mașină și se prăbuși în iarbă, iar sânii ei tumefiați alunecară pe lângă monedele de argint din salbă, care clincăneau ușor.

Marea era acum calmă, cerul era senin (deși cam vânăt) și la malul apei se legănau lin câteva mii de ursuleți de plastic cu burticile pline de săculeți cu heroină, plutind ca bobocii de rață în jurul mamei lor pe lângă cadavrul umflat al unui bărbat foarte gras, îmbrăcat în chiloți tetra și cu un capoțel de damă cu buline roșii pe fond roz-pal.

Un grup de copilași localnici adunau cu sârg ursulețiii într-o roabă de fier. Îi conducea o puștoaică costelivă cu păr roșcat și cu o țigară în colțul gurii. Cu roaba plină și cu târnurile în spinare, au început să fugă pe plajă spre marginea sudică a satului, dispărând în tufișuri tocmai când o mașină a poliției și un camion de grăniceri intrau în trombă pe plajă și începeau să alunge lumea care se apucase să îndese în pungi de plastic murdare mari cantități de ursuleți cu săculeți având o pudră albă înăuntru.

Greșesc eu sau în 1990 începuse o nouă eră?

Colac peste pupăză, apăruse pe-acolo și Flavius Barbacaru. Cu o cască colonială pe cap și în niște izmene coloniale, alerga prin sat spunând că reprezintă un important investitor francez care vrea să facă la Vama Veche un mare hotel. Țăranii tocmai primiseră de la primărie niște fâșii de pământ înguste și foarte lungi ca teren agricol, că o casă nu era posibil să construiești pe suprafața aceea, mai ales că fâșiile erau pe dealul din Vamă, care se surpă văzând cu ochii. Ceea ce-a reușit Flavius a fost să-i înnebunească pe toți localnicii, care, de la o zi la alta, au crescut fabulos prețurile la terenuri. Iar unii, sperând că prețurile vor crește și mai mult, nici n-au mai vrut să vândă. Așa că nu mai puteai să găsești, dacă te interesa așa ceva, două parcele alăturate de vânzare.

După ce s-a cazat la gazda noastră, neamțul care semăna cu o mumie, cel adus de microbuz, îmi povestea, nu știu de ce, că o să-și cumpere o casă în Rahova.

— Rahova e bine, mă-ta dracului! Acolo trebuie ajungem, la Rahova! spunea neamțul pe un ton sarcastic.

Apoi mi-a explicat că venise în România să facă comerț cu droguri atât cât mai avea de trăit, pentru că, spunea el, era bolnav de SIDA.

Se pare că la Vama Veche apăruse un nou soi de oameni. Sper că au mierlit-o până la urmă, căci păreau să-și dorească asta din toată inima.

*
* *

Din 2000 n-am mai fost la mare. Ne-am cumpărat – așa cum a dorit Cristina – o casă la deal, la Făget Teleajen, un loc minunat, unde am petrecut alte vacanțe minunate. Dar am dus acolo cu noi și veselele amintiri de la Vama, Doimai și Mamaia-sat, cu care am încercat să-i distrăm pe musafirii noștri.

Cuprins

Cuvânt înainte 7
Pe vremea aceea 11

La Doimai 23
Prima oară 25 Cum ne descurcam la Doimai 28 *Flexibility* 31 Antonio și viața sportivă 34 Distracție cu Chery 38 O noapte de pomină 42 Pescuitorul de midii 45 Guvernul de la Doimai 48 Monumente locale 50 Valeriu Moisescu, dom' profesor 53 Asasinii lui Dinu Kivu 54 Nopți pe plajă 59 Singur sau nu în cameră? 64 Pisoii lui Silviu Purcărete 67 Scene pe plajă 68 Ceaiuri dansante la Doimai 70 Întoarcere în timp – în Deltă 73 La cort cu Edmondo și cum am primit de pomană 79

La Mamaia-sat 91
Canalul 93 Poveștile lui Deveselu 95 La pescuit 98 Cristitristi 100 Lache Hariton 103

La Vama Veche 107
Cum era în anii '80 109 Dialoguri clujenești 114 François Pamfil și poveștile lui 118 Bârfe 121 Casa Ambasadorului 122 Un pic de istorie 130 Socializând cu

autoritățile 134 Zorii inițiativei private 137 Un pic de artă 140 Arte plastice locale 143 Bogârdac și coțofene 145 Jeremy 147 Patriotism 148 Băutură naturală 149 Pescarii găgăuzi 150 Din nou istorioare zoologice 152 O poveste de-a lui François: Rândunica-de-mare 154 Boema bucureșteană și amintiri despre Eminescu 156 Artiști la Vama Veche, începând cu Gorduz 159 Broasca țestoasă Penelopa 162 Tamagochi 167 Pânza freatică 169 Tango 171 Chifteaua armenească și alte rețete minunate 172 *Levant Connection* 177

În aceeași colecție au mai apărut:

Lilianna Lunghina
Cuvânt cu cuvânt: Amintirile unei mari traducătoare despre literatură, politică și supraviețuire în Uniunea Sovietică, povestite în filmul lui Oleg Dorman

Papa Ioan Paul II
În mâinile Domnului:
Însemnări personale, 1962–2003

J.W. Ozanne
Trei ani în România
(1870–1873)

Paul Morand
București

Anamaria Smigelschi
Mai de ieri, mai de departe...
Amintiri de călătorie

Christiane F.
Noi, copiii din Bahnhof Zoo

Se născuseră în jurul lui 1950, astfel că la 18-20 de ani au prins scurta perioadă în care s-a trăit, în România comunistă, cu iluzia libertății. Erau fără îndoială snobi, dar tocmai de aceea admirau cultura. Citeau *The Doors of Perception* de Aldous Huxley sau cărțile lui Carlos Castaneda și voiau, cu ce aveau la îndemână, să trăiască experiențele pomenite acolo. Băieții purtau părul lung, blugi de la pachet, din Occident, pe care-i frecau la genunchi ca să se decoloreze, și cămăși imprimate discret cu flori. Uneori își desenau pe obraz „tatuaje" cu carioca. Vara mergeau în gașcă, băieți și fete, la Doi Mai, socotit în anii '60 - '70 locul cel mai șic de pe litoral. Mai târziu s-au mutat la Vama Veche. Mulți dintre ei făceau nudism – o altă formă de libertate. Noaptea aprindeau câte un foc pe plajă și stăteau în grup până-n zori, bând și cântând muzică folk…

Regizorul Cristian Pepino, care face parte din această generație, a pus în scenă poveștile pline de haz pe care le-a trăit – sau le-a auzit – în vacanțele petrecute succesiv la Doi Mai, Mamaia-sat și Vama Veche în anii '60, '70, '80 și chiar '90. Alături de Cristi și de Cristina Pepino, apar în aceste pagini, din generația lor sau dintr-una mai veche, în roluri mai mari sau mai mici, personaje precum Silviu Purcărete, Antonio Albici, Cristi Hadji-Culea, Valeriu Moisescu, Tudor Florian, Lucian Giurghescu, George Banu, Nuni Anestin, Dinu Kivu, Alexandru Tocilescu, Vladimir Popescu-Deveselu, Decebal Scriba, Lache Hariton, François Pamfil, Vasile Gorduz, Anamaria Smigelschi, Ioana Crăciunescu etc. Dincolo însă de oameni, locuri și întâmplări, autorul evocă atmosfera specială, seducătoare, a acelor vacanțe, o atmosferă pesemne imposibil de regăsit astăzi.

ISBN 978-973-50-4869-3

Fotografia de pe copertă © Decebal Scriba
Autorul și Doina Spițeru-Florian la Vama Veche, în 1982